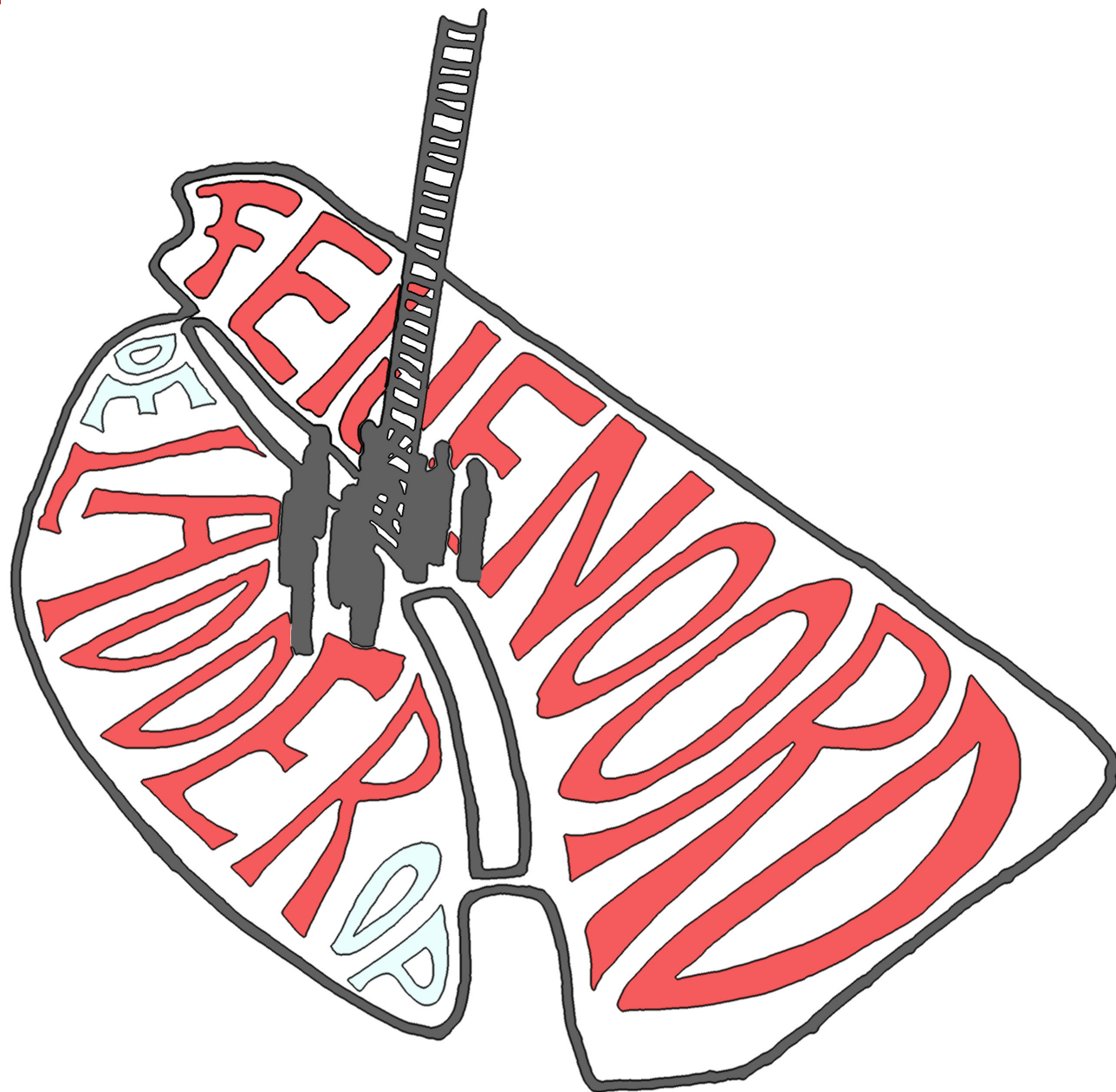

Feijenoord de Ladder op!

Integrale aanpak om voortijdig
schoolverlaten terug te dringen en sociale
stijging mogelijk te maken

Sarah Rach

Muhammed Ulusoy

Daphne Bakker

Colofon

Feijenoord de Ladder op!
Transitiestrategie voortijdig school verlaters wijk Feijenoord

Sarah Rach / 1517015 / s.j.m.rach@student.tudelft.nl
Muhammed Ulusoy / 1513621 / mulusoy@student.tudelft.nl
Daphne Bakker / 1552155 / d.h.bakker@student.tudelft.nl

TU Delft
Erasmus Universiteit
Veld Academie

Januari 2010

Voorwoord

Dit rapport is de afronding van de minor die wij gevolgd hebben: Sociaal duurzame wijk, waarin het de bedoeling is om tot transitiestrategieën voor probleemwijken te komen. Na het volgen van vele colleges waaronder een introductiecollege met bewoners en belangrijke actoren en andere leerzame colleges over stedelijke vernieuwing en onderzoeksmethoden, hebben wij besloten een onderzoek te doen naar voortijdig schoolverlaters. Uit de colleges kwam naar voren dat dit een hardnekkig complex probleem is dat een integrale aanpak nodig heeft.

Zonder onze twee begeleiders Remon de Rooij en Herman Rosenboom hadden wij dat onderzoek niet tot een goed eind kunnen brengen. Elke vrijdagmiddag hebben zij ons geholpen bij het opzetten en uitvoeren van dit onderzoek. Tevens gaat onze dank uit naar de Veldacademie waar wij een prettige werkplek hebben gehad. Otto Trienekens en Ruth Höppner hebben ons altijd heel gastvrij ontvangen in hun pand in Charlois.

Tot slot gaat onze dank uit naar alle mensen uit Feijenoord die ons van belangrijke informatie hebben voorzien. Wij zijn altijd warm en gastvrij ontvangen, dat heeft een hele goede indruk op ons achtergelaten.

Veel plezier met het lezen van dit rapport en we hopen dat een aantal ideeën uit dit rapport in de toekomst gebruikt kunnen worden.

Muhammed Ulusoy
Sarah Rach
Daphne Bakker

Inhoudsopgave

Inleiding	05	8 - Uitwerkingen transitiestrategie	34
1 - Het belang van studeren en werken	08	8.1 - Integraal kaart van ingrepen	34
1.1 - Scholen als socializing agency's	08	8.2 - Prioritering ingrepen	35
1.2 - Het sociale belang van werk	08	8.3 - Educatief centrum	36
1.3 - Sociale stijging	08	8.3.1 - Wie, wat, waar, waarom	36
2 - Motivaties voortijdig schoolverlaten	11	8.3.2 - Programma	37
2.1 - Motivaties om te stoppen	11	8.3.3 - Financiering	39
2.2 - Sociale achtergrond factoren	11	8.3.4 - Actoren	40
2.3 - Etniciteit	11	8.4 - Nieuwbouw en renovatie	41
2.4 - Persoonsfactoren	11	8.4.1 - Onderzoek en visie	41
2.5 - Schoolfactoren	12	8.4.2 - Voorbereiding	43
3 - Schoolverlaten in Feijenoord	13	8.4.3 - Uitvoering	44
4 - Voorbeeldprojecten in Rotterdam	15	8.4.4 - Mogelijke uitwerking nieuwbouw	46
4.1 - Het gemeentelijk beleid omtrent voortijdig schoolverlaters.....	15	Samenvatting, conclusie en aanbevelingen	47
4.2 - Projecten in Rotterdam ten behoeve van schoolverlaters.....	16	Literatuurlijst	51
4.3 - Conclusies.....	18	Bijlage A	53
5 - Van theoretisch kader naar transitiestrategie	20	Bijlage B	54
5.1 - Ambitie	20	Bijlage C	55
5.2 - Visie	20	Bijlage D	56
5.3 - Doelen	21	Bijlage E	67
6 - Leefvelden-analyse van de ingrepen	23		
6.1 - Leefveld educatie	23		
6.2 - Leefveld wonen	24		
6.3 - Leefveld bedrijvigheid	26		
7 - Mogelijke ingrepen en afwegingen	28		
7.1 - Selectiecriteria wonen	28		
7.2 - Selectiecriteria educatie	30		
7.3 - Studentenwoning	31		
7.4 - Stageplekken	33		

Inleiding

Aanleiding en motivatie

De grote steden in Nederland hebben te maken met veel sociale problemen. Een van die problemen is een hoog percentage voortijdig schoolverlaters. Dit niet alleen een probleem in Nederland, maar ook in de rest van Europa. Om dit probleem aan te pakken is er op Europees niveau een doelstelling geformuleerd: in de periode van 2000 tot 2010 moet het percentage schoolverlaters met 50% zijn verminderd. Deze doelstelling kreeg de naam 'Lissabon-lijn' (JOS, 2008).

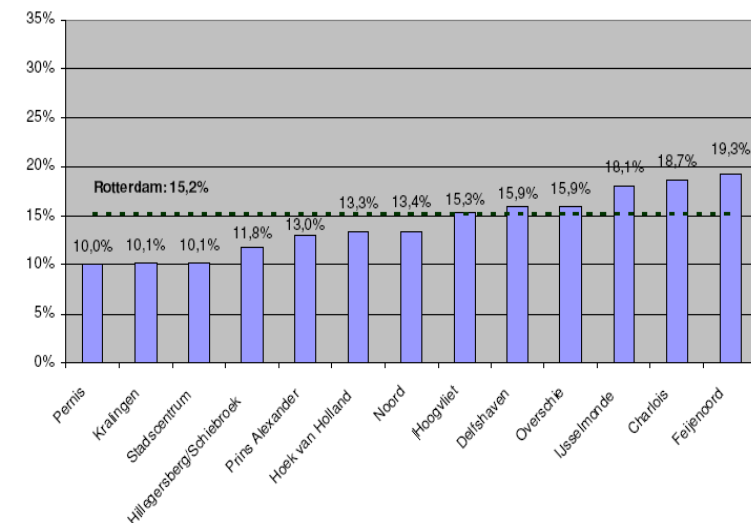
Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren zonder startkwalificatie (een havo- of vwo-diploma of mbo niveau 2) die geen opleiding meer volgen. In het vervolg worden voortijdig schoolverlaters ook wel met de afkorting 'vsv' aangeduid.

Jongeren met een laag opleidingsniveau hebben doorgaans een zwakke positie op de arbeidsmarkt. Om de achterstandswijken problematiek aan te pakken, zoals hoge werkloosheid en criminaliteit, is het van belang onderwijs als belangrijk thema op de agenda te zetten. Onderwijs is de eerste trede op de sociale ladder.

In deelgemeente Feijenoord (zie figuur 01) is het percentage schoolverlaters het hoogst van heel Rotterdam. Dit is een maatschappelijk probleem en heeft bovendien ernstige gevolgen voor de wijk. Daarom is het nodig om er achter te komen wat de oorzaken zijn en hoe dit probleem bestreden kan worden.

De wijk Feijenoord heeft een hoog percentage jongeren, 39% Van de bewoners is tussen de 0 en 25 jaar (CBS, 2008). Onder deze jongeren is het aantal voortijdig schoolverlaters erg hoog. Voor de deelgemeente Feijenoord ligt het percentage schoolverlaters op 19,3% tegenover 15,2% voor heel Rotterdam (Hartkamp, 2009). De precieze oorzaken hiervan zijn nog onbekend. Wel is duidelijk dat het uitvallen van deze jongeren geen positief effect heeft op de wijk. Er is hoge criminaliteit onder jongeren

Fig. 01 - Percentage VSV'ers per deelgemeente, 2008 (17-22 jaar)

BRON: Hartkamp, 2009

uit de wijk Feijenoord en er is veel overlast van de jongeren in de wijk (Gemeente Rotterdam 2010). Gezien het grote aantal jongeren in de wijk, liggen hier ook de kansen. De jongeren zijn de toekomst van de wijk, en moeten de wijk gaan opbouwen en gaan dragen en ondersteunen. Om dit mogelijk te maken moet het aantal voortijdig schoolverlaters teruggedrongen worden. Om de potenties waar te kunnen maken en de kansen voor deze jongeren te vergroten, is dit onderzoek opgezet. Er wordt onderzocht welke ingrepen effectief zijn om het aantal schoolverlaters terug te dringen en wat de mogelijkheden zijn in Feijenoord.

Vragen/doelen

De hoofdvraag van dit onderzoek is als volgt geformuleerd:

Wat kan er op wijkniveau in Feijenoord gedaan worden om voortijdig schoolverlaten terug te dringen?

Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden zijn er een aantal deelvragen opgesteld. De resultaten van de deelvraag moeten leiden tot input voor een transitiestrategie waarin voortijdig schoolverlaten wordt teruggedrongen.

1. Wat is het belang van studeren en werken voor de maatschappij?
2. Wat zijn de kenmerken en motivaties van voortijdig schoolverlaters?
3. Hoe is de huidige situatie in de wijk met betrekking tot educatie?
4. Wat wordt er al gedaan op het gebied van (potentiële) voortijdig schoolverlaters?

Methodologische verantwoording

Voor de eerste deelvraag is literatuuronderzoek gedaan. Er is onderzocht in de sociologische hoek en vanuit sociaal economisch standpunt.

Voor de tweede deelvraag is literatuuronderzoek gedaan om de oorzaken en motivaties te achterhalen. Er zijn vele onderzoeken gedaan naar voortijdig schoolverlaten waar ook over de oorzaken wordt gesproken.

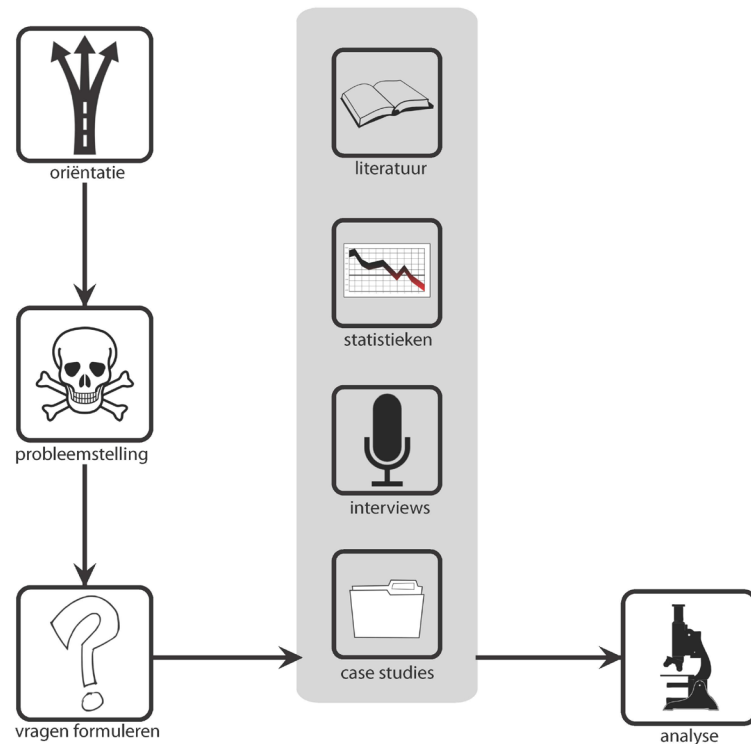
Deze onderzoeken zijn in dit rapport gebruikt om mee aan de slag te kunnen.

Voor de derde deelvraag is contact opgenomen met middelbare scholen in heel Rotterdam. Zij hebben informatie verschaft over het aantal scholieren uit Feijenoord die op hun school zitten. Per school is op de website van het ministerie van OC&W aangegeven hoe hoog het percentage voortijdig schoolverlaten is. Zo is er een link gelegd tussen de gegevens van OC&W en van de onderwijsinstellingen. De resultaten en conclusies zijn de beantwoording van deze deelvraag.

Voor deelvraag 4 is gezocht naar bestaande projecten in Rotterdam. Dit is gedaan aan de hand van wetenschappelijke literatuur en onderzoek op internet. In veel onderzoeken naar voortijdig schoolverlaten worden projecten genoemd die succesvol of juist niet succesvol zijn. Ook op internet zijn veel projecten te vinden die schoolverlaten tegen moeten gaan. Voor deelvraag is enkel gekeken naar projecten die in Rotterdam zijn georganiseerd.

In figuur 02 is het proces door middel van een verbeelding verduidelijkt. Allereerst is een plan van aanpak opgesteld door middel van een oriënterende fase en de formulering van een probleemstelling en deelvragen. De deelvragen zijn beantwoord door middel van literatuur, statistieken, interviews en voorbeeldprojecten. Tot slot zijn de resultaten van de deelvragen gebruikt om een transitiestrategie te ontwikkelen. Hoe de strategie tot stand is gekomen wordt in een later hoofdstuk uitgelegd.

Fig. 02 - Percentage VSV'ers per deelgemeente, 2008 (17-22 jaar)

BRON: Hartkamp, 2009

Opbouw rapport

Het rapport heeft de volgende opbouw: als eerst wordt het onderzoek naar voortijdig schoolverlaten uiteengezet in de hoofdstukken 1 tot en met hoofdstuk 4, wat de input is voor de transitiestrategie die vanaf hoofdstuk 5 aan bod komt.

Allereerst zal in hoofdstuk 1 uitgelegd worden waarom het belangrijk is om te studeren. Dit met betrekking tot de arbeidsmarkt en de positie in de maatschappij. In hoofdstuk 2 wordt gekeken hoe de stand van zaken is in de wijk Feijenoord. Er wordt in kaart gebracht waar de jongeren naar school gaan en hoe hoog het percentage schoolverlaters op die scholen is. In het derde hoofdstuk komen de oorzaken en motivaties van schoolverlaters aan bod. Dit om meer inzicht te krijgen in mogelijke oplossingsrichtingen. Daarna wordt in hoofdstuk 4 gekeken naar projecten in Rotterdam om het schoolverlaten terug te dringen. Deze projecten laten zien wat succes factoren zijn of wat juist niet succesvol is. Ook deze bevindingen worden meegenomen naar eventuele oplossingsrichtingen.

In hoofdstuk 5 worden alle bevindingen van de deelvragen met elkaar in verband gebracht. Hieruit komen een ambitie, visie en doelstellingen voort die zijn gericht op de wijk Feijenoord. Deze zijn een startpositie voor de transitiestrategie. Ook wordt in dit hoofdstuk uitgelegd hoe de vorming van de transitiestrategie tot stand is gekomen in een nieuwe methodologische verantwoording. In hoofdstuk 6 wordt een analyse gedaan van de leefvelden waarop ingrepen effectief zijn. De analyse bestaat uit een inventarisatie van de aanwezige voorzieningen op het vlak van onderwijs, bedrijvigheid en woningvoorraad. Ook wordt er in een kaart aangegeven wat eventuele mogelijkheden zijn. Om de uiteindelijke locatie te bepalen, worden in hoofdstuk 7 selectiecriteria geïntroduceerd en de daarbij behorende afwegingen. In hoofdstuk 8 wordt de transitiestrategie uitvoerig uitgelegd. Hierin komt aan de prioritering aan bod en een uitwerking van de ingrepen. Tot slot wordt er geëindigd met een conclusie. Hierin zullen aanbevelingen en verbeterpunten qua methodologie en onderzoek aan bod komen.

1: Het belang van studeren en werken

Wat is het belang van studeren en werken voor de maatschappij?

Inleiding

De hoofdvraag van het onderzoek betreft het studeren en, als vervolg van het studeren, het werken. Het is nagenoeg vanzelfsprekend dat deze twee van groot belang zijn voor de maatschappij en de individuen die onderdeel hiervan zijn. Dit hoofdstuk doelt naar het wetenschappelijk verantwoorden en ondergronden van deze aanname. In dit hoofdstuk komen de twee onderwerpen, studeren en werken, aan bod en worden de maatschappelijke belangen ervan uitgelicht. Hierbij zijn twee basisboeken van sociologie geraadpleegd: Education and sociology van Durkenheim en Sociology (1956) van Giddens(2003). Vervolgens wordt het verband tussen sociaal economische status en het studeren in beeld gebracht en nader uitgewerkt. Hierbij is voornamelijk gebruik gemaakt van het advies van de VROM aan de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in 2006.

1.1 Scholen als socializing agency's

“Socializing agency 's” zijn groepen van sociale netwerken waarin het socialiseren in significante mate ontwikkelt. Familie, school, werk en vriendenkringen zijn belangrijke ‘instanties’ waarin processen van maatschappelijke ontwikkelingen plaatsvinden. Een definitie maatschappelijke ontwikkeling is: “Veranderingen en ontwikkelingen in de samenleving en stimulering daarvan op terreinen als welzijn, cultuur, onderwijs, sport, arbeid enzovoort.” (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2010)

School is een belangrijke socializing agency. Studie is een formeel proces waarbij scholieren en / of studenten een studiepakket volgen. Toch zijn scholen instituties die subtiel grote invloeden hebben op maatschappelijke ontwikkelingen. Van scholieren / studenten wordt verwacht dat ze stil zijn in de klas, op tijd zijn voor de lessen en met discipline de regels volgen. Het is een vereiste dat zij het gezag van de docenten volgen. Deze verwachtingen, betreffende het volgen van ‘de regels’, worden op zijn

beurt gekoppeld aan de werkervaring na het afronden van een opleiding. Ook zitten de scholieren in kringen met medescholieren van hetzelfde leeftijd, zogenaamd de peer groups. Deze worden vaak op scholen gevormd, doordat scholieren met de zelfde leeftijden in zelfde groepen zitten.

1.2 Het sociale belang van werk

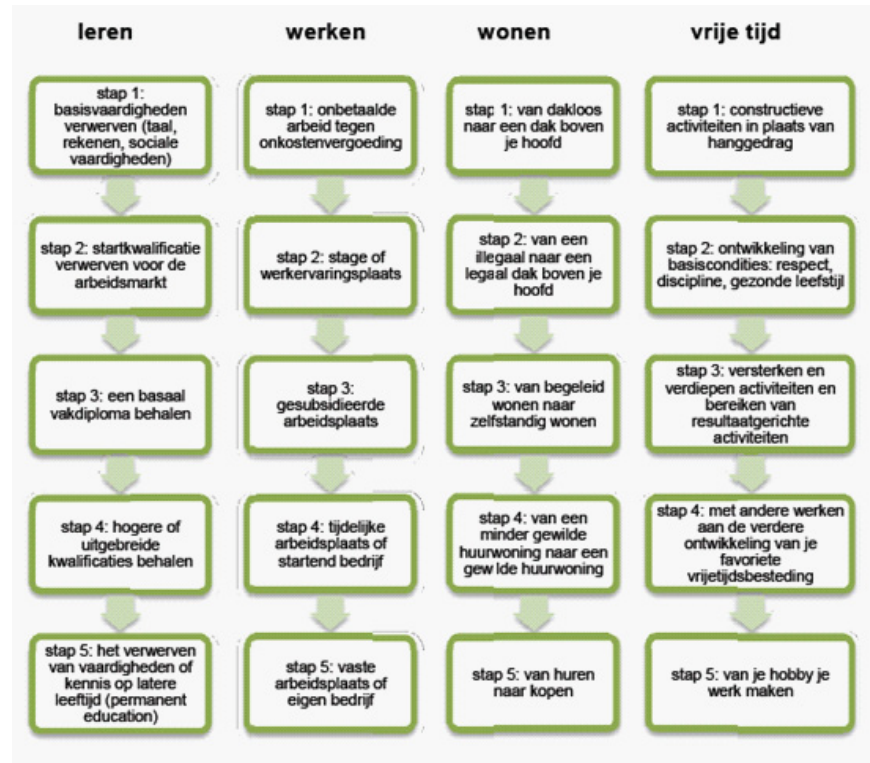
In moderne maatschappijen is werk belangrijk voor zelfwaardering. Zelfs waar de omstandigheden van werk onplezierig zijn en het werk geestdodend is, neigt het werken toch een groot deel van het leven van mensen te structureren en bepaalt de cyclus van dagelijkse activiteiten. Meerdere aspecten van het werken zijn hier van belang, waaronder; geld, bezigheid, variëteit, ritme, sociale contacten en persoonlijke identiteit (Giddens, 2003).

1.3 Sociale stijging

De stad is een plek waar kansen liggen en waar men vooruit kan komen. Voor iedereen betekent dit vooruit komen, ook wel sociale stijging, iets anders. Ruimtelijke condities spelen een belangrijke rol bij sociale stijging. Behalve wonen en woonomgeving wordt ook gekeken naar de kwaliteit en verdeling van voorzieningen. Daarbij is een goed onderwijsstelsel zeer belangrijk en ook de verdeling van scholen in de stedelijke structuur. Het is de vraag hoe sociale stijging waargemaakt kan worden en wat eventuele belemmeringen in de stijgingsaspiraties zijn (Groenendijk, 2010).

De stad is van oudsher een plek waar economische kansen liggen om in eigen levensonderhoud te voorzien: banen, ruimte en flexibiliteit om te ondernemen en klanten en leveranciers om zaken mee te doen. Daarnaast zijn er vele andere mogelijkheden voor zelfontplooiing. Nieuwkomers in de stad zijn vaak aangewezen op goedkope woningvoorraden. Van daaruit vinden velen de weg omhoog. Anderen weten de mogelijkheden voor stijging echter niet te benutten. Om vooruit te komen zijn er verschillende routes mogelijk (VROMraad, 2010).

Fig. 03 - Leren werken wonen en vrijetijd

BRON: Groenendijk et al., 2010

Sommigen zien onderwijs als belangrijkste ingrediënt om de maatschappelijke positie van hun kinderen te verbeteren. Anderen proberen hun materiële welvaart te vergroten door te gaan werken, soms met meerdere banen. Toch staan deze twee manieren ook met elkaar in verbandingen. Zonder opleiding is er weinig perspectief op de arbeidsmarkt, met gevolg een beperkte keuzevrijheid op de woningmarkt en minder mogelijkheden voor ontplooiing in de vrije tijd. Het succes of falen op de ene route beïnvloedt het succes op een andere route.

Vooruitkomen in het onderwijs

Onderwijs is een belangrijke voorwaarde voor sociale mobiliteit. Het belang van het halen van diploma's voor de arbeidsmarkt neemt nog steeds toe, intelligentie en opleiding zijn de belangrijkste criteria geworden voor maatschappelijk succes. De onderwijsprestaties worden op de eerste plaats bepaald door eigen capaciteiten en ambities. Daarnaast is het opleidingsniveau van de ouders en familieleden mede bepalend voor de prestaties en voor de ondersteuning die zij aan hun kinderen bieden (zie kader 2 voor een illustratie). Naast de capaciteiten en het opleidingsniveau bestaat een derde factor uit de selectieve verwachtingen van leerkrachten van leerlingen met verschillende sociaaleconomische achtergronden. Een actief (onderwijs)huisvestingsbeleid is van belang om ervoor te zorgen dat in elk stadsdeel voldoende aanbod aan scholen aanwezig is. Problematisch is dat er in diverse delen van de stad verschraving optreedt van het scholenaanbod, voornamelijk in het voortgezet onderwijs. De symbolische werking daarvan wordt nogal eens onderschat. Een vertrek van een havo/vwo-school beperkt de stijgingskansen in die wijk: 'Ben je ambitieus, wil je hogerop in het onderwijs, dan moet je hier niet zijn.' (VROMraad, 2010).

Vooruitkomen op de arbeidsmarkt

Voortijdige schoolverlaters, immigranten, jongeren met een afgeronde lagere beroepsopleiding, alleenstaande moeders en werknemers die op latere leeftijd worden ontslagen dreigen eerder buiten de arbeidsmarkt te vallen.

Hoewel de overheid niet alles te zeggen heeft op de arbeidsmarkt, vanwege de marktwerking, kan ze wel invloed uitoefenen op de andere terreinen van de arbeidsmarkt. Terreinen met een publiek karakter zoals onderwijs, infrastructuur, bereikbaarheid en ondernemingsklimaat zijn door de overheid op stedelijk-regionaal niveau te sturen. Op deze terreinen zijn er mogelijkheden om de kansen voor mensen op de arbeidsroute te vergroten. Een voorbeeld daarvan is het beroepsonderwijs meer te laten aansluiten op bedrijven uit de regionale arbeidsmarkt. Bedrijven kunnen een brug slaan met de omringende bewoners en samenwerkingsverbanden met scholen aan gaan. Zo kunnen er opleidingstrajecten opgestart worden die gericht zijn op het benutten van talenten in de directe omgeving (VROMraad, 2010).

Vooruitkomen op de woningmarkt

Tijdens een leven stijgen velen op de woonladder en maken een wooncarrière door. De stappen die men neemt, zijn sterk afhankelijk van hun levensloop. De vele patronen in succesvolle wooncarrières hebben twee stappen gemeen: een stap naar een betere woning en een stap naar een betere woonomgeving. Stijgen hoeft niet alleen plaats te vinden door een verhuizing, maar kan ook door het aanpassen of uitbreiden van de woning. Als men wel verhuist, dan is er een aantal treden te onderscheiden: de stap van een huur- naar een koopwoning, van een kleine naar een grote woning, of de stap naar een vergelijkbare woning met een betere woonomgeving. De mogelijkheden om te stijgen in het wonen zijn sterk ingegeven door de financiële mogelijkheden van mensen: inkomen, vermogen en kredietverlening. Om te stijgen op de woningmarkt moet er voldoende aanbod zijn en moet dit aanbod bereikbaar zijn. Een stad biedt met een complete woonladder een breed scala aan woningen voor zowel dalers als stijgers op de woningmarkt (VROMraad, 2010).

Vooruitkomen in de vrije tijd

Recreatie, sport en cultuur stimuleren de zelfontplooiing van mensen. Via de vrije tijdsbesteding worden sociale netwerken onderhouden en ontwikkelen mensen hun capaciteiten. Daarnaast is de vrije tijd een

groeïende economische sector, waarin velen, - met en zonder opleiding- een baan vinden. De belangrijkste stijgsroutes binnen recreatie, sport en cultuur zijn:

*verbreding van eigen capaciteiten, interesses en netwerken
van hobby of sport je werk maken, van breedtesport naar topsport
van vrijwilligerswerk naar vast werk, van interesses naar een baan.*

Een gebrek aan geld of fysieke mogelijkheden kan ervoor zorgen dat er soms op jonge leeftijd geen of weinig toegang is tot deze vormen van zelfontplooiing. Bovendien wordt de deelname aan sport sterk bepaald door etniciteit, inkomen en opleidingsniveau (VROMraad, 2010).

Conclusie

Het aanleren van de normen en waarden van de maatschappij zijn een integraal deel van educatie. De invloed van educatie op het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid en vermaatschappelijking van de scholieren is van essentieel belang. Voor sociale duurzaamheid moet worden geïnvesteerd in educatie. Het is niet moeilijk om te zien dat werkloosheid slecht is voor het vertrouwen op sociale eigenwaarde. Werk is belangrijk voor de eigenwaarde van de individuen in de maatschappij.

Het werken en studeren staan met elkaar in verband. Onderwijs is cruciaal voor sociale mobiliteit en dit houdt in dat het behalen van een beter diploma grotere kansen mogelijk maakt op de arbeidsmarkt. Betere kansen op de arbeidsmarkt is aanleiding voor het stijgen van de economische welvaart en brengt verbetering met zich mee op gebied van huisvesting en vrije tijd en dus verbetering in de leefomgeving van de mens.

2. Motivaties voortijdig schoolverlaters

Wat zijn de kenmerken en motivaties van voortijdig schoolverlaters?

Dit hoofdstuk tracht weer te geven de verscheidene factoren die er toe leiden dat een leerling niet in staat is om zijn of haar diploma te halen.

2.1 Motivaties om te stoppen

Er zijn zeer uiteenlopende redenen waarom iemand besluit om met zijn opleiding te stoppen, echter zijn er drie die het meest worden aangehaald. Uit het rapport van Allen en Meng (2010) blijkt dat 27% beweerde een verkeerde opleiding te hebben gekozen, 20% had (fysieke en psychische) gezondheidsproblemen en 15% wou liever werken. In realiteit is er juist sprake van een combinatie van verschillende factoren die ertoe leiden dat een student zijn opleiding niet afronden (Wartenbergh et al., 2008).

Nu rest de vraag wat men ertoe leidt dat zij zichzelf in die positie vinden waarbij zij genoodzaakt zijn om met hun opleiding te stoppen. Zo is er een breed scala aan achtergrondkenmerken (milieu-, persoons- en schoolkenmerken) die kunnen resulteren in voortijdig schoolverlaten.

2.2 Sociale achtergrond factoren

De omgeving waarin iemand zich bevindt heeft ook veel invloed. Zo blijkt dat verstedelijkte gebieden vaker wijken heeft waarin allerlei problemen overheersen en waar er sprake is van verzwakte sociale controle. Door de afwezigheid van deze controle is het niet opmerkelijk als men een punt zet achter hun opleiding en wordt het als heel normaal beschouwd binnen hun vriendenkring van leeftijdsgenoten die ook slachtoffer zijn van hun sociaal milieu (Herweijer, 2008; Van der Werf, Lubbers & Kuyper, 2002).

Ook de opleidingsniveau en sociaaleconomische status van de mensen in hun directe omgeving is van belang.. Leerlingen waarvan de ouders laag opgeleid zijn of een lage sociaaleconomische status hebben, verlaten hun opleiding vaker zonder diploma (Alexander, Entwisle & Kabbani, 2001; Rumberger, 1983). De afwezigheid van cultureel en sociaal kapitaal binnen

de familie is van groot belang voor het goede verloop van een opleiding (Traag en Van der Velden, 2008). Studenten met ouders die betrokken zijn bij en belangstelling hebben voor de schoolcarrière van hun kind, rond hun opleiding vaker af. Deze kenmerken van interesse in de educatieve ontwikkeling van hun kinderen komen vaker voor bij mensen met een hogere sociaal economische achtergrond of die zelf hoog opgeleid zijn. In eenoudergezinnen of families met veel kinderen heeft vanwege hun omstandigheden minder aandacht voor het kind en dit kan leiden tot een vergrote kans van voortijdig schooluitval.

2.3 Etniciteit

Jongeren die behoren tot een etnische minderheid, en vooral de jongens onder hen, een grotere kans hebben op voortijdig schoolverlaten (De Wit & Dekkers, 1997; Marks & Fleming, 1999; Rumberger, 1995). Vooral de eerstegeneratie allochtonen, Antillianen en Arubanen en overige niet-westerse allochtone jongeren zouden een hoger risico op schoolverlaten lopen.

Voor allochtone meisjes de combinatie van verantwoordelijkheden in de ouderlijke huishouding en hun eigen opleiding moeilijk kan zijn; vooral allochtone leerlingen worden ook nogal eens geplaagd door financiële problemen die een verdere opleiding in de weg zitten.

2.4 Persoonsfactoren

Tot de belangrijkste persoonsgebonden factoren die samengaan met vroegtijdig schoolverlaten behoort op de eerste plaats de sekse van de persoon in kwestie. In recent Nederlands onderzoek is geconstateerd dat jongens een hogere kans hebben op schooluitval dan meisjes. Dit wordt wel gerelateerd aan het feit dat jongens minder motivatie voor school hebben en ook vaker externaliserend probleemgedrag vertonen, beide factoren die een gemakkelijke schoolcarrière in de weg zitten (Herweijer, 2008; Traag & Van der Velden, 2008). Een andere mogelijke oorzaak van schooluitval die hierop betreft de relatieve onrijpheid van jongeren, die terug te voeren is op het feit dat bepaalde delen van de hersenen die

betrokken zijn bij zelfstandig werken en keuzes maken in de adolescentie nog niet volgroeid zijn (Westenberg, 2009). Hierdoor ontstaat een discrepantie tussen de competenties van de jongeren en wat er van hen verwacht wordt. Het Nederlandse onderwijssysteem wordt gekenmerkt door zelfstandig werken en keuzes maken met betrekking tot de loopbaan door middel van profiel- en studiekeuze. Om op die manier te kunnen functioneren zijn vaardigheden nodig die nog niet bij alle adolescenten, en speciaal bij jongens, voldoende ontwikkeld zijn.

2.5 Schoolfactoren

Ook de school zelf speelt een rol in de fenomeen van het voortijdig schoolverlaten. Volgens Hardre en Reeve (2003) blijkt dat een autonomie-ondersteunend schoolklimaat een positieve invloed heeft op motivatie en ervaren competentie, twee voorspellende variabelen van voortijdig schoolverlaten. Onderzoek van Meng (2008) gaf ook weer het belang van een uitdagende omgeving, waar hoge eisen worden gesteld en waar de leerlingen goed contact met hun docenten hebben. Zulke scholen kennen meer gemotiveerde leerlingen en minder schooluitval.

Schoolperceptie, schoolmotivatie en schoolprestaties blijken sterk samen te hangen. Voortijdig schoolverlaters blijken minder intelligent te zijn en minder goed te scoren op toetsen dan leeftijdgenoten die dezelfde opleiding wel afmaken (Alexander et al., 2001; Audas & Willms, 2001; Cairns, Cairns & Neckerman, 1989; Ensminger & Slusarcick, 1992). Een uitvaller heeft echter vaak de benodigde intelligentie en vaardigheden om de opleiding succesvol af te ronden, maar beschikt niet de motivatie om zich hiervoor in te zetten. Ze hebben ook vaak een afkeer voor school, waardoor zij zich niet thuisvoelen in hun schoolomgeving en dus een punt achter een opleiding zetten (Alexander, Entwistle & Horsey, 1997; Audas & Willms, 2001; Hofman, 1993).. Het is dus van belang dat studenten met slechte prestaties meer betrokken gaan voelen bij hun school (Traag & Van der Velden, 2008).

Kennelly en Monrad (2007) hebben een grote hoeveelheid research aan een meta-analyse onderworpen, en zij komen tot de conclusie dat er drie

belangrijke markers zijn voor het voortijdig verlaten van de opleiding. Schoolprestaties zijn een belangrijke indicator. Het blijven zitten in zowel het basisonderwijs als in de eerste drie klassen van het voortgezet onderwijs, en het halen van onvoldoende resultaten voor kernvakken (taal, wiskunde) op de middelbare school. De tweede belangrijke voorspeller is een grote mate van absentie op school. Leerlingen die minder dan 80% van de tijd aanwezig zijn of vijf weken missen lopen een groter risico op schooluitval. De derde belangrijke voorspeller van schooluitval is gebrekkige schoolmotivatie.

3. Schoolverlaten in Feijenoord

Hoe is de huidige situatie in de wijk met betrekking tot educatie?

Inleiding

Voor het verduidelijken van de casus is het nodig om het probleem in verband te brengen met de te onderzoeken locatie, in dit geval de wijk Feijenoord. Om een beeld te krijgen van het aantal schoolverlaters uit de wijk, is gekeken naar de prestaties van de scholen in Rotterdam en is dit in verband gebracht met het aantal studenten op deze scholen uit de wijk Feijenoord.

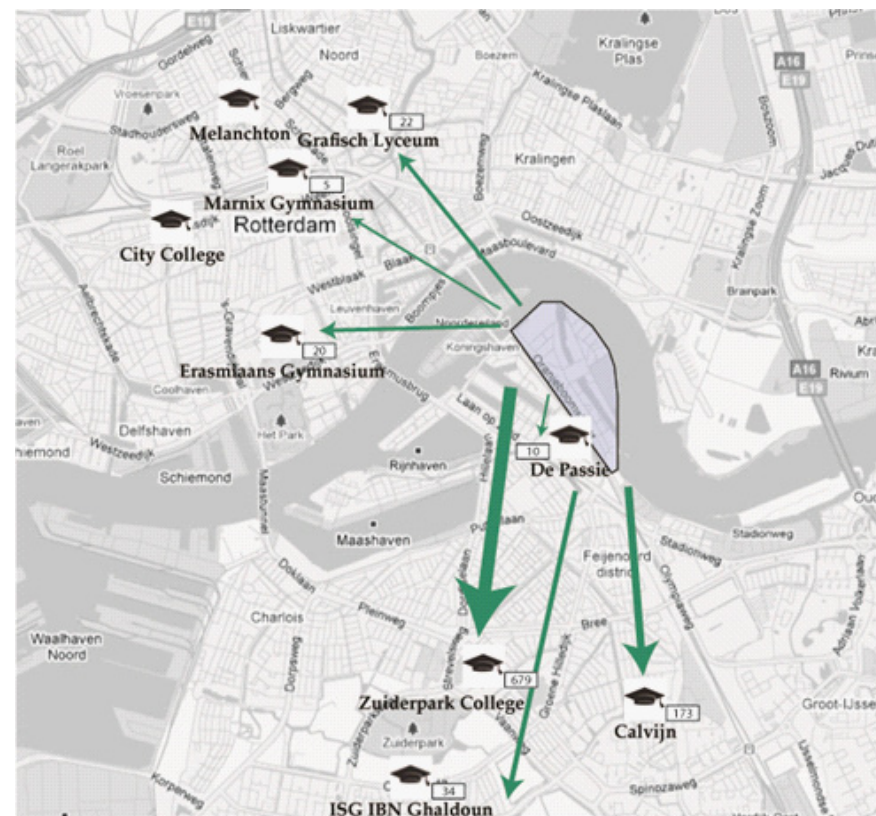
Onderzoek naar het aantal scholieren, op scholen in Rotterdam, uit de wijk Feijenoord

Om de scholieren in de wijk Feijenoord in kaart (figuur 04) te brengen is een onderzoek gedaan naar het aantal scholieren op alle middelbare scholen in Rotterdam. Er is contact opgenomen met elke middelbare school in Rotterdam via mail en telefoon is gevraagd naar het aantal scholieren afkomstig uit de wijk. Deze gegevens, verwerkt in een tabel, zijn te vinden in de bijlage (Bijlage A).

Wat opvalt, is dat een overgroot deel van de scholieren uit de wijk naar scholen in het zuiden gaat, zoals te zien is in Kaart a. Hierin zijn met de pijlen de stroom van aantal studenten weergegeven, meer studenten betekent een groter aantal studenten naar de betreffende school. Het grootste aandeel heeft het Zuiderpark College met meer dan 70% van alle scholieren uit de wijk (679 studenten). Nummer twee in deze lijst Calvijn Vestiging Vreewijk met 173 studenten. Voor de rest zijn de scholieren ongeveer evenredig verdeeld over scholen in de buurt met gemiddeld 20 studenten op elke school.

Daarnaast zijn de jaarcijfers van voortijdig schoolverlaters van deze scholen in beeld gebracht, om aan de hand van deze gegevens (prestaties) en de gegevens over het aandeel van scholieren (aantal scholieren) het aantal voortijdig schoolverlaters in de wijk af te leiden. Uiteraard zijn

Fig. 04 - Verspreiding scholieren uit de wijk Feijenoord

Bron: zelfgemaakte kaart uit eigenvergaarde informatie

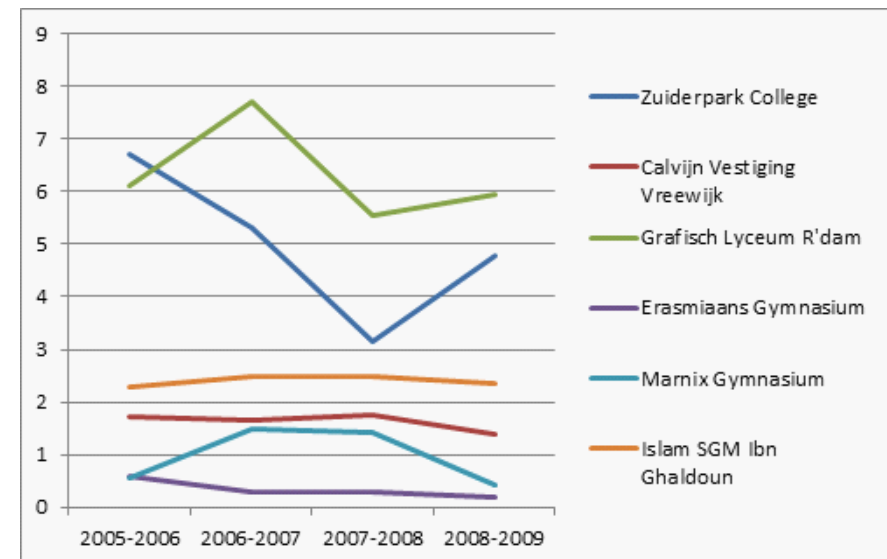
dit geen solide gegevens, maar enkel afgeleide gegevens van het aantal scholieren op de scholen, vermenigvuldigd de prestaties van de scholen. Een overzicht van de jaarcijfers en het afgeleide aantal schoolverlaters uit de wijk is te vinden in de bijlage (Bijlage B).

Het grootste aandeel scholieren uit de wijk Feijenoord gaat naar het Zuiderpark College. Bij een vergelijking van de prestaties van de scholen in de nabijheid van de wijk (figuur 04) valt te zien dat Zuiderpark College een na slechtste presteert (figuur 05).

Conclusie

Een overgroot deel van de scholieren uit de wijk Feijenoord gaat naar scholen in het zuiden van de wijk (Zuiderpark College en Calvin). De scholen met het grootste aandeel scholieren uit de wijk Feijenoord zijn het Zuiderpark College en Calvin. Uit een vergelijking van de prestaties van de scholen in Rotterdam blijkt dat het Zuiderpark College gemiddeld slecht scoort. Uit een cumulatie van deze gegevens wordt het aantal schoolverlaters uit de wijk bij benadering bepaald (Bijlage b).

Fig. 05 - Percentage voortijdig schooluitval middelbare scholen 2005-2009

BRON: VSVVerkenner, 2010

<http://vsvverkenner.nl/gemeente.php?select=0599>

Geraadpleegd: 23-12-10

4. Voorbeeldprojecten in Rotterdam

Wat wordt er al gedaan op het gebied van (potentiële) voortijdig schoolverlaters?

Voor deze deelvraag worden er twee aspecten behandeld die te maken hebben met de projecten/activiteiten betreffende voortijdig schoolverlaters.

Allereerst wordt een algemeen beeld geschetst over het beleid dat de gemeente Rotterdam voert. Deze informatie is verkregen uit literatuur opgesteld door de gemeente.

Daarna worden projecten beschreven die in Rotterdam uitgevoerd worden ter preventie of curatie van de voortijdige schoolverlaters. Deze projecten zijn gevonden na digitaal onderzoek op internet, het lezen van literatuur (onderzoeken en beleidsstukken) waarin projecten genoemd werden en door informatie verkregen uit de wijk Feijenoord.

Het resultaat van deze informatie moet leiden tot meer inzicht in welke maatregelen succesvol zijn om het aantal voortijdige schoolverlaters terug te dringen.

4.1 Het gemeentelijk beleid omtrent voortijdig schoolverlaters

In 2001 heeft de gemeente Rotterdam naar aanleiding van het landelijke beleid van het ministerie OC&W – plan van aanpak voortijdig schoolverlaten – zelf een plan opgesteld om het aantal voortijdig schoolverlaters in de stad terug te dringen. Het aanvalsplan voortijdig schoolverlaten kreeg de naam ‘Binnen is Winnen’.

De activiteiten die in de periode 2001–2005 zijn uitgevoerd om voortijdig schoolverlaten terug te dringen, zijn een mix van preventieve en curatieve maatregelen, zoals:

opsporen en registreren van verzuim en absentie; tegengaan van vertraagde instroom en vertraagde doorstroom in alle sectoren van

*het onderwijs;
versterken van de cruciale overgangsmomenten, voornamelijk door verbetering van de overdracht van leerlingen;
meer samenwerken tussen scholen en instellingen voor jeugdzorg;
intensiever terugleiden van jongeren die het onderwijs zonder startkwalificatie hebben verlaten (JOS Rotterdam, 2006a).*

Uit de evaluatie in 2004 bleek dat de plannen succesvol waren en hebben bijgedragen aan het terugdringen van voortijdig schoolverlaten.

Dit aanvalsplan moest tevens voldoen aan de in Europees verband opgestelde Lissabonlijn. Volgens deze lijn zou in de periode 2000-2005 het percentage met 30% verminderd moeten zijn. In de periode 2000-2003 verminderde het aantal volgens deze lijn, maar vanaf 2004 moesten extra maatregelen getroffen worden om de doelstelling te kunnen behalen (JOS Rotterdam, 2006a).

Het vsv-aanvalsplan 2, met de naam ‘aanval op de uitval’, bouwt voort op vsv-aanvalsplan 1 en richt zich op de periode 2006-2009. In vsv-aanvalsplan 2 geeft de gemeente aan dat een startkwalificatie essentieel is om in de kenniseconomie mee te doen. Daarom richt het Rotterdamse onderwijsbeleid zich onder andere op het terugdringen van voortijdig schoolverlaten. In dit aanvalsplan worden twee hoofddoelen geformuleerd:

*Het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (preventief).
Het terugleiden van vsv'ers naar het onderwijs om alsnog een startkwalificatie te behalen (curatief).*

De aanpak om de eerste doelstelling (preventie) te bereiken bestaat uit drie activiteitenclusters. De eerste activiteiten cluster richt zich op de risicofactoren, de risicomomenten, en de risicogroepen voor voortijdig schoolverlaten. Activiteitencluster 2 richt zich op het boeien en binden van leerlingen. Dit gebeurt onder andere door het onderwijs aantrekkelijker te maken en de band tussen school en leerling te versterken. Activiteitencluster 3 richt zich op de beginfase van het mbo, met name

in mbo1 en mbo2, waar ongeveer 40–60% van de leerlingen uitvalt. Die uitval wordt voornamelijk veroorzaakt door verkeerde onderwijskeuze, onvoldoende competenties en te kort schietende zorgtrajecten (JOS Rotterdam, 2006a). Daarbovenop is kortgeleden de kwalificatieplicht ingevoerd. De kwalificatieplicht houdt in dat jongeren onder de 18 jaar verplicht zijn om onderwijs te volgen totdat ze een startkwalificatie hebben behaald (Ministerie van OC&W, 2010a).

De aanpak om doelstelling 2 (curatie) te bereiken bestaat uit twee activiteitencluster. Activiteitencluster 4 wordt gevormd door het flexibiliseren van het onderwijsaanbod. Hierdoor kunnen vsv'ers met minder moeite opnieuw instromen in het onderwijs. Het gaat hier om het vaker starten van opleidingen, dus meer instapmomenten, het gemakkelijker maken van het overstappen en het inrichten van nuldejaarsprogramma's voor leerlingen die in de loop van het jaar starten.

Activiteitencluster 5 richt zich op het versterken van het Jongerenloket, dat vsv'ers moet terugleiden naar het onderwijs. Het Jongerenloket zal zich nog actiever gaan opstellen om jongeren te bereiken. Dit doet het loket door te informeren over de onderwijsmogelijkheden in Rotterdam, met een direct en concreet aanbod, door coaching en begeleiding aan te bieden. Maar uiteindelijk zal het Jongerenloket jongeren ook, waar nodig, met drang en dwang terugleiden naar het onderwijs (JOS Rotterdam, 2006a).

Om jongeren terug te kunnen leiden naar het onderwijs is een goede registratie van uitvallers van belang. Dit is een taak van het Regionale Meld- en Coördinatie punt, RMC. Het RMC heeft een tweeledig doel:

*het in beeld krijgen van het totaal aantal voortijdig schoolverlaters in de regio via melding door scholen en registratie door de woongemeente;
het terugleiden van voortijdig schoolverlaters naar het onderwijs om een startkwalificatie te halen (JOS Rotterdam, 2006b).*

De RMC-wetgeving (2001) bepaalt dat gemeenten alle voortijdige

schoolverlaters tot 23 jaar moeten registreren. Ook moeten zij ervoor zorgen dat de voortijdige schoolverlaters terugkeren in het onderwijs, zodat zij alsnog een startkwalificatie kunnen halen.

Alle gemeenten in Nederland participeren in een van de 39 RMC-regio's. Per regio is een contactgemeente aangewezen, die de melding en registratie van voortijdige schoolverlaters in de regio coördineert. De contactgemeente heeft binnen de regio een coördinerende taak voor melding en registratie van voortijdig schoolverlaters. Ook moet de gemeente ervoor zorgen dat er goede afspraken zijn met alle scholen, instellingen en instanties die bij de behandeling van voortijdig schoolverlaten betrokken kunnen zijn. Tot slot zorgt de contactgemeente voor een sluitende registratie van voortijdig schoolverlaters (JOS Rotterdam, 2006b).

4.2 Projecten in Rotterdam ten behoeve van (potentiële) schoolverlaters

De projecten betreffende voortijdige schoolverlaters zijn bedoeld voor grofweg 2 doelgroepen:

1. dreigende voortijdige schoolverlaters/potentiële voortijdige schoolverlaters;
2. daadwerkelijk voortijdige schoolverlaters.

Het verschil tussen beide groepen is dat projecten voor de eerste groep gericht zijn op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (preventief), terwijl de tweede groep gericht is op de begeleiding en het terugleiden van voortijdig schoolverlaters (curatief). Bij de bekeken voorbeeldprojecten is onderscheid gemaakt tussen deze twee verschillende uitgangspunten. Daarnaast is het mogelijk om de projecten te ordenen naar de invalshoek van de maatregelen of oplossingen; het onderwijs, de link tussen school-arbeidsmarkt, maatregelen in de zorg en overige maatregelen. In figuur 06 zijn een aantal projecten uit Rotterdam opgenomen en is aangegeven vanuit welke invalshoek ze georganiseerd zijn. Daarachter staat een korte omschrijving van het project, de doelgroep en eventueel het ingreepmoment en tot slot het resultaat indien dat bekend is. In figuur 07 zijn de projecten op hun locatie zichtbaar, de nummers komen overeen met de beschrijving van de projecten in bijlage x.

Fig. 06 - Tabel beknopte weergave projecten

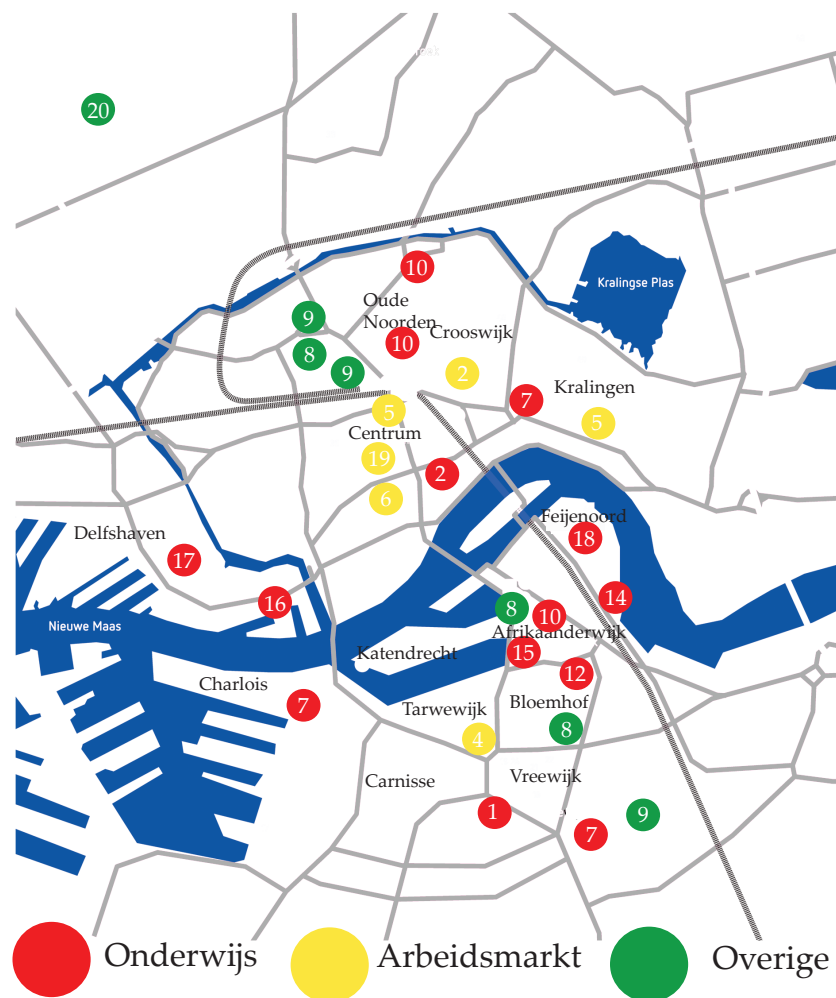
Omgeving	Project	Omschrijving	Ingreepmoment / doelgroep	Resultaat
Preventief				
	Onderwijs	1. <i>Mbo punten</i>	Begeleiding overgang vmbo naar mbo	vmbo→mbo +
		2. <i>School1</i>	Voorbereiding op gewenste vervolgopleiding	Vmbo→mbo 16-23 jaar ++
	Link school - arbeidsmarkt	3. <i>Champs on stage</i>	Voorlichtingsactiviteit waarbij vmbo studenten kennismaken met de arbeidsmarkt	3 ^e en 4 ^e jaar vmbo
		4. <i>Zuidplein initiatief</i>	Onderwijs gericht op de praktijk in de arbeidsmarkt	Mbo +
		5. <i>Mentoraat: bedrijfsexcursies</i>	Voorlichtingsactiviteit waarbij jongeren te zien krijgen wat een beroep inhoudt	16+
		5. <i>Mentoraat: havenbanen in de wijk</i>	Voorlichtingsactiviteit om jongeren kennis te laten maken met banen in de transport of logistieke sector	16+
		6. <i>Hidden stars</i>	Werkende jongeren worden aan scholieren gekoppeld om hun een kijkje in de praktijk te geven.	Vmbo-scholieren +
	Zorg	5. <i>Mentoraat: 16-</i>	Begeleiding voor jongeren met problemen op school of thuis	Jongeren van 4-16 jaar
		7. <i>Time out</i>	Verandering van gedrag teweeg brengen om opleiding succesvol af te kunnen ronden	Jongeren vo of mbo +
	Overige	8. <i>Kamers met kansen</i>	Huisvesting voor jongeren die door hun leefomgeving belemmerd worden om te studeren	Mbo studenten ++
		9. <i>Schoolouder contactpersoon</i>	Betrokkenheid van ouders om leerlingen te motiveren	Middelbare scholen

Vervolg tabel beknopte weergave projecten

Curatief				
	Onderwijs	10. <i>Wijkscholen</i>	Bewustwording jongeren van zichzelf, hun omgeving en hun toekomstmogelijkheden en startkwalificatie behalen.	Vmbo en mbo +
		11. <i>BOP</i>	Startkwalificatie behalen door middel van een combinatie van onderwijs, vrijetijdsbesteding, sport en een werkstage	17-23 jaar +
		12. <i>Feijenoord@work</i>	Begeleiding naar werk of opleiding	12-24 jaar +
		13. <i>Watch out!</i>	Opleiding tot wijkbeveiligers	17-23 jaar +
		14. <i>De nieuwe kans</i>	Terugleiden naar werk of opleiding	18-23 jaar +
		15. <i>B2YF</i>	Terugleiden naar werk of opleiding	17-24 jaar ++
		16. <i>Rebound centre</i>	Al werkend oriënteren op mogelijkheden arbeidsmarkt en startkwalificatie behalen	16-23 jaar ++
		17. <i>Dynamo 3x ontketend</i>	Begeleiding om terug te stromen naar opleiding	16-24 jaar
		18. <i>ZAP education</i>	Behalen van mbo diploma niveau 1 of 2, zonder vmbo diploma	16-24 jaar
	Link school - arbeidsmarkt	19. <i>De traverse Rotterdam</i>	Startkwalificatie behalen door middel van werken	17-27 jaar +
	Overige	20. <i>Marok'kans/Ban sigui</i>	Jongeren motiveren en stimuleren voor maatschappelijke carrière	Jongeren +

BRON: gebaseerd op twintig bronnen (zie bijlage D)

Fig. 07 - Locatie projecten in Rotterdam

BRON: zelfgemaakte kaart gebaseerd op twintig bronnen (zie bijlage D)

4.3 Conclusies

Landelijk is er vanuit het ministerie van OC&W een aanvalsplan opgesteld om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Thema's die hierin voorkomen zijn: vroege preventie, soepele overgangen, bij de les blijven en de praktijk als leermeester (Ministerie van OC&W, 2010b).

De gemeente Rotterdam heeft daarbij nog een extra eigen beleid voor schoolverlaten ontwikkeld. Het gemeentelijk beleid is er vooral op gericht om de uitgevallen jongeren te registreren en door samenwerkende organisaties terug te leiden in het onderwijstraject (JOS Rotterdam, 2006b). De projecten die in Rotterdam georganiseerd worden liggen vaak in het verlengde van zowel het landelijk als gemeentelijk beleid.

Vanuit verschillende invalshoeken wordt geprobeerd jongeren te helpen bij het behalen van een startkwalificatie, dit gebeurt zowel preventief als curatief. Scholen treffen maatregelen om te zorgen dat jongeren het onderwijs niet voortijdig verlaten, dit doen ze door persoonlijke begeleiding te geven of door het onderwijs aantrekkelijker te maken. Als een jongere toch voortijdig van school af is gegaan, zijn er verschillende mogelijkheden om alsnog een startkwalificatie te behalen. Zo kan vanuit het onderwijs geprobeerd worden jongeren een diploma te laten behalen, maar ook sociaal-maatschappelijke projecten waarbij jongeren maatschappelijk begeleiding krijgen en arbeidsmarkt gerichte projecten waarbij jongeren kennis maken met of plaatsnemen in de arbeidsmarkt.

Projecten die succesvol blijken, zijn voornamelijk gericht op de arbeidsmarkt. Het lijkt erop dat mbo-studenten het belangrijk vinden om een link met de arbeidsmarkt te hebben. Ze willen in de praktijk werken en niet te veel met theorie in klaslokalen bezig zijn. Deze link met de arbeidsmarkt moet al aanwezig zijn op de middelbare school om te voorkomen dat jongeren voortijdig van school uitvallen. Als jongeren toch voortijdig hun school hebben verlaten, dan kan een leerwerktraject de oplossing bieden voor deze jongeren.

Een ander succesvol aspect in de projecten is persoonlijke begeleiding.

Zowel maatschappelijke begeleiding zoals gedragstherapie, als begeleiding op school bij het kiezen van een vervolgopleiding is essentieel. Het krijgen van één op één begeleiding bleek het meest belangrijke ingrediënt te zijn voor het slagen van projecten. Zo is het voor de jongeren belangrijk dat ze een begeleider hebben die ze kunnen vertrouwen en waar ze goed mee kunnen praten. Bij gevallen waar jongeren een slechte band hadden met hun begeleider, was het project minder succesvol (Rekenkamer Rotterdam, 2008).

5. Van Theoretisch kader naar transitiestrategie

Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat de redenen voor voortijdig schoolverlaten te verdelen is in een breed scala aan factoren. De gezinssituatie, onderwijs, arbeidsmarkt, omgeving en gezondheid hebben de grootste invloeden. Om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan is verbetering van deze onderwerpen nodig. Het verband van deze vijf factoren met schooluitval is als volgt samen te vatten;

De gezinssituatie

Ouders geven hun kinderen mee wat het belang van een opleiding is. Tevens heeft het opleidingsniveau van de ouders een belangrijke invloed op het opleidingsniveau van de kinderen (Traag, 2008). Ook komen kinderen niet toe aan studie bij een slechte thuissituatie. 26% van schoolverlaters van het VBMO leeft in een ongezonde thuissituatie.

Onderwijs

Het goed functioneren van het onderwijssysteem is essentieel voor betere prestaties van studenten. Daarbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld de overgang van de middelbare school naar vervolgopleidingen. Maar liefst 27% van schoolverlaters is hierdoor gestopt met de studie. Daarnaast is toegankelijkheid, aantrekkelijkheid en aanbod van opleidingen een belangrijk onderdeel hiervan.

Arbeidsmarkt

Een van de redenen voor schoolverlaten is dat de student de link tussen de studie en de arbeidsmarkt niet ziet. 15% van studenten plaatst hierdoor werken boven leren. Een praktisch gerichte opleiding of stageplekken bieden mogelijkheden om studenten te motiveren verder te studeren.

Omgeving

De omgeving (ouders, familie, burens, buurtgenoten, e.d.) heeft invloed op de opvattingen over studie. Zo zal iemand in een omgeving met veel werklozen minder positief opkijken tegen de toekomst na het volgen van een opleiding. De sociaal economische status van ouders en omgeving is een maatstaaf voor de welvaart. Verbetering van de economische welvaart

brenkt verbetering met zich mee op gebied van huisvesting en vrije tijd en dus verbetering in de leefomgeving van de mens. In een omgeving waar de sociaal economische status hoger is zal de motivatie om te studeren hoger zijn.

Gezondheid

Gezondheid wordt als een van de redenen voor schoolverlaten aangegeven bij onderzoeken onder schoolverlaters. Een op de vijf schoolverlaters geeft gezondheid als reden aan.

Ingrepen op de ene factor heeft meer invloed dan op het andere, ofwel het rendement bij van ingrepen verschilt per onderwerp. Vanuit onze discipline is het niet mogelijk om in alle onderwerpen in te grijpen. Met onze vermogen is het onder andere moeilijk of onmogelijk om in de gezinssituatie en gezondheidssector in te grijpen. Wel kunnen beleidsmakers taken afschuiven op andere instellingen om ingrepen te bewerkstelligen. Met onze expertise op het oog, hebben wij gekozen om ingrepen uit te werken op de drie gebieden onderwijs, arbeidsmarkt en omgeving.

5.1 Ambitie

De ambitie bij het opstellen van deze transitiestrategie is 'fysieke ingrepen in de wijk doen om sociaal economische stijging in de wijk mogelijk te maken en in beweging te brengen'. Hierdoor zal het percentage voortijdig schoolverlaters dalen en geleidelijk de gemiddelde sociaal economische status in de wijk stijgen.

5.2 Visie

Door de lage sociaal economische status van bewoners in de wijk Feijenoord zijn er meerdere problemen, onder andere een hoog percentage schooluitval. Het probleem van de sociaal economische status bestaat uit een complex geheel waarvoor er op verschillende vlakken verbeteringen en ingrepen nodig zijn om tot een sociaal sterke wijk te komen. Het is nodig dat bewoners de mogelijkheid krijgen om binnen de

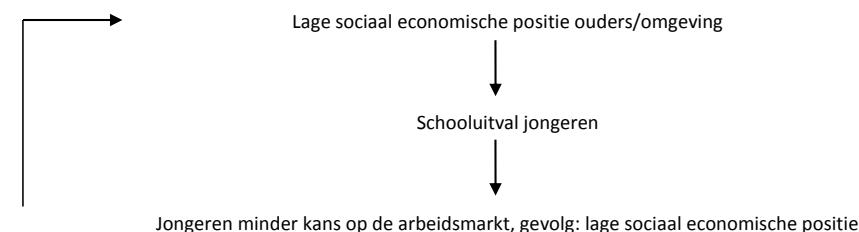
wijk hun sociaal economische positie te verbeteren. Om dit te bereiken moet er een mogelijkheid zijn om een wooncarrière te maken binnen die wijk. Bovendien zijn voor sociaal economische verbeteringen in een wijk, kwalitatief effectieve economische en educatieve voorzieningen in de woonomgeving nodig.

Om het percentage voortijdig schoolverlaten terug te dringen kunnen er op meerdere vlakken ingrepen gedaan worden. Er moet echter een afweging gemaakt worden op welk vlak een ingreep een groot effect teweeg zal brengen. In hoofdstuk 7 worden de afwegingen uitgewerkt.

Allereerst zal er een educatieve voorziening aan de wijk toegevoegd worden. Hier kunnen workshops gevolgd worden en kan men op een praktische manier leren. Ook zullen er begeleiders aanwezig zijn. Het idee is dat de studenten huiswerkbegeleiding zullen geven aan basisscholieren. Onderwijs zal op deze manier een centralere rol krijgen in de wijk. Voor studenten die een slechte thuissituatie hebben, zal het mogelijk zijn om zelfstandig te gaan wonen. Zo kunnen ze al hun aandacht op hun opleiding richten. In de huisvesting zal ook begeleiding aanwezig zijn om structuur bij te brengen. De bewoners van de studentenhuusvesting kunnen een bijdrage aan de buurt leveren door de openbare ruimte te onderhouden of door bijvoorbeeld bij oude mensen schoon te maken. Zo wordt er een band gecreëerd met de wijk. Op lange termijn zal de woningvoorraad aangepast moeten worden. De jongeren uit de wijk hebben een opleiding genoten en zullen een relatief goed salaris hebben. Om deze kapitaalkrachtige in de wijk te behouden, zullen er woningen in een hoger prijssegment gebouwd moeten worden. Zo zal het mogelijk worden om een wooncarrière binnen de wijk te maken, maar zo kunnen ook jongeren die het beter krijgen, vastgehouden worden in de wijk.

Een optelsom van deze ingrepen zal er op de lange termijn voor zorgen dat onderwijs een belangrijke rol zal gaan spelen in de wijk en dat de sociaal economische positie van bewoners zal verbeteren. Men zal uit de vicieuze cirkel geraken waardoor het aantal voortijdig schoolverlaters zal dalen en de sociaal economische status in de wijk zal verbeteren (figuur 08).

Fig. 08 - De vicieuze cirkel

5. 3 Doelen

Het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters en het verbeteren van de sociaal economische positie van bewoners wordt bewerkstelligd door de volgende ingrepen: het toevoegen van een educatieve voorziening, het betrekken van de bedrijvigheid bij onderwijs, toevoegen van studentenwoningen, en differentiatie van de woningvoorraad.

Het toevoegen van een educatieve voorziening

De educatieve voorziening zal een leerplek worden voor jongeren in de wijk. Het moet een gezicht hebben in de wijk zodat het aantrekkelijk en laagdrempelig is om naar toe te gaan. Jongeren kunnen hier op een praktijkgerichte manier leren en er kunnen stages geregeld worden. Ook is er een ruimte waar huiswerkbegeleiding gegeven kan worden aan basisschool scholieren. Er zullen maatschappelijke werkers aanwezig zijn om persoonlijke begeleiding te geven. Wellicht zal er een ruimte zijn waar jongeren samen kunnen hangen.

Het betrekken van de bedrijvigheid bij onderwijs

Jongeren krijgen de mogelijkheid om stages te volgen dichtbij huis. Er zijn veel bedrijven in de wijk die een goede leerplek kunnen zijn in de praktijk. Daarvoor zijn er een aantal bedrijven geselecteerd.

Toevoegen studentenwoningen

Voor jongeren met een slechte thuissituatie is het moeilijk om gefocust te blijven op hun opleiding. Daarom kan het succesvol zijn voor deze jongeren om zelfstandig te gaan wonen. Dit gebeurt onder begeleiding en de jongeren moeten er iets voor terug doen. Zo kunnen ze een bijdrage leveren aan de wijk door bijvoorbeeld de openbare ruimte te onderhouden of door schoon te maken bij oude mensen in de buurt. Zodra de jongeren hun opleiding hebben afgemaakt, zullen ze begeleid worden naar een andere woning binnen de wijk. Zo kunnen afgestudeerde jongeren uit Feijenoord in de wijk blijven wonen.

Differentiatie van de woningvoorraad

Een gedeelte van de bestaande voorraad wordt verbeterd en er komen duurdere huurwoningen bij. Zo kan een wooncarrière gemaakt worden en blijft de wijk aantrekkelijk voor jongeren uit Feijenoord die een goede opleiding hebben gevolgd en een goede baan hebben.

5.4 Aanpak voor ontwikkeling van transitiestrategie

Om een aanpak te ontwikkelen om VSV tegen te gaan, door ingrepen te doen in deze onderwerpen is, het allereerst belangrijk om deze ontwerpen te analyseren. Voor de analyses is de leefvelden-methode gebruikt. De leefvelden-methode is in principe een bestand met informatie over verschillende onderwerpen samengevoegd op één kaart. Zo biedt zij overzichtelijke informatie aan, dat toegankelijk is, niet afgebakend is op bepaalde doeleinden en zo op meerdere manieren gebruikt kan worden en geeft een integraal beeld van thema's met kwalitatieve en kwantitatieve informatie. Met leefvelden worden de volgende onderwerpen of thema's bedoeld: veiligheid, welzijn en hulpverlening, economie, werk en inkomen, participatie en vrije tijd, onderwijs, wonen en woonomgeving.

Gemeenten, woningcorporaties en allerlei andere instellingen proberen het een en ander te verbeteren in probleemgebieden. Elke instelling heeft een eigen functie, belang in het onderwerp en een eigen database op het eigen gebied. Wat opvalt, is dat de methoden niet op elkaar aansluiten. Dit kan deels worden toegewezen aan dat informatie niet met elkaar

in verband wordt gebracht. De leefvelden methode is ontwikkeld om databases van verschillende thema's samen te voegen om zo een overzicht te krijgen van de verbanden tussen de lagen. Aangezien alle leefvelden (lagen) op een kaart wordt gebracht ontstaat een database met alle benodigde informatie bij elkaar en is het mogelijk gekozen leefvelden in verband met elkaar te brengen (zie voorbeeld in bijlage A).

Deze leefvelden methode is gebruikt als ondergrond bij de analyses voor deze casus. Hierbij is gekeken naar de leefvelden wonen, bedrijvigheid en onderwijs. Aan de hand van het theoretische kader komen de drie onderwerpen aan bod. Deze worden onder geanalyseerd en er wordt gezocht naar plus- en minpunten in deze leefvelden.

Na het schetsen van een overzicht van de zwaktepunten van de leefvelden wordt gezocht naar mogelijke oplossingen om verbeteringen aan te brengen. Ook worden de plus- en minpunten van mogelijke oplossingen gedocumenteerd voor de volgende processen.

Als eerste worden randvoorwaarden en selectiecriteria opgesteld aan de hand van opgedane kennis van onderzoeken en worden deze uitgewerkt tot Programma van Eisen (PvE) in een notendop. Aan de hand van deze criteria worden de keuzes voor oplossingen afgewogen. Na de afweging volgt de keuze voor oplossingen in de leefvelden en worden deze uitgewerkt. Een definitief PvE wordt opgesteld en de toepassingen worden uitgewerkt tot uitvoerbare plannen.

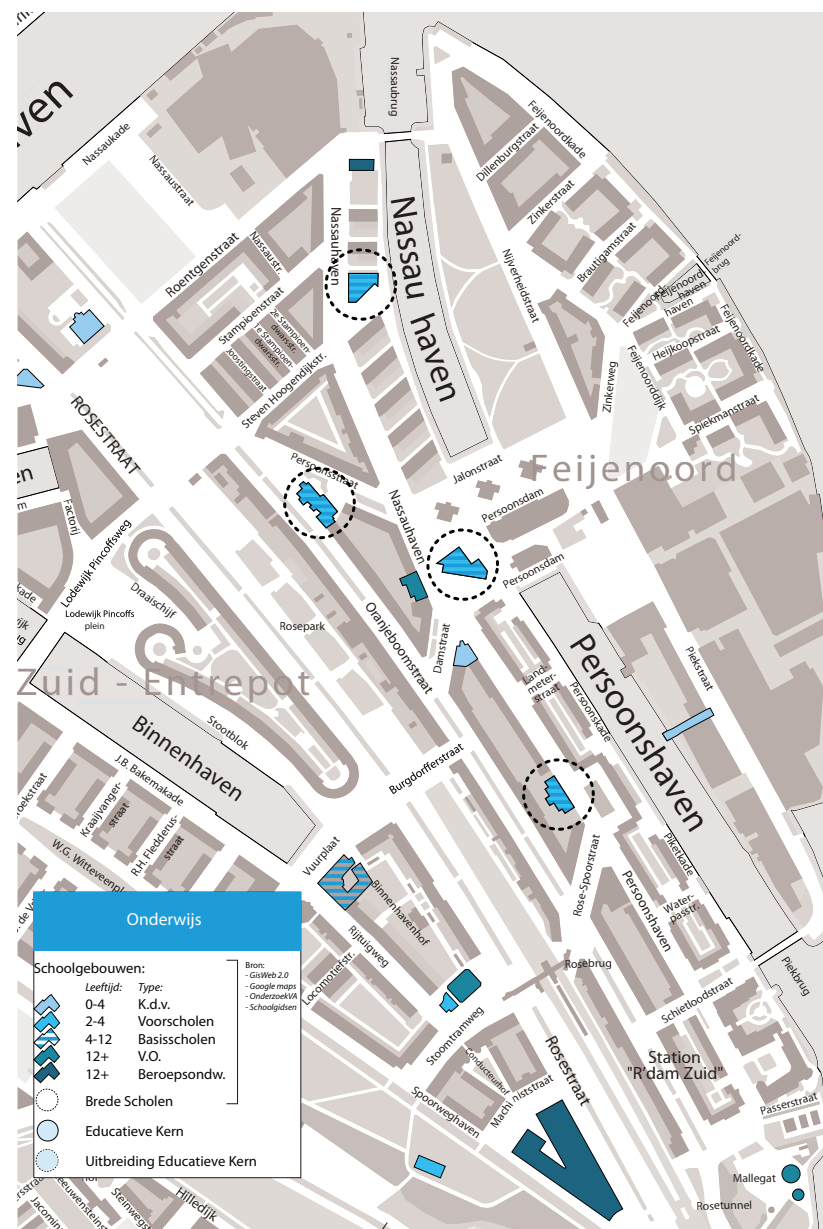
6. Leefvelden-analyse van de ingrepen

6.1 Leefveld educatie

Aan de hand van het theoretische kader komen drie onderwerpen aan bod waar ingrepen mogelijk zijn, de leefvelden educatie, wonen en bedrijvigheid. Deze leefvelden worden onder de loep gezet en er wordt gezocht naar zwakte- en minpunten, en dus ook mogelijke verbeterpunten. Deze stap biedt het zicht op mogelijke fysieke ingrepen in de wijk ten behoeve van voortijdig schoolverlaters. (Op alle kaarten zijn de labels uitgezet ten behoeve van de leesbaarheid van de kaarten)

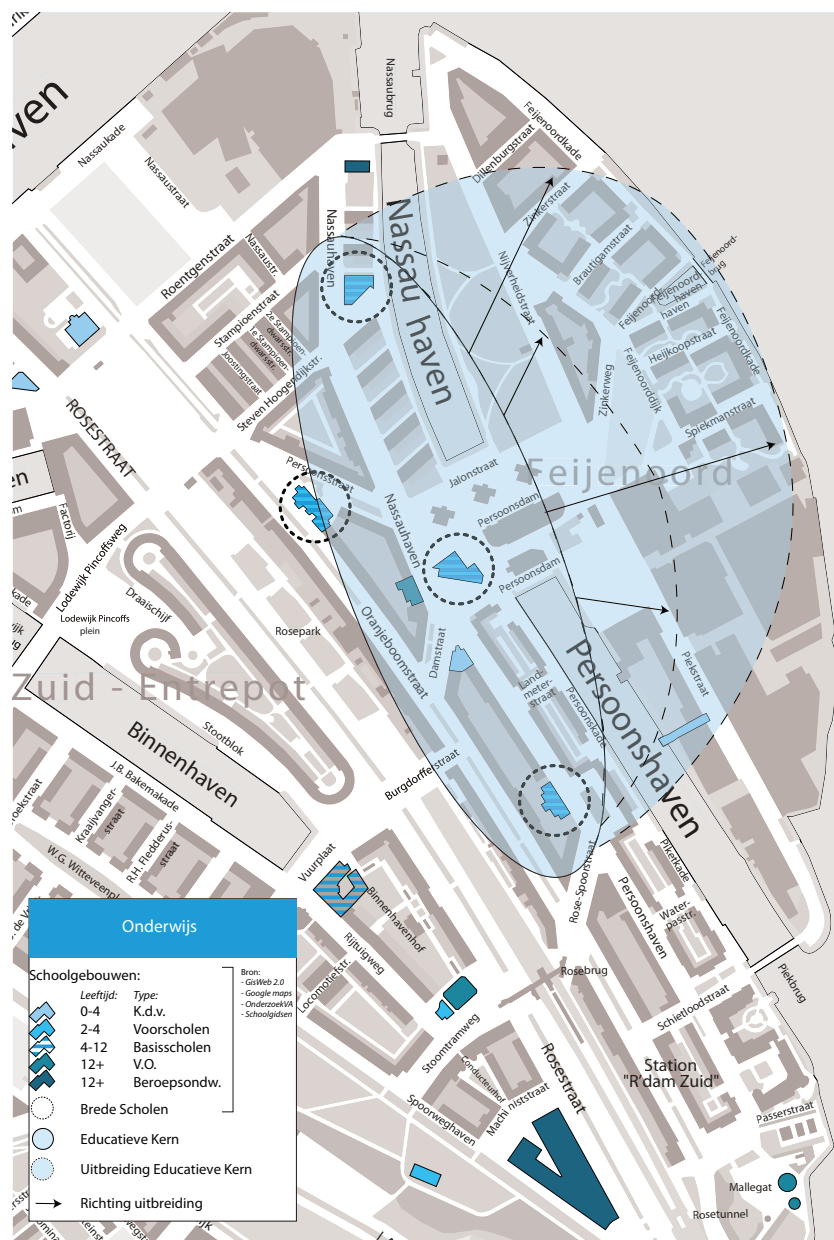
Er zijn vier educatieve instellingen in het midden van de wijk parallel aan Oranjeboomstraat. De invloedscirkel van bestaande educatieve instellingen is beknopt in de kern van de wijk. Daarnaast zijn er geen educatieve instellingen in de wijk voor de leeftijdscategorie 15 – 25 jaar. Plaatsing van een nieuwe educatieve instelling breidt de invloedscirkel uit (aangegeven met stippellijn).

Fig. 09 - Leefveld educatie

BRON: bewerkte kaart van Veld Academie

Fig. 10 - Analyse leefveld educatie

6.2 Leefveld wonen

94% van de wijk bestaat uit huurwoningen en er is weinig variatie in de woningvoorraad. Ook is het aantal vertrekkers uit de wijk hoger dan het aantal nieuwkomers in de wijk (respectievelijk 467, 424)¹. Uit observaties in de wijk is opgevallen dat de woningen in twee gebieden (aangegeven met geel op kaart 2 uit bijlage C) in slechte staat zijn. Omdat het percentage huurwoningen in de wijk hoog is, is bij het hervormen van deze de mogelijkheid om koopwoningen te bouwen om verhuizers binnen de wijk te houden.

BRON: bewerkte kaart van Veld Academie

Fig. 11 - Leefveld wonen

Fig. 12 - Analyse leefveld wonen

6.3 Leefveld bedrijvigheid

Deze kaart biedt zowel kwalitatieve als kwantitatieve informatie over de bedrijvigheid in de wijk. Zo is te zien hoeveel en wat voor commerciële voorzieningen en bedrijven er in de wijk zijn. Er zijn een aantal bedrijven in de wijk die stageplekken kunnen bieden. Aan de hand van mogelijke relevantie tot opleidingen zijn een aantal bedrijven geselecteerd waar stageplekken aangeboden zouden kunnen worden.

Hunter Douglas en Unilever zijn grote en belangrijke bedrijven, gevestigd in de wijk. Daarnaast is Drukkerij Argus, Architecten Monolab, Landschapsarchitectenbureau, een kinderdagverblijf, de Trattoria, ABB administratiebeheer en belastingadviezen en Fiscale dienstverlening opleiding gerelateerde bedrijven. Hier zijn stageplekken mogelijk voor de wijkbewoners.

Fig. 13 - Leefveld bedrijvigheid

BRON: bewerkte kaart van Veld Academie

Fig. 14 - Analyse leefveld bedrijvigheid

BRON: bewerkte kaart van Veld Academie

7. Mogelijke ingrepen en afwegingen

Per leefveld waar een ingreep gedaan kan worden, zijn locaties geselecteerd die aangepast kunnen worden. Om uiteindelijk een locatie te kiezen, zijn er selectiecriteria opgesteld. Deze criteria komen voort uit aanwezige kenmerken in de wijk, en aspecten die belangrijk zijn voor een duurzame wijkvernieuwing. Alle selectiecriteria hangen samen met het uitgangspunt om voortijdig schoolverlaten terug te dringen. De criteria zijn, indien mogelijk, onderverdeeld in 3 categorieën: fysiek, sociaal en economisch.

In hoofdstuk 8 zullen de ingrepen op de gekozen locaties verder worden uitgewerkt.

7.1 Selectiecriteria wonen

De afwegingen die bij wonen gemaakt worden, bepalen op welke locatie gesloopt zal worden en welke woningen gerenoveerd zullen worden. Hiervoor zijn criteria opgesteld die gericht zijn op de kwaliteit en kansen van de huidige bebouwing. Zo is het de bedoeling dat de woningen die in betere staat zijn, gerenoveerd kunnen worden en woningen die in slecht staat verkeren gesloopt worden.

De Locaties die na observatie voor sloop of renovatie in aanmerking zijn gekomen, zijn in figuur x zichtbaar.

Fysiek

Beschikbaar voor huidige eisen (denk aan grootte, indeling, parkeergelegenheid, buitenruimte). Hiermee wordt bedoeld, dat de bestaande bebouwing voldoet aan de eisen die in deze tijd gesteld worden aan woningen. Indien de bebouwing niet aan de huidige eisen voldoet, zullen ze aangepast moeten worden om ze aantrekkelijker te maken.

Goed onderhoud bestaande bebouwing

Bebouwing die goed is onderhouden oogt vriendelijker. De bebouwing die

goed is onderhouden, heeft in dat geval geen prioriteit en zal in een later traject aan de orde kunnen komen. Het is mogelijk dat slecht onderhouden bebouwing onder handen genomen moet worden, dit kan door renovatie of sloop.

Goed onderhoud aan openbare ruimte

De openbare ruimte bepaalt de sfeer en karakter van een gebied. Een goed onderhouden openbare ruimte geeft een extra kwaliteit aan de bebouwing. Als de openbare ruimte slecht is onderhouden, is dit een reden om zowel de woningvoorraad als de openbare ruimte aan te pakken.

Kwaliteit benutten van het water

In de wijk is veel water aanwezig. Het water wordt vaak niet als kwaliteit benut. De gevallen waar dit wel zo is, moeten logischerwijs blijven bestaan. Bovendien is een plek waar het water niet als kwaliteit benut wordt, een kans om het water wel als kwaliteit te gaan benutten. Zo kunnen nieuwe huizen aan het water gebouwd worden die gericht zijn op het water.

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid is een algemeen belangrijk criterium voor (toekomstige) bewoners om ergens wel dan niet te willen wonen.

Heldere stedenbouwkundige structuur

Een rommelige stedenbouwkundige structuur zorgt voor een rommelig ogend geheel. Dit lokt mogelijk uit tot ongewenste gedragingen en slecht onderhoud aan openbare ruimte en bebouwing. Daar waar een rommelige stedenbouwkundige structuur is, nodigt dat uit tot vernieuwing met een heldere structuur.

Sociaal

Bevordert sociale interactie

Sociale interactie zorgt ervoor dat er verbondenheid is met de omgeving. Hierdoor neemt de sociale controle toe wat ongewenste gedragingen tegen gaat. Bovendien zullen mensen fijner wonen op een plek waar men op een vriendelijke manier met elkaar omgaat. Plekken waar geen tot

weinig sociale interactie plaats vindt, kunnen aangepast worden om dit wel mogelijk te maken.

Economisch

Aantrekkelijk voor hogere inkomens

De bedoeling is dat binnen de wijk een wooncarrière gemaakt kan worden. Zodra mensen een hoger inkomen hebben, zullen hun wensen aan een woning veranderen. Dit criterium is opgesteld om te kijken of er een plek is waar deze mensen terecht kunnen. Als dat niet het geval is, zal er een aanpassing kunnen plaats vinden om deze mensen een plek te kunnen bieden.

In tabel 01 zijn de selectiecriteria onder elkaar gezet en zijn de locaties aan de criteria getoetst.

Tabel 01

Categorie	Onderdeel	Selectiecriteria	Locatie 1	Locatie 2
Wonen	Fysiek	Geschikt voor huidige eisen		x
		Goed onderhoud bestaande bebouwing		
		Goed onderhoud aan openbare ruimte		
		Kwaliteit benutten van het water		
	Sociaal	Bereikbaarheid		x
		Heldere stedenbouwkundige structuur		x
		Bevordert sociale interactie	x	
	Economisch	Aantrekkelijk voor hogere inkomens		

7.1 Selectiecriteria wonen

De afwegingen die bij wonen gemaakt worden, bepalen op welke locatie gesloopt zal worden en welke woningen gerenoveerd zullen worden. Hiervoor zijn criteria opgesteld die gericht zijn op de kwaliteit en kansen van de huidige bebouwing. Zo is het de bedoeling dat de woningen die in betere staat zijn, gerenoveerd kunnen worden en woningen die in slecht staat verkeren gesloopt worden.

De Locaties die na observatie voor sloop of renovatie in aanmerking zijn gekomen, zijn in figuur 15 zichtbaar.

Fig 15 - Afweging wonen

Locatie 1: Sociale woonblokken aan de Feijenoordkade
Locatie 2: Sociale woonblokken aan de Persoonskade

BRON: bewerkte kaart van Veld Academie

7.2 Selectiecriteria educatie

Educatieve voorziening

Er wordt een educatieve voorziening in de wijk toegevoegd om onderwijs nadrukkelijker aanwezig te laten zijn. Deze educatieve voorziening moet een aantrekkelijke plek worden waar jongeren graag heen willen. Deze educatieve voorziening kan gehuisvest worden in een nieuw te realiseren gebouw, of kan gehuisvest worden in de bestaande bebouwing. Om deze keuze te maken zijn verschillende criteria opgesteld die duidelijk moeten maken waar de voorziening komt.

De locaties die voor de educatieve voorziening in aanmerking komen zijn zichtbaar in figuur x.

Fysiek

Gebruik bestaande bebouwing

Het gebruik van de bestaande bebouwing is als criterium opgesteld omdat het weinig aan de wijk verandert qua beeld en sfeer. Bovendien is dit mogelijk een duurzamere manier van bouwen.

Flexibele ruimtes

Flexibele ruimtes zijn nodig omdat er verschillende activiteiten in het gebouw zullen plaatsvinden. Bovendien zijn flexibele ruimtes wenselijk als het gebouw van functie verandert.

Vergroot invloedscirkel educatie

Op dit moment is er een kern waar veel educatieve instellingen gevestigd zijn. Het is de bedoeling dat de educatieve voorziening die kern vergroot zodat het zijn invloed vergroot en onderwijs nog dichterbij huis komt.

Bereikbaarheid

Om ervoor te zorgen dat jongeren makkelijk naar dit gebouw komen, moet het goed bereikbaar zijn. Het is wenselijk dat openbaar vervoer dichtbij is en dat het makkelijk te bereiken is met de fiets, scooter, auto of lopend.

Sociaal

Interactie met wijkbewoners

Het idee achter de educatieve voorziening is dat er een brug geslagen wordt naar de omgeving. Jongeren krijgen hier een kans om hun opleiding succesvol af te ronden, maar ze kunnen ook iets terug doen voor de mensen om hun heen. Bovendien zijn sociale relaties een belangrijk aspect voor de ontwikkeling van kinderen/jongeren.

Gezicht naar de wijk

De educatieve voorziening moet een sterk aanwezig onderdeel in de wijk worden. Daarvoor is het belangrijk dat het een opvallend en open gebouw is. Door een locatie te kiezen die gericht is naar de wijk zullen meer mensen er oog voor hebben.

Economisch

Lage kosten voor realisatie

Om dit project aantrekkelijk te maken voor investeerders is het wenselijk om de realisatiekosten laag te houden.

In tabel 02 is te zien dat locatie 2 aan alle selectiecriteria voldoet. Op deze locatie zal het educatieve centrum gerealiseerd worden.

Tabel 02

Categorie	Onderdeel	Selectiecriteria	Locatie 1	Locatie 2	Locatie 3
Educatieve voorziening	Fysiek	Gebruik bestaande bebouwing	x	x	
		Vergroten invloedscirkel educatie	x	x	x
		Bereikbaarheid		x	x
		Mogelijkheid studentenhuysvesting		x	x
	Sociaal	Interactie met wijkbewoners		x	x
		Gezicht naar de wijk		x	x
	Economisch	Lage kosten voor realisatie	x	x	

Fig. 16 - Afweging educatie

Locatie 1: Dillenburgstraat

Locatie 2: Zinkerweg

Locatie 3: Ecopark

BRON: bewerkte kaart van Veld Academie

7.3 Studentenwoning

De studentenwoningen moeten een plek zijn waar jongeren op zichzelf kunnen wonen. Ze dienen hierbij wel rekening met hun omgeving te houden. Het is ook de bedoeling dat zij zich hechten aan de wijk zodat ze na hun opleiding hier blijven wonen en zo de toekomst van de wijk zijn.

De locaties waar studentenhuizen kunnen komen, zijn te zien in onderstaande kaart.

Fysiek

Locatie bevordert relatie met de wijk

De jongeren moeten iets terug doen voor de wijk. Het is belangrijk dat de locatie een aanwezige plek is in de wijk zodat er een binding tussen de studenten en de omgeving ontstaat.

Bereikbaarheid

Voor jongeren die een opleiding volgens is het belangrijk dat ze zich makkelijk kunnen verplaatsen. Hun woning moet dicht bij openbaar vervoer zijn en goed bereikbaar op de fiets, scooter, auto of lopend.

Dichtbij educatieve voorziening

De jongeren zullen gebruik gaan maken van de educatieve voorziening. Om de drempel te verlagen is het wenselijk dat de educatieve voorziening niet ver weg is. Zo zullen ze sneller geneigd zijn om hier te gaan studeren.

Sociaal

Interactie met de wijk

De jongeren zullen iets terug doen voor hun omgeving. Om dit te stimuleren is het wenselijk dat hun woonomgeving hier aan bijdraagt.

Economisch

Lage realisatiekosten

Om dit project aantrekkelijk te maken voor investeerders is het wenselijk om de realisatiekosten laag te houden. Bovendien hebben de jongeren weinig geld te besteden dus kunnen de realisatiekosten niet op hun verhaald worden.

Gebruik bestaande bebouwing

Om het beeld en karakter van de wijk in stand te houden is het wenselijk om bestaande bebouwing te gebruiken om de studentenwoningen in te realiseren. Bovendien worden er geen hoge eisen gesteld aan de studentenwoningen dus is de bestaande woningvoorraad zeer geschikt om te verbouwen tot studentenwoningen.

In tabel 03 is te zien dat locatie 2 het meest voldoet aan de gestelde criteria. Op deze locatie zullen de studentenwoningen gerealiseerd worden.

Tabel 03

Categorie	Onderdeel	Selectiecriteria	Locatie 1	Locatie 2	Locatie 3	Locatie 4
Studentenwoning	Fysiek	Bereikbaarheid		x	x	x
		Integraal met educatieve centrum		x		
	Sociaal	Locatie bevordert relatie met de wijk	x	x		
		Lage realisatiekosten	x	x	x	x
	Economisch	Gebruik bestaande bebouwing	x	x	x	x

Fig. 17 - Afweging studentenhuisvesting

Locatie 1: Woonblok Feijenoorddijk

Locatie 2: Zinkerweg

Locatie 3: Oranjeboomstraat

Locatie 4: Woonblok Persoonskade

BRON: bewerkte kaart van Veld Academie

7.4 Stageplekken

Er wordt een link gelegd met de bestaande bedrijvigheid in de wijk. Om bedrijven te selecteren wordt gekeken naar de aansluiting op opleidingen.

Sterk verband met studie.

De geselecteerde bedrijvigheid moet een relevantie hebben met betrekking tot verscheidene opleidingen. Zo zal een groenteboer niet geselecteerd worden, maar een architectenbureau wel. Kortom: er moet aansluiting bestaan op een opleiding.

Variatie in aanbod.

Het aanbod moet veelzijdig zijn zodat er een grote doelgroep bereikt kan worden.

Geselecteerde bedrijven:

Drukkerij Argus

Unilever

Hunter Douglas

Architecten Monolab

Landschapsarchitect

Kinderdagverblijf

Trattoria Restaurant

ABB administratiebeheer en belastingadviezen

Fiscale dienstverlening.

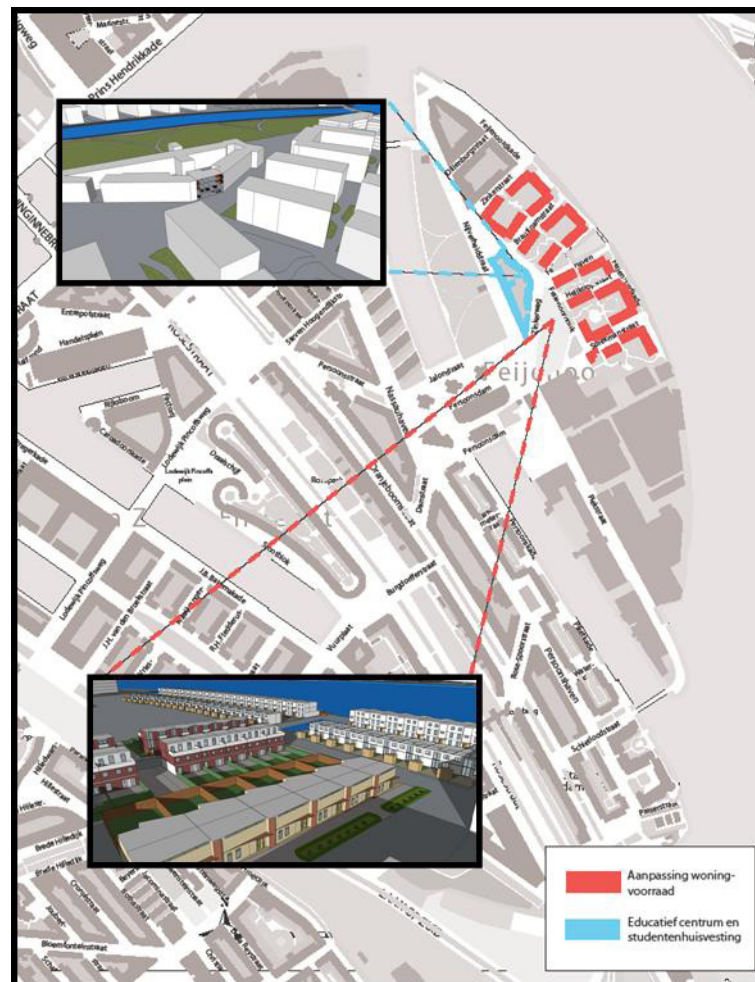
8. Uitwerkingen transitie strategie

8.1 Integraal kaart van ingrepen

In dit hoofdstuk worden de ingrepen die bij de strategie horen, uitvoerig uitgelegd. De ingrepen die gedaan worden zijn: een educatief centrum, het gebruiken van de bedrijvigheid voor stageplekken en een variatie aanbrengen in de woningvoorraad.

In figuur 18 is te zien waar het educatieve centrum komt en waar de woningvoorraad wordt aangepakt.

Fig. 18 - Afweging studentenhuisvesting

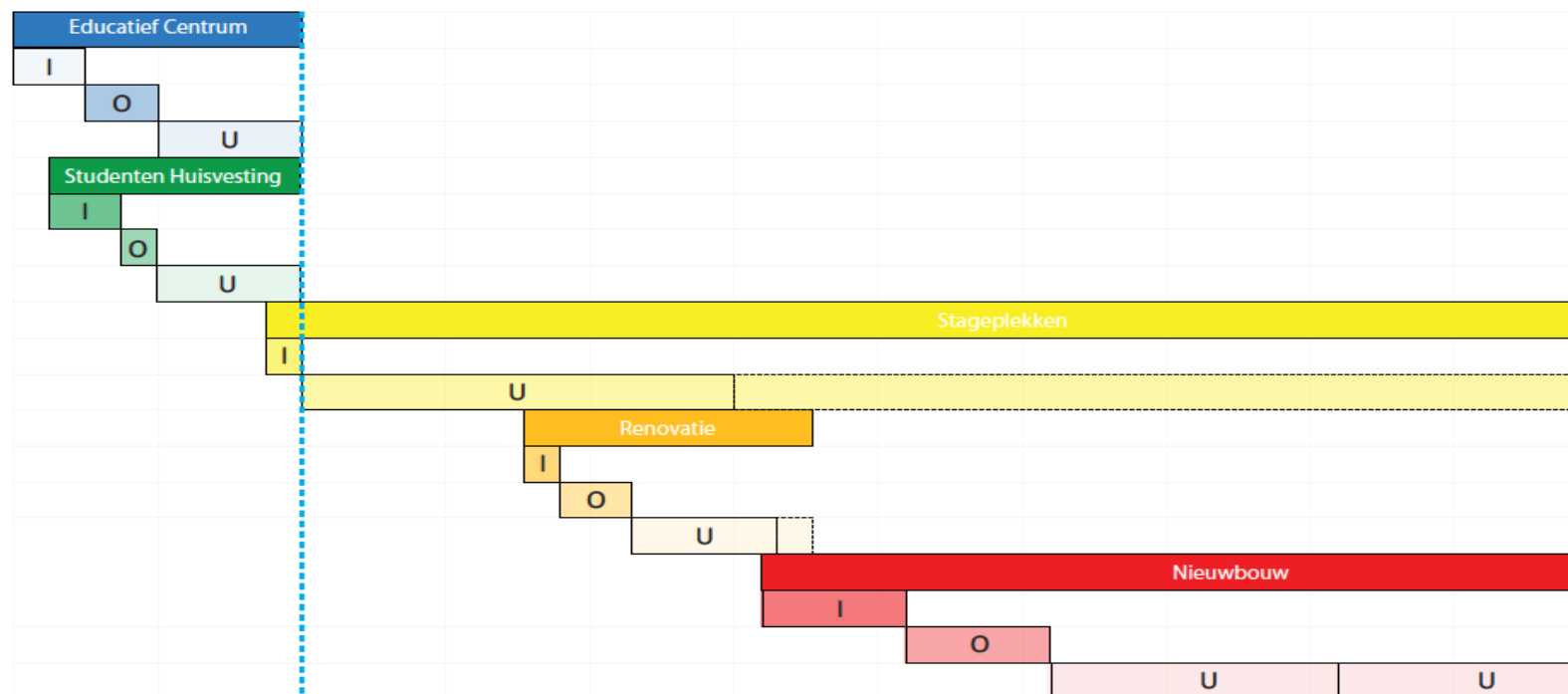
BRON: bewerkte kaart van Veld Academie

8.2 Prioritering ingrepen

De ingrepen voor de transitiestrategie zijn onderverdeeld in 3 hoofdfases bestaande uit initiatief (I), ontwerp (O) en uitvoering (U). De duur van elke stap is afhankelijk van meerdere factoren als de schaal van de ingreep, moeilijkheidsgraad en benodigde uitwerking van plannen. De gehele tijdlijn is weergegeven in figuur 19. Als eerste stap in het traject van ingrepen wordt het educatief centrum uitgevoerd.

De oplevering van het educatief centrum is maatgevend voor de andere ingrepen (aangegeven met blauwe stippellijn in figuur 19). Zo is de uitvoering af op het moment dat de oplevering van het educatief centrum af is. Ook zijn dan de stageplekken beschikbaar voor studenten die in de studenten in de wijk. Nieuwbouw is nodig op langere termijn, voor carrière op arbeidsmarkt die het onderwijstraject hebben afgelopen en behoefte hebben aan andere woonvormen.

Fig. 19 - Afweging studentenhuysvesting

8.3 Educatief centrum

Er wordt een educatief centrum in de wijk toegevoegd om onderwijs toegankelijker en aantrekkelijker te maken voor scholieren, studenten en schoolverlaters. Het centrum zal fungeren als educatieve voorziening voor huiswerkbegeleiding en workshops en als buurthuis. In figuur 20 en 21 is te zien waar het educatieve centrum gerealiseerd zal worden.

Het educatief centrum is bedoeld voor alle jongeren uit Feijenoord die naar school gaan of een opleiding volgen of willen volgen. Kinderen van de basisschool en middelbare school kunnen huiswerkbegeleiding krijgen en jongeren die een mbo-opleiding doen, hebben hier een goede werkplek. Het is niet ondenkbaar dat er ook activiteiten en workshops voor ouders worden georganiseerd zodat zij meer leren over het Nederlandse onderwijsstelsel, maar ook zodat zij kunnen participeren in de onderwijscultuur.

8.3.1 Wie, wat, waar, waarom: het hoe en het wat

In Feijenoord zijn veel voortijdig schoolverlaters. Als het goed is zijn de schoolverlaters bekend bij het rmc-meldpunt. Vanuit daar kunnen ze doorgestuurd worden naar het educatief centrum. Hier krijgen de jongeren begeleiding om terug te keren in het onderwijstraject. Ze kunnen stage lopen bij bedrijven in de buurt om er achter komen waar hun interesses liggen om een vervolgopleiding te kunnen kiezen die bij hun past. Het voordeel hiervan is, dat de jongeren dichtbij huis een plek hebben om naartoe te gaan. Het re-integratietraject vindt plaats in de vertrouwde omgeving dichtbij huis.

Kort samengevat is het educatief centrum een:

Educatieve voorziening (geen school)
Buurthuis

Door deze splitsing in functie zijn er verschillende doelgroepen te onderscheiden. De educatieve voorziening bestaat uit een

Fig. 20 - Plaatsing educatieve centrum

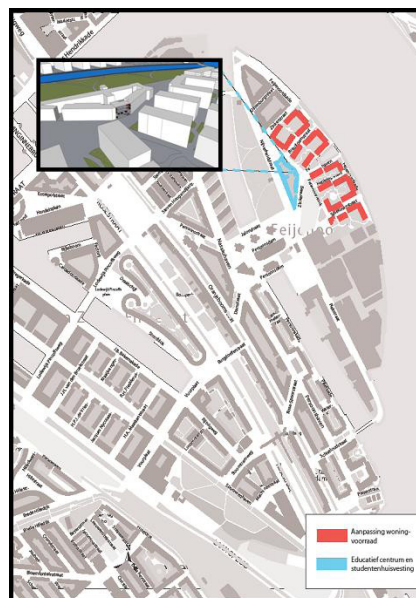
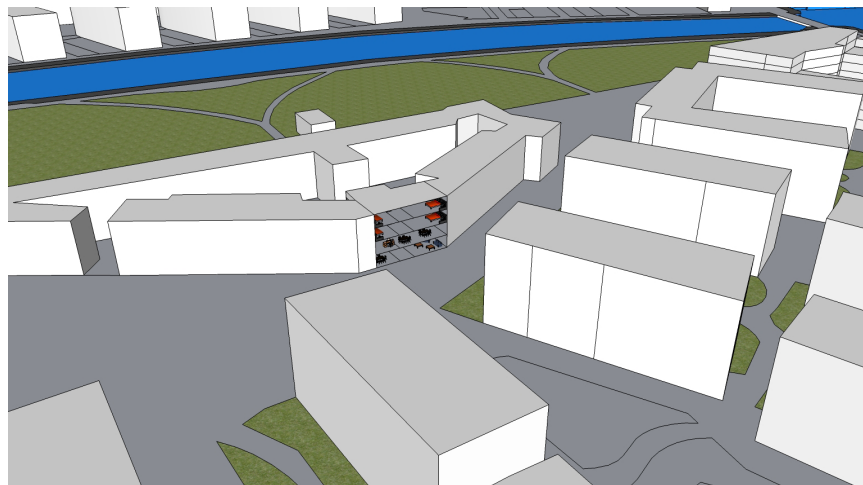

Fig. 21 - Vogelvlucht locatie educatief centrum

reintegratietraject, huiswerkbegeleiding, stages en educatieve activiteiten/workshops. Het re-integratietraject richt zich op voortijdig schoolverlaters uit de wijk. Zij krijgen de mogelijkheid om hun interesses en kwaliteiten te ontdekken zodat ze op een positieve manier hun vervolgopleiding kunnen kiezen. Dit gebeurt door middel van georganiseerde activiteiten zoals workshops en stages. Uiteindelijk zullen ze teruggeleid worden in het reguliere onderwijstraject.

De huiswerkbegeleiding is bedoeld voor basisscholieren en middelbare scholieren. Tevens zijn er studieplekken voor jongeren die een opleiding volgen en een rustige werkplek nodig hebben.

Het buurthuis is bedoeld voor alle jongeren uit de wijk. Dit is een plek om samen te komen en waar contacten gelegd kunnen worden. Omdat deze functie in de fysieke nabijheid van de educatieve elementen is, is het de bedoeling dat jongeren geprikkeld worden hier aan mee te willen doen.

Een belangrijk aspect voor beide onderdelen is de begeleiding. Jongeren hebben veelvuldig aangegeven dat persoonlijke begeleiding een cruciaal onderdeel is voor het succesvol behalen van een startkwalificatie (Rekenkamer Rotterdam, 2008). In het educatief centrum zullen professionele begeleiders aanwezig zijn waar jongeren een vertrouwelijke band mee kunnen opbouwen. De begeleiders moeten de jongeren motiveren en helpen bij eventuele problemen.

8.3.2 Programma

Educatieve voorziening

De educatieve voorziening biedt plaats aan een re-integratietraject voor voortijdig schoolverlaters, huiswerkbegeleiding voor scholieren en workshops/educatieve activiteiten voor verschillende leeftijdscategorieën en ouders. De ruimtes die daarvoor nodig zijn, staan hieronder beschreven.

Ruimtes voor workshops, Atelier / machineruimte

Deze ruimtes worden gebruikt voor georganiseerde educatieve activiteiten. De activiteiten zullen aangepast worden aan de verschillende

leeftijdscategorieën. Zo is het niet ondenkbaar dat er activiteiten voor ouders van schoolgaande kinderen worden georganiseerd. Het is van belang dat ouders betrokken worden bij de schoolloopbaan van hun kinderen, het organiseren van activiteiten voor ouders biedt mogelijkheid daartoe.

Voor educatieve activiteiten is het nodig dat er atelier/machineruimtes aanwezig zijn. De jongeren hebben het nodig dat ze op een praktische manier leren. In de machineruimte kan op een praktijk gerichte manier lesgegeven worden.

Maatschappelijke begeleiding

In het centrum zullen professionele begeleiders aanwezig zijn. Veel jongeren hebben aangegeven dat persoonlijke begeleiding een van de belangrijkste dingen is om succesvol een startkwalificatie te behalen (Rekenkamer Rotterdam, 2008). De begeleiding is nodig om samen met de jongeren eventuele problemen op te lossen of als vertrouwenspersoon te dienen.

Huiswerkbegeleiding

In de wijk is geen plek aanwezig waar huiswerkbegeleiding gegeven wordt. Uit gesprekken met verschillende personen is gebleken dat hier wel behoefte aan is. Het is belangrijk dat jongeren al vroeg het belang van onderwijs meekrijgen. Als dat niet in hun thuiscultuur aanwezig is, kan dat op een externe plek bijgebracht worden. Zo kan het buurthuis een plek zijn waar huiswerkbegeleiding aan basisscholieren gegeven kan worden. De studenten die in de studentenhuisvesting wonen die in hetzelfde complex aanwezig is, kunnen deze huiswerkbegeleiding geven. Zo kunnen zij een bijdrage leveren voor de wijk. Tevens zullen zij als voorbeeldfiguur fungeren voor de basisscholieren.

De huiswerkbegeleiding voor middelbare scholieren wordt ook verzorgd door mbo-studenten die in de studentenhuisvesting wonen.

Fig. 22 - Axonometrie van het programma

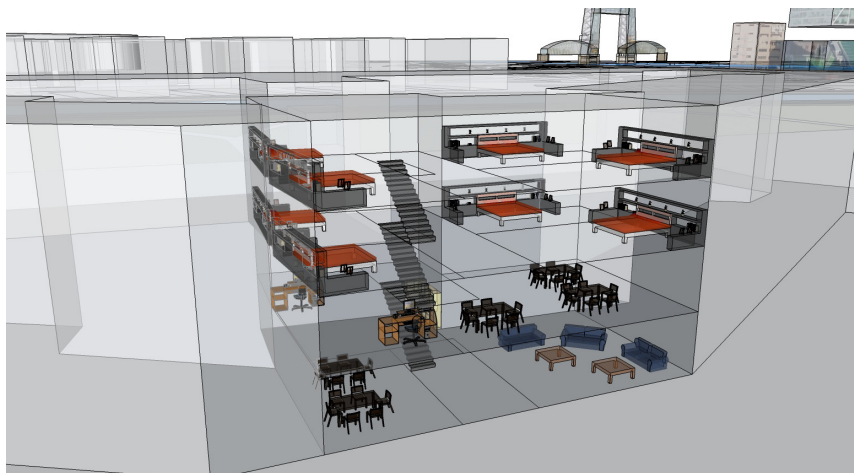
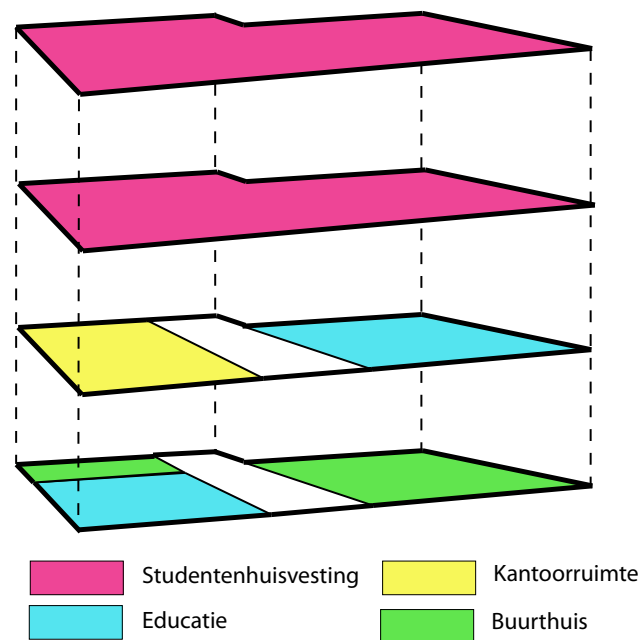

Fig. 23 - Axonometrie van het programma

Buurthuis

'Woonkamer'

De woonkamer moet een plek in het buurthuis zijn waar jongeren gewoon kunnen relaxen en samen komen. Een plek waar niets moet en alles kan. Er zullen begeleiders aanwezig zijn om eventuele problemen te signaleren en aan te pakken. Door deze plek in de fysieke nabijheid van de huiswerkbegeleiding en machineruimtes te hebben, kunnen de jongeren geprikkeld worden om zich te interesseren voor onderwijs. Tevens moet het educatief centrum als buurthuis voor jongeren gaan fungeren. Een plek waar jongeren graag komen. Doordat er ook huiswerkbegeleiding gegeven wordt, kunnen jongeren geprikkeld worden om hun best te gaan doen op school. Er zijn begeleiders aanwezig waar jongeren steun aan kunnen hebben.

Keuken

Er moet een keuken aanwezig zijn vanuit functioneel oogpunt. De jongeren hebben een plek waar ze kunnen relaxen dus moet het ook mogelijk zijn dat ze er kunnen eten en drinken.

Kantoor

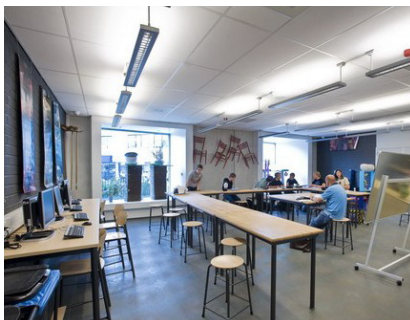
Hoofdkantoor studentenhuysvesting

De studentenhuysvesting is in hetzelfde bouwblok gesitueerd. De coördinatie en organisatie hiervan gebeurt vanuit het educatieve centrum. Geïnteresseerden kunnen zich hier aanmelden. Het educatieve centrum is met de studentenhuysvesting verbonden omdat de bewoners huiswerkbegeleiding moeten geven.

Coördinatie stages

De coördinatie en organisatie van stages gebeurt ook vanuit het educatieve centrum. Jongeren en bedrijven kunnen zich hier aan melden om mee te doen. De organisatie koppelt de jongeren en bedrijven aan elkaar en moet er voor zorgen dat de uitvoering goed verloopt.

In figuur 22 en figuur 23 is een mogelijke invulling van het programma op

Fig. 24 - Referentiebeelden**Fig. 24a - Huiswerkbegeleiding en studeerplekken****Fig. 24b - 'Woonkamer' van buurthuis****Fig. 24c - Keukentje van buurthuis**

de locatie. Deze indeling staat niet vast, maar is een voorbeeld van hoe het gerealiseerd kan worden. Figuur 24 laat referentiebeelden zien die een sfeer moeten geven van hoe het educatieve centrum kan worden.

8.3.3 Financiering

De financiering moet van de gemeente en onderwijsinstellingen Zadkine en ROC komen. Het werven van sponsors en andere investeerders is ook mogelijk. Schooluitval is een maatschappelijk probleem dat integraal opgelost moet worden, geld vanuit de arbeidsmarkt is dus ook niet ondenkbaar. In het deel van de actoren wordt nog meer duidelijk over de financiering en betrokkenen.

8.3.4 Actoren

JOS, gemeente Rotterdam

De afdeling Jeugd, onderwijs en samenleving van de gemeente Rotterdam heeft zowel de rol van investeerder als onderdeel van de organisatie. De gemeente moet ervoor zorgen dat jongeren uit Feijenoord die voortijdig van school gaan, terecht komen bij het educatieve centrum. Tevens moeten ze het educatieve centrum subsidiëren. Ze zijn zowel belanghebbend als belangstellend. Ze maken het educatieve centrum mogelijk (belangstellend), maar ze hebben er ook belang bij dat het centrum een succes wordt omdat ze het subsidiëren en omdat voortijdige schoolverlaten een maatschappelijk verlies is van kennis.

Roc en Zadkine

Het ROC en Zadkine moeten bij het educatieve centrum betrokken worden om workshops en onderwijstrajecten daar te verzorgen. Tevens kunnen ze leerlingen met problemen naar het educatie centrum sturen om ze weer op de rails te krijgen.

Maatschappelijke hulpverleners

De professionele begeleiders in het centrum zijn in loondienst bij de opdrachtgever. Zij zijn enkel belangstellend omdat ze er geen financiële baat bij hebben dat het centrum een succes wordt.

Bedrijvigheid Feijenoord

De volgende bedrijven zijn voorlopig geselecteerd om stages te verzorgen:

- Drukkerij Argus
- Unilever
- Hunter Douglas
- Architecten Monolab
- Landschapsarchitect
- Kinderdagverblijf
- Trattoria
- ABB administratiebeheer en belastingadviezen
- Fiscale dienstverlening

De bedrijven zijn belangstellend omdat zij zichzelf beschikbaar stellen voor het volgen van stages. Zij hebben hier geen directe baat bij.

Investeerders

Er zullen nog meer investeerders gezocht moeten worden om het project realiseerbaar te maken. De bedrijven die geselecteerd zijn voor stageplekken kunnen eventueel investeren in het project. Hun rol zal dan niet alleen belangstellend zijn, maar ook belanghebbend.

Mbo- studenten

De mbo-studenten die in de studentenhuisvesting wonen, kunnen huiswerkbegeleiding geven aan schoolgaande kinderen uit Feijenoord. Het is de bedoeling dat zij als voorbeeldfiguur dienen. Tevens zullen zij ervan leren om met andere mensen om te gaan en om het belang van onderwijs over te brengen op jongeren. Zij zijn zowel belanghebbend als belangstellend. Een voorwaarde om in de studentenhuisvesting te mogen wonen is het verzorgen van huiswerkbegeleiding, een belanghebbende rol dus. Maar ze zijn ook belangstellend omdat zij het volgen van huiswerkbegeleiding mogelijk maken voor de scholieren.

Basisscholen Feijenoord

Agnesschool, Dukdalf, Groen van Prinstererschool en Heemskerkschool

De Basisscholen kunnen leerlingen die niet goed meekomen, adviseren om huiswerkbegeleiding te volgen in de educatieve voorziening. Ze hebben een belangstellende functie in de zin dat ze scholieren naar het educatieve centrum leiden. Tevens zijn ze klein beetje belanghebbend: hun scholieren zullen betere resultaten behalen door het volgen van huiswerkbegeleiding.

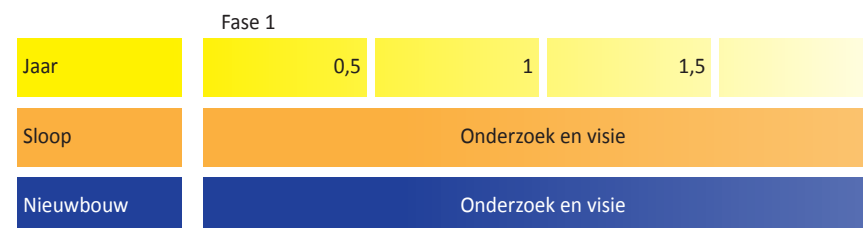
8.4 Nieuwbouw en renovatie

Volgens de prioritering van alle ingrepen van de transitie strategie begint het bouw-, renovatie- en sloopp proces enkele jaren na de eerste ingreep, omdat de vraag hiernaar ook na een aantal jaren ontstaat. In hoofdstuk 8.5 wordt het hele proces voor het aanpassen van de woningvoorraad beschreven. Het proces is niet toegespitst op de situatie in de wijk, maar dient als een leidraad bij het uitvoeren van de ingrepen. Het proces is gesplitst in drie deelfasen: onderzoek en visie, ontwerp en ontwikkeling en uitwerking nieuwbouw.

Voor elke deelfase is een tijdlijn opgenomen en samengebundeld, na het behandelen van alle drie onderdelen, om een overzicht te bieden van de uitzetting van stappen. Aan het eind van elke stuk is in het kort aangegeven waar er problemen kunnen ontstaan tijdens het belopen van deze processen (valkuilen). Ook is bij elke kopje de betrokken actoren en hun belangen en inzet behandeld.

Aan het eind van deze hoofdstuk is een voorbeelduitwerking opgenomen om de mogelijkheden bij de ingreep te illustreren. Deze dient enkel als illustratie, omdat daadwerkelijke plannen gemaakt moeten worden in samenwerking met de relevante actoren.

Fig. 25 - Fase I

8.4.1 Onderzoek en visie

- Onderzoek naar kwaliteit van de woning en verhuurbaarheid
- Woonwensenonderzoek
- Communicatieplan
- Startnotitie
- Ruimtelijke visie en woningbouwprogramma
- Sociaal Plan
- Planidentificatie

Het proces van sloop en nieuwbouw begint met het doen van onderzoek en het opstellen van een visie. In veel gevallen is de aanleiding de kwaliteit van de woningen.

Gestart wordt met een onderzoek naar de kwaliteit van de woningen. Moeten de ramen en kozijnen worden vervangen? Zijn er lekkages, verzakkingen of vochtproblemen? Hoe zit het met de isolatie in de woningen? En is de inrichting van de keuken en badkamer aan vervanging toe? Ook wordt de indeling van de woning bekeken. Het gaat hierbij om de grootte van de kamers en de mogelijkheden de plattegronden van de woning aan te passen. Het onderzoek wordt afgesloten met een inschatting van de kosten om de woningen te verbeteren. Hiernaast worden de kosten van sloop en nieuwbouw in beeld gebracht. Hiervoor wordt een inschatting gemaakt van het aantal nieuwe woningen dat op de locatie teruggebouwd kan worden. Naast de kwaliteit van de woningen wordt gekeken naar de verhuurbaarheid. Zijn de woningen in de toekomst

nog wel te verhuren, gezien de grootte van de woning, het type woning? En hoe is de leefbaarheid in de buurt? Ook wordt onderzocht wat de woonwensen van de huidige bewoners zijn. Wat willen de bewoners en passen de woningen die er nu staan bij deze wensen? De resultaten van de onderzoeken worden gebruikt om een afweging te maken wat er met de woningen moet gebeuren. Kan volstaan worden met regulier onderhoud, moet er gerenoveerd worden of is sloop met nieuwbouw een betere oplossing? Daarbij speelt uiteraard de betaalbaarheid een belangrijke rol. Ook de uitkomsten van het onderzoek naar de verhuurbaarheid en het woonwensenonderzoek worden bij de besluitvorming betrokken. Verder wordt bewoners naar hun bereidheid om mee te werken met de plannen gevraagd.

Daarna wordt een standpunt ingenomen over wat er moet gebeuren met de woningen. Als er wordt besloten de woningen te slopen, wordt het project voorgelegd aan de gemeente. Er zijn twee mogelijkheden:

- 1 Als het gaat om eenvoudige plannen (meestal klein), dan kan na goedkeuring van de gemeente meteen aan het ontwerp worden gewerkt.
- 2 Als het bestemmingsplan gewijzigd moet worden dan volgt een uitgebreidere procedure. De gemeente stelt in samenwerking met de ontwerper dan eerst een planidentificatie op. Daarin staan de gemeentelijke voorwaarden, een Sociaal Plan en een visie op de invulling van het gebied. Deze visie gaat over het woningbouwprogramma, het aantal te slopen en nieuw te bouwen woningen, het type woningen en de verhouding koop- en huurwoningen. Ook wordt in de visie aangegeven waar winkels komen en waar andere voorzieningen, hoe het zit met parkeren en het groen in de wijk.

In een Sociaal Plan staan de afspraken tussen bewoners en ontwerper over onder meer tegemoetkoming in de onkosten en over herhuisvesting. Vaak ontwikkelt de ontwerper een project niet alleen, maar wordt samengewerkt met projectontwikkelaars voor de bouw van de koopwoningen en zorgleveranciers voor de levering van zorgdiensten aan huis.

Gemeente

De gemeente beoordeelt het voorgelegde plan. De gemeente maakt daartoe een startnotitie. Daarin staat wat het plan is en welke voorwaarden de gemeente stelt. Deze startnotitie wordt ter besluitvorming voorgelegd aan het College. Past het project binnen het bestemmingsplan, dan kan er gestart worden met het opstellen van een visie voor nieuwbouw. In de meeste gevallen past het project echter niet in het bestemmingsplan. De gemeente maakt in samenwerking met de ontwerper dan een planidentificatie.

Bewoners

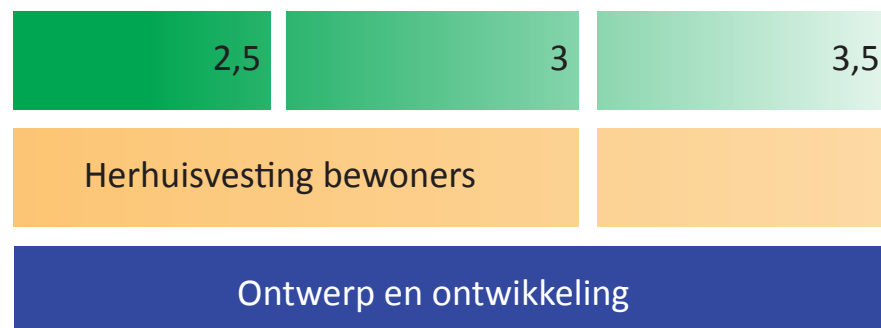
De ontwerper maakt een communicatieplan. Hierin is aangegeven op welke wijze zij de bewoners betreft bij de plannen. Bewoners krijgen informatie, kunnen meepraten over de plannen en hebben op een aantal momenten recht op inspraak. Vaak wordt door middel van een enquête de mening van bewoners gepeild over de woning, over hun woonwensen en over wat zij vinden van de sloop- en nieuwbouwplannen. De resultaten worden gebruikt voor de plannen en teruggekoppeld aan de bewoners. Een afvaardiging van bewoners wordt gevraagd mee te denken over de visie. De visie wordt opgenomen in de planidentificatie die voor inspraak wordt voorgelegd aan de bewoners.

Valkuilen

- Het nieuwe plan is financieel niet haalbaar;
- Gemeente en de ontwerper zijn het niet eens met elkaar;
- De ontwerper en de andere partijen zijn het niet eens met elkaar;
- Het merendeel van de bewoners is tegen de plannen.

Fig. 26 - Fase 2

Fase 2

8.4.2 Voorbereiding

Sloop: herhuisvesting bewoners

- Urgentieverklaring van bewoners
- Herhuisvesting bewoners en begeleiding
- Tijdelijke verhuur
- Sloopvergunning

Nieuwbouw: ontwerp en ontwikkeling

- Woningontwerpen
- Aanvraag bouwvergunning
- Artikel 19-procedure
- Juridische procedure
- Voorbereiding verkoop koopwoningen
- Bouwvergunning

De tweede fase begint als de gemeente goedkeuring geeft. De plannen worden verder uitgewerkt. Voordat er gesloopt kan worden, moeten alle bewoners vervangende woonruimte hebben gevonden. Het Sociaal Plan dient als leidraad. De huurcontracten worden opgezegd. Bewoners krijgen een urgentie van de gemeente. Met deze urgentie kunnen bewoners met voorrang reageren op de woningen die worden aangeboden in de

Woningkrant. Bewoners die dat willen kunnen vaak terugkeren naar de nieuwbouw in de wijk. Als er huurders zijn die niet uit hun woning willen, volgt er een uitspraak van de rechter. Als de bewoner is verhuisd worden de woningen tijdelijk verhuurd tot de start van de sloop. De aanvraag voor een sloopvergunning wordt bij de gemeente ingediend.

Ondertussen is de ontwerper bezig met de uitwerking van de nieuwbouwplannen. Eerste schetsplannen worden gemaakt, daarna volgen de voorlopige en de definitieve woningontwerpen. Ook de omgeving van de woningen wordt bij de ontwerpen betrokken. In geval van samenwerking met een projectontwikkelaar of andere partijen beoordelen zij de plannen ook. Het gaat hierbij om de indeling, de grootte, de bruikbaarheid van de woning en de financiële haalbaarheid. Als de plannen definitief zijn, dient de ontwerper een bouwaanvraag in bij de gemeente. Ook de projectontwikkelaar met de voorbereidingen voor de verkoop van de koopwoningen in het project.

De gemeente

De rol van de gemeente in deze fase is de verlening van een sloop- en een bouwvergunning. De gemeente beoordeelt de sloop- en bouwaanvraag en toetst deze aan wettelijke regelingen. Vaak past het nieuwbouwplan niet in het bestemmingsplan en moet voor de verlening van een bouwvergunning eerst toestemming worden gevraagd aan de provincie. Dit is de artikel 19 procedure waarbij de mogelijkheid bestaat bezwaar in te dienen. Deze procedure duurt minimaal 6 maanden. Als de provincie het verzoek goedkeurt kan de gemeente de bouwvergunning verlenen. De sloopvergunning is niet afhankelijk van de artikel 19 procedure.

De bewoners

Bewoners gaan verhuizen. In het Sociaal Plan staat wat de afspraken zijn over het zoeken van vervangende woonruimte, de urgentieverlening, en de onkostenvergoedingen. Ook worden afspraken gemaakt over beheer van het gebied tijdens de verhuizingen. Als iedereen verhuist is start de sloop. Tegelijkertijd is de ontwerper bezig met de nieuwbouwplannen. Waar mogelijk wordt er rekening gehouden met de mening van bewoners, voordat de plannen naar de gemeente gaan. Daarin wordt een afweging

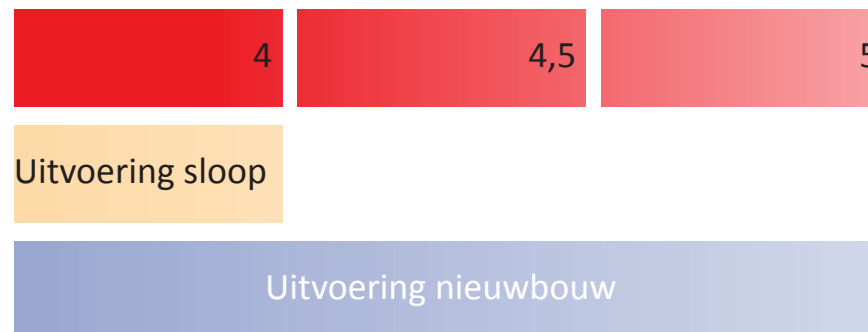
gemaakt van het individuele belang ten opzichte van het algemeen belang. Omwonenden worden over de plannen geïnformeerd. Daarna het plan ingediend bij de gemeente. Als iemand het dan nog niet eens is met het plan, kan er bezwaar worden ingediend. Daarvoor bestaan wettelijke richtlijnen.

Valkuilen

- Herhuisvesting duurt langer dan verwacht;
- Bewoners zijn het niet eens met het opzeggen van het huurcontract en willen niet weg;
- Het plan moet worden aangepast, omdat het niet financieel haalbaar is;
- Uitgangspunten worden aangepast;
- De gemeente wijst het bouwplan af;
- De provincie geeft geen goedkeuring;
- Er worden bezwaren ingediend.

Fig. 27 - Fase 3

Fase 3

8.4.3 Uitvoering

Sloop

- Tijdelijk beheer van de woningen
- Sloop
- Bouwrijp maken

Nieuwbouw

- Bouwplaats inrichting
- Eerste paal
- Inrichtingsplan openbaar gebied
- Bouw van de woningen
- Verhuur van nieuwe woningen

Sloop

Als de sloopvergunning binnen is kunnen de woningen worden gesloopt. De bewoners die een tijdelijk huurcontract hebben verhuizen. Het gebied wordt ook tijdens de sloop beheerd. Vaak worden extra maatregelen genomen om toezicht te houden in de buurt. Dit gebeurt in samenwerking met de gemeente. Doel is het gebied tijdens en na de sloop leefbaar te houden. De woningen worden gesloopt. Het sloopaafval wordt gesorteerd en afgevoerd. Na de sloop wordt de grond bouwrijp gemaakt. Dit houdt

in dat de funderingen van de oude woningen uit de grond worden gehaald en rioleringen worden aangepast of gerenoveerd. De grond wordt klaargemaakt voor de nieuwbouw. De gemeente geeft een sloopvergunning af en stelt eisen aan de afvoer van de sloopmaterialen. Ook zorgt de gemeente in samenwerking met de ontwerper voor extra toezicht in het gebied.

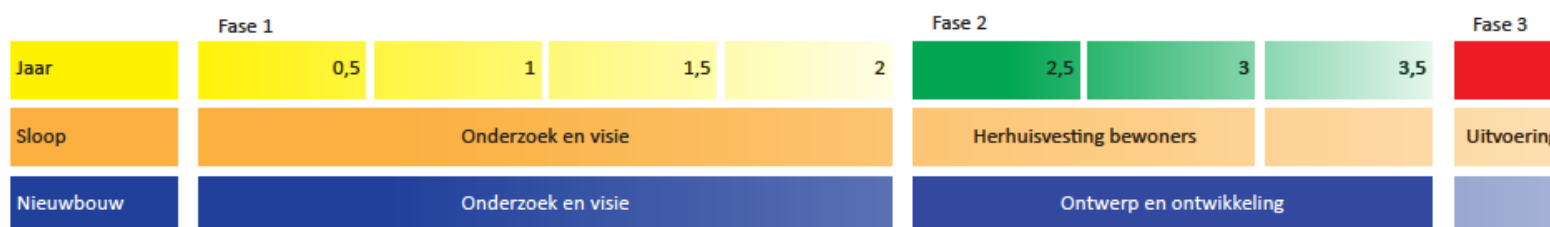
Nieuwbouw

Als de bouwvergunning binnen is start de ontwerper de bouwvoorbereidingen. Dit houdt in dat de aannemer het bouw materiaal gaat inkopen en bedrijven inschakelt voor de bouw van de woningen. Ook wordt de bouwplaats ingericht. Bekeken wordt waar de kranen en de bouwketens neergezet worden. Na afgifte van de bouwvergunning, blijft de gemeente betrokken bij het bouwproces. De gemeente stelt eisen aan de inrichting van de bouwplaats en er vindt regelmatig overleg plaats over de voortgang van de bouw. Hiernaast maakt de gemeente een plan voor de inrichting van het openbaar gebied. In dit plan geeft de gemeente aan waar de straten, de stoepen, de banken en het groen komen en welke materialen gebruikt moeten worden.

Valkuilen

- Bodemverontreiniging; grond eerst schoonmaken;
- Bouwplannen worden niet goedgekeurd; nieuwbouwplannen moeten aangepast en getoetst op financiële haalbaarheid;
- Extra eisen worden gesteld aan de inrichting van de bouwplaats.

Fig 28. - Tijdbalk geheel

8.4.4 Mogelijke uitwerking nieuwbouw

In deze voorbeelduitwerking zijn drie type woningen opgenomen: starterswoningen, rijtjeshuizen en woningen aan het water. Om het aantal woningen te vergroten is het mogelijk om in plaats van een groot aantal rijtjeshuizen ook beneden-boven woningen of maisonnettes op te nemen. Deze uitwerking dient als voorbeeld voor mogelijke uitwerkingen. Het daadwerkelijke plan wordt samen met de bewoners en gemeente samengesteld naar hun wensen. Het gaat er in principe om het aantal type woningen te vergroten om zo voor een betere doorstroom te zorgen bij het verhuizen binnen de wijk. Het is belangrijk dat mensen die in sociaal economisch status stijgen in de wijk blijven en met het toevoegen van meerdere typen woningen wordt er voor gezorgd dat wooncarrière mogelijk is binnen de wijk.

Fig. 29 - Impressie mogelijke uitwerking 1

Fig. 30 - Impressie mogelijke uitwerking 2

Fig. 31 - Impressie mogelijke uitwerking 3

Samenvatting, conclusie en aanbevelingen

Samenvatting

Het percentage voortijdig schoolverlaters is in Feijenoord het hoogst van heel Rotterdam, de stad die het hoogste percentage van Nederland heeft. Om een strategie te ontwikkelen die dit probleem tackelt is de probleemstelling als volgt geformuleerd:

Wat kan er op wijkniveau in Feijenoord gedaan worden om voortijdig schoolverlaten terug te dringen?

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag zijn er deelvragen opgesteld die een breed beeld van het onderwerp konden schetsen. Allereerst worden de bevindingen van de deelvragen besproken en daarna de strategie die is gevormd aan de hand van de resultaten van de bevindingen. Tot slot worden er conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek.

Voortijdig schoolverlaten vanuit een breed perspectief en mogelijke oplossingen

In het eerste hoofdstuk werd de eerste deelvraag beantwoord: Wat is het belang van studeren en werken voor de maatschappij? Daaruit is naar voren gekomen dat de school een plek is waar sociale netwerken ontstaan en sociale relaties plaatsvinden. Dit zorgt ervoor dat mensen zich ontwikkelen en hun maatschappelijk positie gevormd wordt. Ditzelfde geldt voor werken. School is tevens een van de manieren om hogerop de sociale ladder te komen. Het behalen van een diploma verbetert de kansen op de arbeidsmarkt. Tevens worden hiermee de kansen voor een wooncarrière vergroot en zullen zelfontplooiing en participatie volgen.

In hoofdstuk 2 wordt gezocht naar de motivaties van schoolverlaten: Wat zijn de kenmerken en motivaties van voortijdig schoolverlaters? De oorzaken van schoolverlaten blijken zeer uiteenlopend. Een verkeerde studiekeuze, gezondheidsproblemen en het verkiezen van werken boven

leren worden regelmatig als reden gegeven. Er zijn een aantal categorieën te onderscheiden die het schoolverlaten beïnvloeden. De sociale achtergrond, etniciteit, persoonskenmerken en schoolfactoren hebben grote invloed. Zo zijn het opleidingsniveau en sociaal economische positie van ouders een voorspeller van voortijdig schoolverlaten. Ook is gebleken dat allochtone jongeren een grotere kans hebben op schoolverlaten en is een verschil tussen jongens en meisjes waarneembaar. Ten slotte speelt het schoolklimaat een grote rol, deze moet een ondersteunende en begeleidende functie innemen.

In hoofdstuk 3 wordt de volgende deelvraag beantwoord: Hoe is de huidige situatie in de wijk met betrekking tot educatie? In de wijk Feijenoord ligt het percentage voortijdig schoolverlaten op ongeveer 23 procent. Het overgrote deel van de jongeren uit Feijenoord gaat naar het Zuiderpark college, een school met een relatief hoog percentage schooluitvallers. Het verband tussen deze twee gegevens is echter onduidelijk. Een andere bevinding is dat het overgrote deel van de scholieren uit de wijk Feijenoord naar scholen in Rotterdam Zuid gaat.

Het vierde hoofdstuk geeft antwoord op de vraag Wat wordt er al gedaan op het gebied van (potentiële) voortijdig schoolverlaters? De gemeente Rotterdam heeft zelf een extra beleid geschreven om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Hierbij is het voornamelijk van belang om uitgevallen jongeren te registreren en terug te leiden in het onderwijstraject.

De projecten die worden georganiseerd om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan zijn zowel preventief als curatief gericht. Ze zijn in te delen in verschillende categorieën: onderwijs, link tussen school en arbeidsmarkt, zorg en overige. Een belangrijk ingrediënt voor het slagen van de projecten en om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan is het intensief (en persoonlijk) begeleiden van de jongeren. Projecten die succesvol blijken zijn voornamelijk gericht op de arbeidsmarkt. Het is voor vmbo en mbo studenten belangrijk om een link met de arbeidsmarkt te zien.

Om handvaten voor een strategie te krijgen zijn er in hoofdstuk 5 thema's

geformuleerd die het schoolverlaten beïnvloeden. De vijf thema's zijn: gezinssituatie, onderwijs, arbeidsmarkt, omgeving en gezondheid. Fysieke ingrepen voor een transitiestrategie zijn mogelijk op onderwijs, arbeidsmarkt en omgeving. De ambitie die met de transitiestrategie beoogd wordt is: 'ingrepen in de wijk doen om sociale stijging mogelijk te maken en in beweging te brengen'. Het hoge percentage schoolverlaters in de wijk Feijenoord is onder andere een gevolg van de lage sociale status van de bewoners. Om de wijk te verbeteren is het nodig dat er sociale stijging binnen de wijk kan plaatsvinden. Dit heeft zowel met onderwijs als met de woningvoorraad en de voorzieningen te maken. Op deze vlakken zullen dus ook ingrepen gedaan worden. De doelen die hierbij zijn opgesteld zijn:

*het toevoegen van een educatieve voorziening;
toevoegen van studentenwoningen;
differentiatie van de woningvoorraad;
het betrekken van bedrijvigheid bij onderwijs.*

Om de locaties en concrete ingrepen te bepalen zijn er leefvelden analyses uitgevoerd. Er zijn randvoorwaarden en selectiecriteria opgesteld om keuzes te maken wat betreft mogelijke oplossingen.

In hoofdstuk 6 zijn analyses uitgevoerd op de drie thema's waar fysieke ingrepen kunnen plaatsvinden. Uit de analyse van het leefveld onderwijs is gebleken dat er een educatieve kern waarneembaar is. Om onderwijs nadrukkelijker aanwezig te laten zijn in de hele wijk, kan deze kern uitgebreid worden door het toevoegen van een educatieve voorziening buiten deze kern. Bovendien zijn de educatieve voorzieningen die nu aanwezig zijn, niet gericht op de leeftijdscategorie 15-25 jaar.

Uit de analyse van het leefveld wonen, is naar voren gekomen dat ruim 94% van de woningvoorraad bestaat uit sociale woningbouw. Dit geeft ook aan dat er weinig variatie is in de woningvoorraad. Dit belemmert een wooncarrière binnen de wijk met gevolg dat economisch krachtigere mensen uit de wijk weg gaan. Door een variatie in de woningvoorraad aan te brengen, kan een woonladder gecreëerd worden. Dit kan gebeuren

door slopen van bestaande woningen en andere woningen ervoor terug te plaatsen, of door bestaande woningen te renoveren.

Uit de analyse van bedrijvigheid is gebleken dat de meeste bedrijvigheid rond de Oranjeboomstraat is gevestigd. Tevens zijn er grote bedrijven aanwezig als Unilever en Hunter Douglas. Er is gekeken welke bedrijven kunnen aansluiten op een mbo-opleiding. Deze bedrijven zijn geselecteerd om als stageplek te fungeren.

Om locaties voor de ingrepen te bepalen zijn in hoofdstuk 7 selectiecriteria opgesteld voor de drie geanalyseerde leefvelden (onderwijs, wonen en bedrijvigheid). De selectiecriteria zijn in te delen in fysieke, sociale en economische criteria. De vooraf gekozen locaties zijn aan de selectiecriteria onderworpen en zo is de definitieve locatie bepaald. Het educatieve centrum en de studentenwoningen zullen aan de zinkerweg gevestigd worden. Deze locatie ligt buiten de educatieve kern en is gericht op de wijk, tevens kan op deze locatie gebruik gemaakt worden van de bestaande bebouwing. De nieuwbouwwoningen zullen aan de Feijenoorddijk komen. Op dit moment staan daar slecht onderhouden en onoverzichtelijke sociale woonblokken. De woningen aan de Persoonskade zullen gerenoveerd worden.

De bedrijven die een relevante aansluiting vinden op een mbo-opleiding zijn geselecteerd als stageplekken. Dat zijn de volgende bedrijven: Drukkerij Argus, Unilever, Hunter Douglas, Architecten Monolab, Landschapsarchitect, Kinderdagverblijf, Trattoria, ABB administratiebeheer en belastingadviezen, Fiscale dienstverlening.

In hoofdstuk 8 zijn de ingrepen uitvoerig behandeld. Het educatieve centrum zal als eerste gerealiseerd worden. Het centrum zal zowel als buurthuis en als educatieve voorziening fungeren. Een belangrijk aspect voor beide functies is dat er professionele begeleiding aanwezig moet zijn. Het educatieve programma moet ervoor zorgen dat onderwijs een belangrijk element voor jongeren zal worden, het buurthuis is een plek waar sociale netwerken kunnen ontstaan er een socialiseringsproces zal plaatsvinden. De jongeren hebben hier een plek voor zichzelf waar ze

kunnen doen wat ze willen. Door het combineren van deze twee functies in een gebouw, zal de drempel naar onderwijs lager worden.

Bij het veranderen van de woningvoorraad is het proces van belang. Het proces bestaat uit 3 delen: onderzoek en visie, voorbereiding en uitvoering. Om een wooncarrière mogelijk te maken is een variatie in woningaanbod nodig. In de uitwerking van deze strategie zijn drie varianten opgenomen: starterswoningen, rijtjeshuizen en woningen aan het water. Deze woningtypen kunnen beneden bovenwoningen (bebo's) zijn, maar ook maisonnettes. De concrete ingrepen staan niet vast omdat de buurtbewoners bij het proces betrokken moeten worden om draagkracht te creëren.

Conclusie

Uit de bevindingen van dit rapport blijkt dat voortijdig schoolverlaten een complex probleem is. Er zijn verschillende uiteenlopende redenen waarom jongeren stoppen met een opleiding. Zo spelen de thuissituatie en de ouders een grote rol. Als ouders niet betrokken zijn bij de studieloopbaan van hun kinderen of een laag opleidingsniveau hebben, dan is de kans groot dat jongeren niet succesvol zijn op school. Ook een verkeerde studiekeuze, gezondheidsproblemen of liever willen werken worden als redenen aangedragen. Tevens heeft de sociaal economische status van ouders en omgeving veel invloed op het motiveren van de jongeren. Een belangrijke constatering hierbij is dat in Feijenoord veel sociale woningbouw aanwezig is, en de sociale status van de bewoners niet hoog is. Dit heeft een negatief effect op de jongeren. De strategie benadert dit probleem vanuit meerdere invalshoeken. Om onderwijs nadrukkelijker aanwezig te laten zijn en toegankelijk voor een brede leeftijdscategorie wordt een educatief centrum toegevoegd. De bedrijvigheid in de wijk kan iets betekenen voor de wijk door stageplekken aan te bieden. Deze stageplekken zijn voor de jongeren in Feijenoord dicht bij huis wat de drempel verlaagt, en speelt in op de behoefte voor een link tussen onderwijs en de arbeidsmarkt. Op lange termijn zal het nodig zijn om een variatie in de woningvoorraad te hebben zodat een wooncarrière gemaakt kan worden binnen de wijk. Dit zorgt ervoor dat draagkrachtige mensen in Feijenoord blijven wonen en de wijk niet verlaten, zoals dat nu gebeurt. De strategie bestaat samengevat uit drie ingrepen: het toevoegen van een educatief centrum, het betrekken van de bedrijvigheid bij de wijk en een variatie in de woningvoorraad aanbrengen.

Deze strategie heeft een tweeledig doel. Als eerste het voortijdig schoolverlaten terug dringen en hiermee het toekomstperspectief van jongeren in Feijenoord te verbeteren. Ten tweede moeten draagkrachtige bewoners in de wijk vastgehouden worden, dit wordt gedaan door een variatie in de woningvoorraad. De prioriteit van de ingrepen ligt bij het educatieve centrum. Deze moet draagkrachtige bewoners afleveren en dan zal het nodig zijn om de woningvoorraad aan te pakken.

Aanbevelingen

Voor vervolgonderzoek is het nodig dat er meer veldonderzoek in de wijk zelf gedaan wordt. Er is namelijk nog geen reden gevonden waarom juist in de wijk Feijenoord het percentage schoolverlaters zo hoog ligt. Het onderzoek dat voor u ligt kan een startpunt zijn voor vervolgonderzoeken. Algemene redenen voor schoolverlaten zijn naar voren gekomen en mogelijke oplossingsrichtingen. Een vervolgonderzoek kan een extra verdiepingsslag zijn naar Feijenoord zelf.

Onderwijsinstellingen kunnen meer programma's opstellen waar persoonlijke begeleiding ingepast wordt. Persoonlijke begeleiding wordt door jongeren aangegeven als belangrijk aspect bij het gemotiveerd blijven voor een opleiding. Ook hebben ze aangegeven dat ze juist die persoonlijke begeleiding gemist hebben.

Voor gemeente zou het effectief zijn als er een punt is waar uitgevallen jongeren terecht kunnen. Het jongerenloket zou deze rol moeten hebben, maar het blijkt dat het in de praktijk niet zo werkt. Via de rmc-meldpunten komen jongeren nu in re-integratietrajecten terecht. De specifieke rollen van het jongerenloket en het rmc-meldpunt zouden eens flink onder de loep genomen moeten worden.

Een aspect waar in deze strategie geen aandacht aan besteed is, is de thuissituatie van jongeren. Het kan voor dit onderdeel nodig zijn om een zogenaamd 'achter de deur beleid' te voeren, parallel aan het aanpakken van voortijdig schoolverlaten. Dit is een niet fysieke ingreep, maar mogelijk wel heel effectief. Voortijdig schoolverlaten wordt onder andere door de thuiscultuur bepaald waar voornamelijk de ouders verantwoordelijk voor zijn. Door een achter de deur beleid, kan deze thuiscultuur op een positieve manier veranderd worden en het voortijdig schoolverlaten tegen gegaan worden.

Literatuurlijst

Alexander, K., Entwisle, D., & Kabbani, N. (2001). The dropout process in life course perspective: Early risk factors at home and school. *Teachers College Record*, 103, 760-822.

Audas, R., & Willms, J. D. (2001). Engagement and dropping out of school: A life course perspective. Hull, Canada: Human Resources Development Canada.

CBS. (2008). Buurtgegevens Fijenoord – Gemeente Rotterdam. Bereikbaar op: <http://rotterdam.straatinform.nl/buurtgegevens/Feijenoord+-+Gemeente+Rotterdam/>. [Geraadpleegd op: 2 november 2010]

Durkheim, E., *Education and sociology*, 1956

Gemeente Rotterdam. (2010). Veiligheidsindex 2010 meting van de veiligheid in Rotterdam. <http://www.rotterdam.nl/Centrumraad/Document/Veiligheidsindex2010LR.pdf>. [Geraadpleegd op: 16 oktober 2010]

Giddens, A., *Sociology*, 2003

Groenendijk, J., M. de Groot, M. van der Gugten, *Sociale stijging: tussen droom en daad*, 2010

Hardre, P. L., & Reeve, J. (2003). A motivational model of rural students' intentions to persist in, versus drop out of, high school. *Journal of Educational Psychology*, 95, 347- 356.

Hartkamp, J. (2009). Monitor voortijdig schoolverlaten Rotterdam 2009 8 meting einde schooljaar 2007/2008. DESAN research solutions.

Herweijer, L. (2008). *Gestruikeld voor de start: de school verlaten zonder startkwalificatie*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

JOS gemeente Rotterdam. (2006a). Vsv aanvalsplan 2 'klaar voor de start'. Rotterdam: OBT bv.

JOS gemeente Rotterdam. (2006b). Over rmc-rijnmond. Bereikbaar op: <http://rmc.josopschool.nl/index.php?pageID=1370&n=195>. [Geraadpleegd op: 12 december 2010]

JOS, gemeente Rotterdam. (2008). De Rotterdamse monitor voortijdig schoolverlaten 7-meting.

Kennely, L., & Monrad, M. (2007). Approaches to dropout prevention: Heeding early warning signs with appropriate interventions. Washington, DC: American Institutes for Research.

Marks, G. N., & Fleming, N. (1999). Early school leaving in Australia: Findings from the 1995 year 9 LSAY cohort. Camberwell: Australian Council for Educational Research.

Ministerie van OC&W. (2010a). Kwalificatieplicht. Bereikbaar op: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerplicht/kwalificatieplicht>. [Geraadpleegd op: 12 december 2010]

Ministerie van OC&W. (2010b). Aanval op de uitval: perspectief en actie. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/10/54/22/Aanval_op_de_uitval:_perspectief_en_actie. [Geraadpleegd op: 12 december 2010]

Rekenkamer Rotterdam.(2008). Zonder diploma geen relaxed werk. Rotterdam: De Werf.

Rumberger, R. W. (1983). Dropping out of high school: The influence of race, sex, and family background. *American Educational Research Journal*, 10, 199-220.

Rumberger, R. W. (1995). Dropping out of middle school: A multilevel analysis of students and schools. *American Educational Research Journal*, 32, 583-625.

Traag, T., & Van der Velden, R. K. W. (2008). Early school-leaving in the Netherlands. The role of student-, family- and school factors for early school-leaving in lower secondary education. Maastricht: Research Centre for Education and the Labour Market.

Traag T., J. van de Valk, R. van der Velden, R. de Vries, M. H. J. Wolders, Pedagogische studiën, Waarom doet opleiding er toe?, 2008

VROMraad, Stad en stijging, sociale stijging als leidraad voor stedelijke Vernieuwing, 2006

Wartenbergh, F., Brukx, D., Roelofs, M., Van den Broek, A., Hövels, B., Thomassen, M., et al., (2008). Studentenmonitor mbo 2007: Kernindicatoren, studiekeuze, tevredenheid, onderwijsloopbaan, internationalisering, financiën en voortijdig schoolverlaten. Nijmegen: ResearchNed/KBA.

Van der Werf, G. P. C., Lubbers, M. J., & Kuyper, H. (2002). Het interne rendement van het voortgezet onderwijs. Groningen: GION.

Westenberg, M., Donner, C., Los, A., & Veenman, M. (2009). Rijping en Schooluitval: Een pilot-onderzoek naar schooluitval bij (V)MBO-ers vanuit ontwikkelingsperspectief. Leiden: Universiteit Leiden.

De Wit, W., & Dekkers, H. (1997). Drop-out of startkwalificatie. Omvang, achtergronden en gevolgen van voortijdig schoolverlaten in de eerste vijf jaren voortgezet onderwijs. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 22, 211-227.

Zandvliet, K., T. Berretty, M. Collewet, O. Tanis. (2008). Anders investeren in onderwijs. Rotterdam: SEOR.

Bijlage A

	Naam school	Mail	Telefoon	Status	Aantal studenten
1	City College St. Fransiscus	cityadministratie@citycollege.nl	0104770033	No Reply	
2	Calvijn Vestiging Vreewijk	info@calvijn.nl	0104190077	OK	173
3	De Passie Rotterdam	rotterdam@passie.net	0883372730	OK	10
4	Einstein Lyceum	info@einsteinlyceum.nl	0102957212	OK	0
5	Emmauscollege	info@emmauscollege.nl	0104212144	OK	0
6	Erasmiaans Gymnasium	info@erasmiaans.nl	0104360045	OK	20
7	Geref SGM Randstad	rotterdam@gsr.nl	0102862930	OK	1
8	Grafisch Lyceum R'dam	info@glr.nl	0108802500	OK	22
9	Islam SGM Ibn Ghaldoun	info@ibnghaldoun.nl	0104816935	OK	34
10	Marnix Gymnasium	info@marnixgymnasium.nl	0102445044	OK	5
11	Melanchthon	melanchthon@melanchthon.nl	0104767300	No Reply	
12	Roncalli MAVO	ronca.mavo@roncallimavo.nl	0104205693	OK	4
13	SGM Montessori Lyceum	msa@msa.nl	0205979888	No Reply	
14	Sint Laurenscollege	administratie@laurenscollege.nl	0104180470	No Reply	
15	Thorbecke VO	info@tvo-rotterdam.nl	0102890450	No Reply	
16	Unie Noord	info@lmc-vo.nl	0104366766	No Reply	
17	Zuiderpark College	info.zp@lmc-vmbozuid.nl	0104848400	OK	679

Bijlage B

City College St. Franciscus	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	843	862	834	794	
VSV'ers	8	10	7	7	6
Percentage	.95%	1.16%	.84%	.88%	

Studenten uit Fijenoord:

VSV Fijenoord:

Calvijn Vestiging Vreewijk	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	4.530	4.498	4.322	4.287	
VSV'ers	78	74	75	60	55
Percentage	1.72%	1.65%	1.74%	1.40%	

Studenten uit Fijenoord: 173

VSV Fijenoord: 2.42

De Passie Rotterdam	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	232	315	408	409	
VSV'ers	3	3	10	8	2
Percentage	1.29%	.95%	2.45%	1.96%	

Studenten uit Fijenoord: 10

VSV Fijenoord: 0.196

Einstein Lyceum	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	776	693	615	575	
VSV'ers	7	8	5	4	5
Percentage	.90%	1.15%	.81%	.70%	

Studenten uit Fijenoord: 0

VSV Fijenoord: 0

Emmauscollege	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	1.616	1.621	1.643	1.679	
VSV'ers	12	6	11	2	8
Percentage	.74%	.37%	.67%	.12%	

Studenten uit Fijenoord: 0

VSV Fijenoord: 0

Erasmiaans Gymnasium	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	1.021	1.030	1.041	1.080	
VSV'ers	6	3	3	2	4
Percentage	.59%	.29%	.29%	.19%	

Studenten uit Fijenoord:

VSV Fijenoord:

Geref SGM Randstad	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	1.180	1.215	1.256	1.262	
VSV'ers	10	16	6	7	7
Percentage	.85%	1.32%	.48%	.55%	

Studenten uit Fijenoord: 1

VSV Fijenoord: 0.0055

Grafisch Lyceum R'dam	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	3.262	3.436	3.519	3.715	
VSV'ers	200	265	195	221	140
Percentage	6.13%	7.71%	5.54%	5.95%	

Studenten uit Fijenoord: 22

VSV Fijenoord: 1.3

Islam SGM Ibn Ghalidoun	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	827	806	763	640	
VSV'ers	19	20	19	15	13
Percentage	2.30%	2.48%	2.49%	2.34%	

Studenten uit Fijenoord: 34

VSV Fijenoord: .8

Marnix Gymnasium	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	533	477	491	476	
VSV'ers	3	7	7	2	2
Percentage	.56%	1.47%	1.43%	.42%	

Studenten uit Fijenoord: 5

VSV Fijenoord: 0.021

Melanchthon	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	3.917	4.044	4.077	4.314	
VSV'ers	94	87	78	57	66
Percentage	2.40%	2.15%	1.91%	1.32%	

Studenten uit Fijenoord:

VSV Fijenoord:

Roncalli MAVO	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	365	387	438	514	
VSV'ers	2	21	10	11	1
Percentage	.54%	5.42%	2.28%	2.14%	

Studenten uit Fijenoord: 4

VSV Fijenoord: .09

SGM Montessori Lyceum	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	979	1.008	983	979	
VSV'ers	21	14	9	17	15
Percentage	2.15%	1.39%	.92%	1.13%	

Studenten uit Fijenoord:

VSV Fijenoord:

Sint Laurenscollege	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	888	794	756	746	
VSV'ers	15	9	7	9	11
Percentage	1.69%	1.13%	.93%	1.20%	

Studenten uit Fijenoord:

VSV Fijenoord:

Thorbecke VO	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	1.923	2.044	2.034	2.007	
VSV'ers	50	61	45	46	35
Percentage	2.60%	2.98%	2.21%	2.24%	

Studenten uit Fijenoord: 379

VSV Fijenoord: 8.5

Unie Noord	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	3.705	3.725	3.558	3.416	
VSV'ers	192	144	122	108	134
Percentage	5.18%	3.86%	3.43%	3.16%	

Studenten uit Fijenoord:

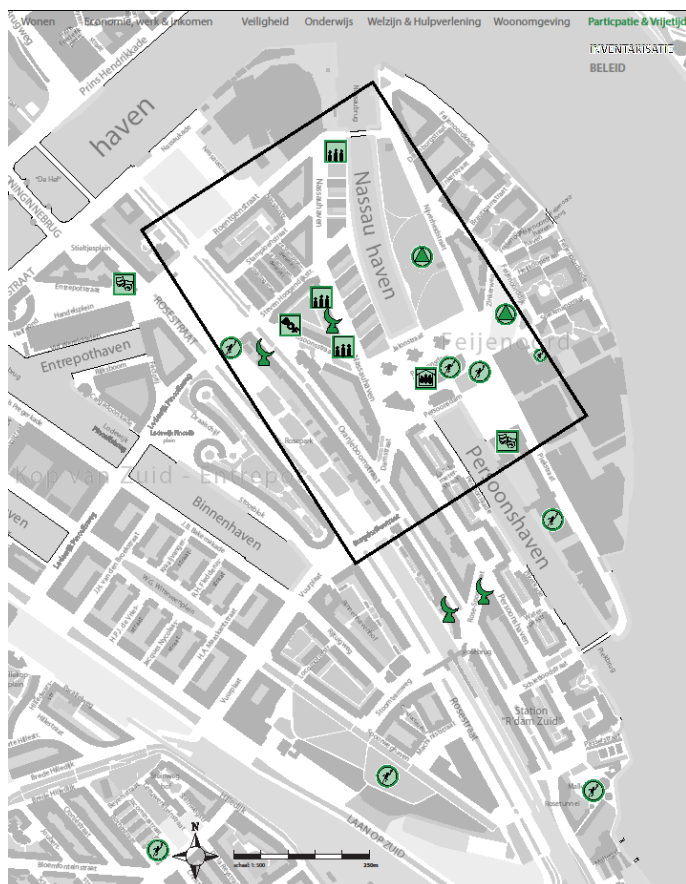
VSV Fijenoord:

Zuiderpark College	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	ambitie 09/10
Totaal	820	716	666	710	
VSV'ers	55	38	21	34	39
Percentage	6.70%	5.30%	3.15%	4.79%	

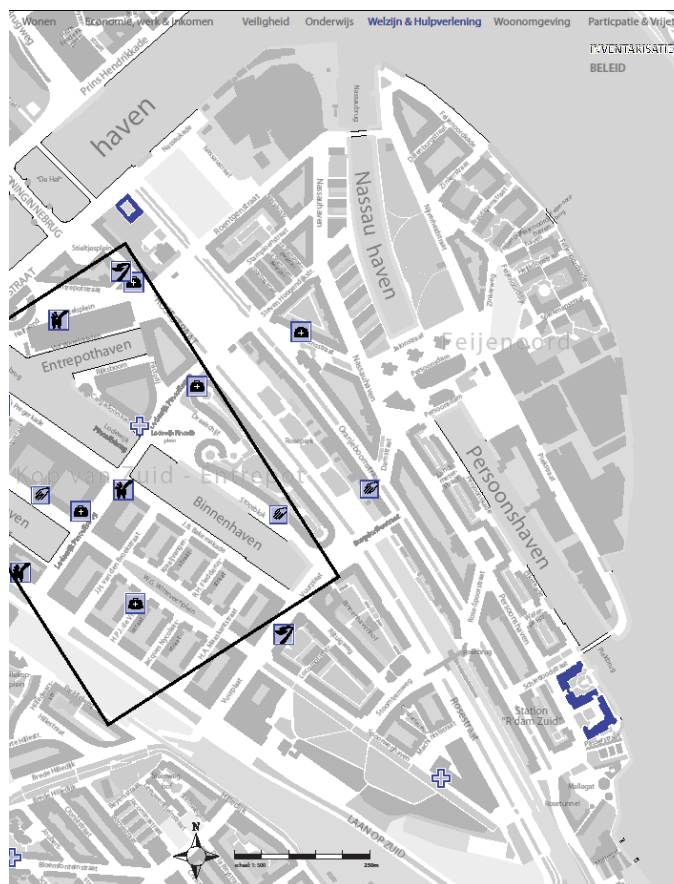
Studenten uit Fijenoord:

VSV Fijenoord:

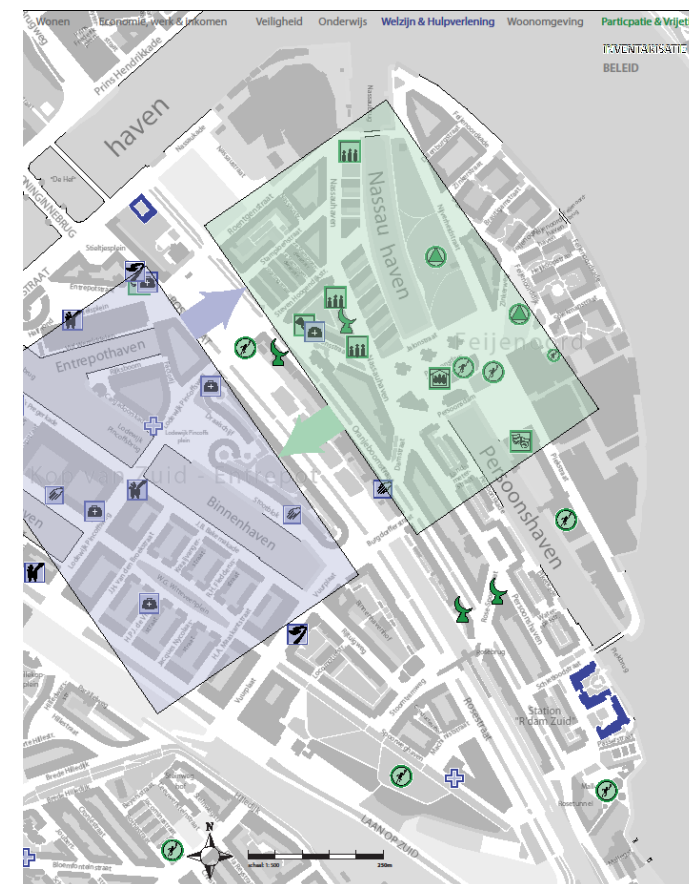
Bijlage C

Kaart 1: Analyse leefveld educatie

Kaart 2: Leefveld gezondheid wijk Feijenoord

Kaart 3: Analyse leefvelden participatie en gezondheid

Een leefveldenkaart is een integraal kaart met gebundelde informatie over een scala aan leefvelden (veiligheid, welzijn en hulpverlening, economie, werk en inkomen, participatie en vrije tijd, onderwijs, wonen en woonomgeving) (Kaart 4). Het mogelijk om gewenste lagen onzichtbaar te maken en andere zichtbaar te maken. Omdat het kaart aan te passen is biedt de kaart informatie volgens het gekozen onderwerp en is het overzichtelijk en gemakkelijk te lezen. Ook maakt het mogelijk om verschillende leefvelden met elkaar in verband te brengen.

In de bovenstaande kaarten, kaart 1 een en kaart 2, worden alleen enkele lagen aangezet om een helder beeld te krijgen van het desbetreffende leefveld in de wijk. In kaart 1 zijn alle lagen uitgeschakeld en alleen leefveld participatie is te zien. Er kan zo opgemerkt worden dat er een cluster van participatie en vrijetijdsvoorzieningen is in het noordoosten van de Oranjeboomstraat. Op kaart 2 is alleen leefveld gezondheid zichtbaar. Hierbij valt op dat er een cluster gezondheid is in het zuidwesten van de Oranjeboomstraat. Op kaart 3 worden beide leefvelden

(gezondheid en participatie) zichtbaar gemaakt om die met elkaar in verband te brengen. Uit de analyse van de kaarten 1 tot en met 3 valt een scheiding van vrijetijdsvoorzieningen en gezondheidsvoorzieningen op.

Bijlage D - Uitgebreide omschrijving projecten

1. Rijnmondse vmbo-scholen openen mbo-punten

Preventief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Ministerie van OC&W. (2010). Rijnmondse vmbo-scholen openen mbo punten. In Aanval op Schooluitval. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=57&v_id=53&d_id=35&titel=Rijnmondse_vmbo-scholen_openen_mbo-punten. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Op gezamenlijk initiatief van het Albeda college en Zadkine, zijn op verschillende voortgezet onderwijs scholen mbo punten geopend. Mbo-punten zijn fysieke punten waar scholieren ouders en begeleiders bij een loopbaanadviseur van een van de opleidingsinstituten terecht kunnen voor informatie over de studieloopbaan.

De mbo-punten streven de volgende doelen na:

- zorgen voor een warme overdracht zorg leerlingen van vmbo naar mbo, inclusief nazorg;
- een brug slaan tussen vmbo en mbo: tbv docenten, deelnemers en ouders;
- begrip hebben voor elkaar en laagdrempelig zijn intermediair zijn;
- wie vind ik waar op het mbo en andersom;
- samen met decaan helpen doorlopende LOB en methode LOB te ontwikkelen en implementeren.

Op deze manier worden leerlingen bij de overstap tussen de verschillende leerroutes door medewerkers van zowel het vmbo als het mbo. Omdat er de ene week een loopbaanbegeleider van het Albeda college aanwezig is, en de andere week van het Zadkine kan voor de jongere een passende opleiding gezocht worden aan een van deze opleidingsinstituten. Daarnaast worden zorg, tijdige aanmelding,

warme overdracht en controle op 'aankomst op het vervolgonderwijs' in dit project gebundeld. Dit levert een belangrijke bijdrage aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, zonder al te grote gevolgen voor de dagelijkse gang van zaken binnen de school.

De directeuren en decanen van de voortgezet onderwijs scholen zijn erg enthousiast. Het Albeda College en Zadkine zijn voornemens om in 2010 over totaal 15 mbo-punten in de regio Rijnmond te beschikken.

2. SCHOOL1

Preventief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Ministerie van OC&W. (2010). Beroepsoriënterende praktijkvorming (BOP). In Aanval op schooluitval. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/userfiles/file/School1enBOPZadkineRotterdam_factsheet.pdf. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

SCHOOL1 is geen opleiding, maar een voorziening. De jongeren worden gedurende ongeveer 12 weken voorbereid op de door hen gewenste beroepsopleiding (variërend van MBO 1 tot 4, of VAVO).

Naast het oefenen van beroepstechnische vaardigheden, is er veel aandacht voor individuele begeleiding en het bijspijkeren of opfrissen van andere vaardigheden. Deelnemers volgen vaak een individueel programma, toegespitst op de eigen opleidingswens. Dit betekent dat deelnemers een grote verantwoordelijkheid dragen voor het eigen studieprogramma en dat zij een proactieve houding ontwikkelen.

Het SCHOOL1 programma kent voor iedereen de onderdelen nulmeting, oriëntatie op de beroepsrichting, persoonlijke leerstijlen, completeren portfolio en het bijhouden van een logboek en het opstellen van een persoonlijk actieplan.

SCHOOL1 schenkt bovendien extra aandacht aan het bijbrengen van een opleidingsattitude (concentratie, motivatie en discipline) en biedt hulp of bemiddelt bij niet-schoolse problemen. Zo leeft een aanzienlijk deel van de deelnemers in een onevenwichtige thuissituatie, vaak als gevolg van culturele, sociale en/of persoonlijke moeilijkheden van henzelf of hun opvoeders (OTS). Dat alles heeft effect op de prestaties. Deelnemers worden er toe aangezet deze problemen op te lossen, dan wel “te kunnen handelen”, voordat zij met de vervolgopleiding starten. Binnen SCHOOL1 krijgt men hiervoor de ruimte.

De huidige capaciteit bedraagt 75 deelnemerplaatsen op de Nieuwstraat. In de toekomst is het wenselijk het bestaande volume verder uit te breiden. Ook wordt gestreefd om medewerkers uit “de zorgschil”, waar SCHOOL1 een beroep op doet, fysiek enkele dagdelen onder te brengen op dezelfde locatie. Om SCHOOL1 in haar opzet te doen slagen, is het noodzakelijk dat de beroepsopleidingen meerdere instroommomenten per jaar realiseren.

3. Champs on Stage

Preventief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Champs on stage. (2010). Champs on stage. Bereikbaar op: <http://www.champsonstage.nl/>. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Champs on stage is een programma rondom loopbaanoriëntatie waarbij leerlingen van het 3e of 4e leerjaar van het vmbo-t een stage kunnen volgen. Deze stages moeten jongeren motiveren om hun best te doen op school en hun kennis laten maken met de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven. Doordat de leerlingen de bedrijfsstructuur en een werkweek leren begrijpen, kunnen zij mogelijk een weloverwogen keuze maken voor hun vervolgopleiding en daarmee voorkomen dat zij zonder diploma van school gaan. Het stageproject van Champs on Stage is in september 2007 van start gegaan met een pilot in Rotterdam. In 2008 is

Champs on Stage uitgebreid in Rotterdam en gestart in Amsterdam.

4. Zuidplein Initiatief

Preventief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Ministerie van OC&W. (2010). Zuidplein initiatief. In Aanval op schooluitval. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=57&v_id=49&d_id=81&titel=Zuidplein_Initiatief. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

In Rotterdam is in 2000 het Zuidplein Initiatief gestart. Doelgroep van de aanpak zijn leerlingen van het Albeda College (niveau 1 of niveau 2 Handel). Zij krijgen zowel didactisch als fysiek onderwijs aangeboden in een “real life” omgeving van werk. Deze manier van werken slaat aan bij jongeren die niet meer kunnen of willen functioneren in het reguliere schoolsysteem. De aanpak biedt de jongeren de structuur en het “maatwerk” dat zij nodig hebben om een kwalificatie te behalen. Dat de aanpak aanslaat blijkt voornamelijk uit de resultaten die het Zuidplein Initiatief behaalt. Voorheen behaalde 54 % van de leerlingen een kwalificatie, in het Zuidplein Initiatief stroomt 89% gekwalificeerd uit. De aanpak realiseert een afname van schooluitval van 30% en een sterke verlaging van spijbelen.

De succesfactoren in de aanpak worden door een aantal factoren bepaald:

1. Doordat de school in de praktijk wordt geplaatst, krijgen jongeren een beter beroepsbeeld.
2. De jongeren worden op de werkplek uitgedaagd om ervaring op te doen en om te gaan met meer verantwoordelijkheid.
3. Door de één op één begeleiding wordt voorkomen dat jongeren “uit beeld” verdwijnen en kan tussentijdse uitval worden bestreden.
4. Begeleiding tijdens het project, richt zich niet alleen op de leerlingen maar ook op de werkgevers en de ouders. Het blijkt dat ouders weinig

betrokken zijn bij deze doelgroep.

5. Aanstellen van relatiemanagers om de praktijkplaatsen te vinden en contacten met winkeliers te onderhouden

De aanpak is goed overdraagbaar. In verschillende winkelgebieden in Rotterdam en in Hellevoetsluis wordt deze aanpak succesvol toegepast. Ook in Tilburg, Amsterdam en Zaandam draaien deze trajecten. Amersfoort en Maastricht zijn voornemens te gaan starten. Het model is ook sectoroverstijgend overdraagbaar.

5. Mentoraat voor jongeren

Preventief en curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Mentoraat voor jongeren. (2010). 16-, 16+, b2b. Bereikbaar op: www.mentoraat.com. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Het Mentoraat voor Jongeren zet zich in voor vroegtijdige schoolverlaters en jongeren die geen passend werk of een passende opleiding kunnen vinden. Het Mentoraat voor Jongeren zoekt, vindt en bindt deze jongeren om ze vervolgens te begeleiden naar werk, school, inkomen of een combinatie hiervan.

De mentoren van het Mentoraat voor Jongeren gaan hierbij actief de straat op, langs bij buurthuizen, culturele instellingen en verenigingen om de jongeren zo te bereiken.

Het Mentoraat voor Jongeren werkt hierbij nauw samen met gemeenten, gemeentelijke diensten, opleidingsinstituten, scholen, hulpverleningsinstanties en diverse bedrijven en sectoren.

Het mentoraat heeft verschillende projecten om jongeren terug in de maatschappij te krijgen. Hieronder staan een aantal van die projecten.

Mentoraat voor jongeren 16-

Dit project is voor jongeren tussen de 4 en 18 jaar die problemen hebben op school, thuis of beide. Hierdoor zijn ze gestopt met school of dreigen ze te stoppen. Bij het mentoraat krijgen deze jongeren een persoonlijke mentor die ze begeleidt en helpt met de problemen die de jongeren hebben. Zo wordt er samen met de jongere, de ouders, de school en andere instellingen zal gekeken worden naar de mogelijkheden om de jongere weer op het juiste pad te krijgen.

Mentoraat voor jongeren 16+

Deze afdeling van het mentoraat is voor jongeren tussen de 16 en 23 jaar die geen opleiding, werk of inkomen hebben. Het mentoraat helpt deze jongeren om weer te gaan leren, werken of allebei. Ook hierbij krijgen de jongeren een persoonlijke mentor die ze ondersteunt en adviseert bij het zoeken naar een geschikte baan of opleiding. Er worden verschillende activiteiten georganiseerd om de jongeren kennis te laten maken met de arbeidsmarkt of verschillende opleiding.

Havenbanen in de wijk

Bij deze activiteit presenteren havenbedrijven en opleidingsinstituten zich in de wijk aan jongeren. Het doel van dit project is om jongeren kennis te laten maken met een baan of opleiding in de transport- of logistieke sector. Daarnaast biedt het de havenbedrijven de mogelijkheid om in contact te komen met eventuele nieuwe medewerkers.

Bedrijfsexcursies

Het mentoraat neemt bij deze excursie jongeren bij naar bedrijven om te laten zien wat bepaalde beroepen precies inhouden zodat ze een breder beeld krijgen en een opleiding kunnen kiezen die aansluit bij hun kwaliteiten en capaciteiten. Deze excursie wordt een keer per week georganiseerd voor 10 jongeren.

6. Hidden Stars!

Preventief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Hidden Stars. (2006-2011). Wat is Hidden Stars. In Het project. Bereikbaar op: <http://www.hiddenstars.nl/home/>. [Geraadpleegd op: 18 oktober 2010]

Hidden Stars is een project waar werkende jongeren (stars) aan schoolgaande jongeren (hidden stars) in het (voorbereidend) middelbaar beroepsonderwijs worden gematched. In koppels trekken zij met elkaar op om in de praktijk van elkaar te leren.

Veel jongeren weten niet wat verschillende beroepen inhouden en hebben beperkt tot nauwelijks zicht op de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Door deelname aan Hidden Stars kunnen zij hun blikveld verruimen, een focus ontwikkelen en over deze problematiek sparren met hun eigen personal coach. Het project levert enthousiaste professionals in spe op die gemotiveerd zijn hun opleiding af te maken en met een versoepelde overgang hun plaats op de arbeidsmarkt vinden.

Hidden Stars is een bewezen concept. Veel hidden stars hebben een beter beeld gekregen van de praktijk, hebben de omgangsvormen binnen een bedrijf ervaren en delen mee in het sociale netwerk van hun star. Diverse hidden stars hebben een baan, bijbaan of stage overgehouden aan de samenwerking met hun coach!

7. Tijdelijke lesplaatsen / Time – out

Preventief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s)/ bronnen:

BOOR expertise. (2010). Tijdelijke lesplaatsen. In Tijdelijke lesplaatsen. Bereikbaar op: <http://www.ecoor.nl/>. [Geraadpleegd op: 18 oktober 2010]

Tijdelijke lesplaatsen zijn in Rotterdam te vinden bij de vijf Onderwijs Opvang Voorzieningen. Een Onderwijs Opvang Voorziening (in Rotterdam OOV) biedt tijdelijke opvang aan leerlingen die door hun gedrag niet meer te handhaven zijn op school. In de Onderwijs Opvang Voorziening volgen leerlingen een niet-vrijblijvend programma, bestaande uit onderwijs, gedragstraining en jeugdhulpverlening.

In Rotterdam zijn vijf Onderwijs Opvang Voorzieningen, opgezet voor specifieke doelgroepen. Een Centrale Intake Commissie (CIC) beoordeelt of een leerling in aanmerking komt voor plaatsing in een OOV en op welke OOV hij of zij het best geplaatst kan worden.

Toelating is mogelijk op basis van twee verschillende manieren: op basis van een dossier en op basis van een calamiteit.

Bij leerlingen die geplaatst worden is meestal sprake van: dreigende uitval

complexe leer- maar vooral gedragsproblematiek (vaak provocerend gedrag, niet kunnen omgaan met gezag)

een indicatie van Bureau Jeugdzorg die wijst op meervoudige problematiek

soms crimineel gedrag

De leerling volgt tijdens zijn verblijf in de OOV een traject op maat. Dit richt zich op verbetering van zijn motivatie en gedrag en het herstel van de verhoudingen met docenten en medeleerlingen. De leerattitude wordt verbeterd. Voor het wegwerken van leerachterstanden is doorgaans te weinig tijd, maar zonder de gedragsaanpak nemen ze doorgaans toe. Na enkele maanden keert de leerling terug naar de eigen school, of gaat naar een andere vorm van regulier onderwijs, een ROC-richting of, bij ernstige gedragsproblematiek, een speciale school.

BOOR Expertise biedt desgewenst ondersteuning tijdens het hele traject,

inclusief eventuele terugplaatsing en herstel van de verhoudingen. Er wordt gewerkt met een multidisciplinair team van gespecialiseerde docenten, hulpverleners en een orthopedagoog. Het programma bestaat uit onderwijs (gericht op terugkeer), individuele en groepsgerichte gedragstrainingen; en nabije jeugdhulpverlening door deskundige medewerkers.

8. Kamers met Kansen

Preventief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Kamers met kansen. (2010). Over kamers met kansen. Bereikbaar op: http://www.kamersmetkansen.nl/index_content.php. [Geraadpleegd op: 18 oktober 2010]

Kamers met kansen is een concept waarbij wonen, leren, werken en coaching samen komen. Het doel is om meer jongeren op weg te helpen naar een solide toekomst. Bij kamers met kansen wordt betaalbare huisvesting gerealiseerd voor jongeren die goed of voldoende op school functioneren, maar die door omstandigheden niet over een goede woonruimte beschikken. Of waarvan de huisvesting – vanwege allerlei redenen - slecht is, waardoor het risico gaat ontstaan dat zij niet in staat zijn om de opleiding goed af te ronden. Het is belangrijk dat zij worden ondersteund in het zelfstandig wonen als basis voor een goed en zelfstandig functioneren op de arbeidsmarkt en in de samenleving.

Er zijn verschillende complexen waar dit soort jongeren wonen. Een daarvan is woonfoyer Sandelingplein in Rotterdam Zuid.

De Woonfoyer is een initiatief van het Albada College en het Woningbedrijf Rotterdam (WbR).

Na een grondige opknabbeurt van het pand door diverse bedrijven en leerlingen van het Albada College is vanaf begin april 2006 gestart met de bewoning van 21 kamers in het pand. De zelfstandige woonruimtes /

kamers zijn verdeeld over 3 verdiepingen. Het zijn ruime gemeubileerde kamers, met een oppervlak van ca 20 m². Per 7 kamers is er een gezamenlijke keuken, huiskamer en waskamer met wasmachine en droger. Vanuit het Albada College wordt gezorgd voor begeleiding en toezicht. In de foyer gelden duidelijke huisregels, zowel voor bewoners als bezoekers. Het aantal kamers is begin 2007 uitgebreid naar 35.

Vanaf de start hebben het Albada College en het WBR willen bijdragen aan de leefbaarheid van de buurt. In samenwerking met het WBR worden stagiaires van het Albada College ingezet in de omgeving van het pand. Zij voeren projecten uit op het vlak van facilitaire dienstverlening, bewaking, onderhoud e.d. In de afgelopen 1,5 jaar zijn in samenwerking met het bedrijfsleven en andere onderwijsinstellingen diverse projecten in de buurt van het Sandelingplein gestart op het vlak van renovatie van huizen, onderhoud van panden en dergelijke. Bovendien worden in overleg met buurtbewoners, o.a. de Actieve & Alerte Bewoners (AAB) initiatieven gestart waarmee services van leerlingen aan de buurt kunnen worden geboden op het vlak van tuinonderhoud, speelmogelijkheden voor kinderen, klussen voor bewoners etc.

De bewoners zijn allemaal leerlingen van het Albada College. Deze zijn na een uitgebreide intake procedure geselecteerd, waarbij vooral gelet is op hun (goede) prestaties op school. Zij krijgen in de foyers begeleiding op het vlak van onder andere: het schoonhouden van de eigen woonruimte / hygiëne / koken / maken van gezonde voeding / een gezond leefpatroon (leren, werken) en een vast leefritme / goed omgaan met eigen financiële mogelijkheden.

De leerlingen / bewoners moeten het pand verlaten als zij vroegtijdig met de opleiding stoppen of zich niet aan afspraken houden. Als zij de opleiding goed afronden moeten zij ook verhuizen, maar in dat geval wordt gezorgd voor doorstroom mogelijkheden / vervangende woonruimte.

Er zijn meer van dit soort complexen in Rotterdam en het blijkt een groot succes.

9. Schoolouder Contactpersonen

Preventief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Ministerie van OC&W. (2010). Schoolouder contactpersonen. In Aanval op schooluitval. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=57&v_id=44&d_id=114&titel=Schoolouder_Contactpersonen. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Christelijke voortgezet onderwijs scholen vinden het belangrijk dat ouders sterk betrokken zijn bij het onderwijs van hun kinderen. Allereerst wordt hiermee tegemoet gekomen aan de dringende wens van ouders zelf: zij willen immers het beste voor hun kind en willen dus ook dat het op school goed gaat met haar of hem. Daarnaast is een sterke betrokkenheid van de ouders gewenst als ondersteuning van de schoolloopbaan van het kind. Schoolouder contactpersonen hebben een verbinden functie te vervullen tussen ouders, leerlingen en de school.

De schoolouder contactpersoon gaat o.a.:
 zich oriënteren hoe het ouderbeleid op de vestigingen wordt vormgegeven;
 met de directies van de vestiging in gesprek over zijn/haar bevindingen;
 contact leggen met ouders i.v.m. niet bezoeken (thema-)ouderavonden;
 ouders stimuleren in de richting van taalcursussen en ander aanbod;

Dit en andere acties zullen bijdragen aan het terugdringen van voortijdig schooluitval door hogere ouderbetrokkenheid.

Scholen waarop schoolouder contactpersonen aanwezig zullen zijn:
 Accent Praktijkonderwijs, CSG Calvijn, Marnix Gymnasium, Melanchthon en PENTA college CSG West IJsselmonde.

10. Rotterdams Offensief vmbo-mbo: wijkscholen

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Rotterdams Offensief. (2010). Rotterdams offensief. Bereikbaar op: <http://www.rotterdamsoffensief.nl/>. [Geraadpleegd: 17 oktober 2010]

Ministerie van OC&W. (2010). Rotterdams offensief vmbo-mbo: wijkscholen. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=57&v_id=64&d_id=130&titel=Rotterdams_Offensief_vmbo-mbo:_wijkscholen. [geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

JOS gemeente Rotterdam. (2010). Wijkscholen, vakscholen en topscholen. Bereikbaar op: <http://www.jos.rotterdam.nl/smartsite.dws?id=133>. [Geraadpleegd: 17 oktober 2010]

De wijkscholen zijn een onderdeel van het Rotterdams offensief: een samenwerking tussen het ROC Albeda College, het ROC Zadkine (MBO) en het LMC (koepel VO). Het Rotterdams Offensief speelt in op het feit dat Rotterdam een stad is die niet vergrijst, maar verjongt en zorgt ervoor dat jongeren het maximale uit zichzelf leren te halen; kan niet, bestaat niet.

Wijkscholen zijn speciaal bedoeld voor zogenoemde overbelaste jongeren die door een stapeling van problemen nauwelijks ruimte hebben in hun hoofd voor school. De wijkschool biedt een combinatie van activiteiten die gericht zijn op het oplossen van persoonlijke problemen, oriëntatie op leven, werken en leren, ontplooiing, opdoen van werkervaring, contextgebonden en informeel leren.

De sleutel tot succes is gelegen in 'nabijheid'. De drie leefwerelden – thuis, school en buurt/werk – worden maximaal in elkaars verlengde gebracht binnen een huiddichte begeleiding zodat de kans op 'sporen'

(als tegengestelde van ‘ontsporen’) wordt vergroot. De scholen worden daarom sterk verbonden met buurten. De wijk is de vindplaats van de ‘overbelaste’ jongere en de start van een nieuwe loopbaan. De wijksschool is een samensmelting van VMBO en MBO en leidt op tot arbeidsparticipatie op minimaal MBO- niveau 1. Ook kunnen ze doorstromen naar een vakschool of een leerwerktraject. In februari zijn de eerste twee locaties voor de pilot met de wijksschool van start gegaan: één op Noord (Albeda College) en één op Zuid (Zadkine). Op iedere locatie is gestart met 20 jongeren met de bedoeling deze op te schalen naar 100 plaatsen.

11. Beroepsoriënterende praktijkvorming (BOP)

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Ministerie van OC&W. (2010). Beroepsoriënterende praktijkvorming (BOP). In Aanval op schooluitval. Bereikbaar op: [http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=57&v_id=50&d_id=76&titel=Beroepsoriënterende_praktijkvorming_\(BOP\)](http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=57&v_id=50&d_id=76&titel=Beroepsoriënterende_praktijkvorming_(BOP)). [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

BeroepsOriënterende Praktijkvorming (BOP) is een breed opgezet arrangement om voortijdig schoolverlaters en andere jongeren een kans te geven een startkwalificatie (MBO2) voor de arbeidsmarkt te behalen. Dit programma biedt aan 17- tot 23-jarigen een combinatie van onderwijs, zinvolle vrijetijdsinvulling, sport en werkstage.

De gemeente Rotterdam heeft een aantal achterstandsgebieden in de stad aangewezen als Kanszone. Dit beleid is er onder andere op gericht de kansen van jongeren in deze buurten op de arbeidsmarkt te vergroten. Zadkine Educatie heeft een passend programma voor deze doelgroep ontworpen en voert dat uit. Sinds de start in februari 2006 ligt het accent op bouwtechniek.

Deelnemers aan het BOP-programma werken ongeveer de helft van de week bij een aannemer in de bouw. De overige tijd verdiepen en

verbreden ze zich in de praktische en theoretische beroepsvaardigheden bij Zadkine Educatie. Ook is er ruimte om de sociale competenties verder te ontwikkelen en te sporten.

12. Feijenoord @ work

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Gemeente Rotterdam. (2006). Feijenoord@work. In INFOBANK opgroeien in Rotterdam. Bereikbaar op: <http://opgroeien.ph8.nl/index.php?pageID=1933&itemID=162665>. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Dit project is opgezet door deelgemeente Feijenoord en begeleidt jongeren bij het zoeken naar een opleiding of werk. Het project is gestart omdat veel jongeren zonder werk en diploma niet staan ingeschreven bij de verantwoordelijke instanties. De jongeren kunnen zichzelf aanmelden of worden aangemeld via Stichting Welzijn Feijenoord en de politie. Op weg naar werk en scholing worden eerst gesprekken gevoerd; is de jongere gemotiveerd? Heeft hij of zij inkomen? Zijn er problemen met huisvesting of schulden? Eventuele problemen worden eerst aangepakt. Daarna wordt een op maat gesneden traject uitgestippeld naar opleiding of werk. De jongere moet zoveel mogelijk zelf regelen. Deze formule werkt. Het doel was om 50 jongeren te helpen, inmiddels zijn dat er 80. Ruim veertig procent van de deelnemers komt uit Bloemhof. De bedoeling is om in de toekomst meer bekendheid te krijgen in andere wijken van Rotterdam.

13. Watch Out: startkwalificatie behalen als wijkbeveiligers

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Ministerie van OC&W. (2010). Watch Out: startkwalificatie behalen als wijkbeveiligers. In Aanval op schooluitval. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=57&v_id=47&d_id=89&titel=Watch_Out:_startkwalificatie_behalen_als_wijkbeveiligers. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Watch Out. (2008). Watch Out, werk(t) voor jongeren en wijken. Rotterdam: printvisie. Bereikbaar op: <http://www.watchoutwerkt.nl/>. [Geraadpleegd 17 oktober 2010]

Het project Watch Out ondersteunt jongeren zonder startkwalificatie of baan, die opgeleid worden tot wijkbeveiligers binnen één van de 140 werk- en opleidingsplekken. Het project, een initiatief van SDW (Service Dienst Werk) en Enter Werk in samenwerking met onder andere het Albeda College, is al enkele jaren actief binnen de 8 (deel)gemeenten van Rotterdam-Rijnmond.

Watch Out streeft kort gezegd drie doelen na:
Het creëren van werk voor de jongeren.
Een bijdrage leveren aan de veiligheid binnen de wijken.
Jongeren helpen aan een startkwalificatie voor een baan in de beveiliging.

Het traject eist enige inzet van de jongeren. Ze zijn 32 uur per week actief voor het één jaar durende traject. Dit betekent dat de jongeren, in teams, drie dagen per week actief zijn in de wijk als toezichthouder en één dag in de week naar school gaan.

De resultaten van het project zijn positief. De eerste diploma's zijn uitgedeeld en het slagingspercentage bedraagt op dit moment 65%. De oud-deelnemers zijn inmiddels werkzaam bij verschillende beveiligingsbedrijven in de regio. In totaal heeft Watch Out de afgelopen 5 jaar 325 jongeren een baan en een kans op een opleiding geboden.

14. De nieuwe kans

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

De nieuwe kans. (2010). De Nieuwe Kans. Bereikbaar op: <http://www.denieuwekans.nl/>. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

De Nieuwe Kans is een Rotterdams initiatief om de harde kern voortijdig schoolverlaters en werkloze jongeren aan te pakken. Kenmerkend voor De Nieuwe Kans is dat het een stedelijke voorziening is, waar een consortium van organisaties bij betrokken is. Hierbij gaat het in eerste instantie om het Albeda College, Rebound Centre Rotterdam, Bavo Europoort en Flexus.

De multidisciplinaire samenstelling van het team maakt een integrale aanpak op alle leefgebieden mogelijk, van het regelen van praktische zaken als huisvesting en schuldenaanpak tot intensieve groepstrainingen en individuele trainingen. Daarnaast maakt De Nieuwe Kans gebruik van dwang en drang bij jongeren voor wie dit nodig en mogelijk is. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan justitiële dwang of het koppelen van deelname aan het project aan zaken als inkomen en woonruimte. Met het Jongerenloket is afgesproken dat de deelnemende jongeren een uitkering kunnen verkrijgen om te voorzien in hun levensonderhoud.

De Nieuwe Kans levert maatwerk en gaat uit van de mogelijkheden en situatie van de jongeren. Kenmerkend voor het project is dan ook een uitgebalanceerde balans tussen een aanbod van intensieve (individuele) begeleiding, groepstrainingen en dagprogramma's op maat. Binnen het dagprogramma is er aandacht voor onder meer sport, agressieregulatie, sova-training, maatschappelijk culturele vorming en oriëntatie op de arbeidsmarkt. De naast het dagprogramma geboden (ambulante) begeleiding richt zich op verschillende leefgebieden.

Het doel van De Nieuwe Kans is het bieden van een (nieuwe) kans aan

harde kern uitvallers en hen weer terug te leiden naar regulier onderwijs en/of naar de arbeidsmarkt. De Nieuwe Kans richt zich in eerste instantie op jongeren van 18-23 jaar die ten minste een jaar niet meer een erkende kwalificerende opleiding hebben gevolgd of aan het werk zijn geweest en voor wie de voorliggende voorzieningen onvoldoende soelaas hebben geboden.

De startlocatie van De Nieuwe Kans, waar onder andere trainingen worden uitgevoerd en die voor de individuele ambulante begeleiding en dagprogramma's als uitvalsbasis fungeert, is De Koepels in wijk Feyenoord.

15. B2YF Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s)/ bronnen:

B2YF. (2008). Wat is b2yf? Bereikbaar op: <http://www.b2yf.org/>. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Rekenkamer Rotterdam. (2008). Zonder diploma geen relaxed werk. Rotterdam: De Werf.

Back 2 Your Future is een traject voor voortijdig schoolverlaters en jeugdwerklozen. Het concept bestaat uit de combinatie van vier pijlers; een outdoorsessie, e-learning, workshops en een game. De verschillende onderdelen sluiten naadloos aan op de belevingswereld van de doelgroep.

Het traject wordt begonnen met een zogenaamde outdoorsessie waarbij de jongeren uit hun huidige leefomgeving worden gehaald. Ze worden mentaal en fysiek voorbereid om met de juiste houding aan het traject te beginnen.

Na drie dagen van fysieke en mentale uitdagingen waarbij de jongeren snel successen kunnen boeken, wordt een traject van 12 weken gestart. In deze weken gaan de jongeren aan de slag met e-learning, workshops

en een uitdagende game.

Aan het eind van de 12 weken zijn jongeren zich bewust van hun kwaliteiten en hebben ze inzicht in hun verdere kansen en mogelijkheden. Op die manier wordt een toekomstperspectief geboden en worden ze op weg geholpen naar een betere toekomst.

Met Back to your Future wordt een grote groep uitvallers weer richting werk of opleiding geleid. Dit heeft zowel positieve gevolgen voor de doelgroep zelf als voor de samenleving.

16. Het Rebound Centre Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s)/ bronnen:

Rebound centre. (2005). Het rebound centre. Bereikbaar op: <http://www.reboundcentre.nl/partners.asp?OnderdeelID=57&groepID=3>. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Rekenkamer Rotterdam. (2008). Zonder diploma geen relaxed werk. Rotterdam: De Werf.

Het Rebound Centre biedt jongeren de mogelijkheid zich al werkend te oriënteren op diverse beroepen. Elk individu kan zo een gefundeerde keuze maken voor een beroep dat nauw aansluit bij zijn capaciteiten en interesses.

Jaarlijks kunnen 200 tot 250 jonge werkzoekenden in het Rebound Centre, een niet-schoolse leeromgeving, praktisch aan de slag.

Binnen het Rebound Centre kunnen deelnemers: proeven aan uiteenlopende beroepen; zich beroepsvaardigheden eigen maken en werken aan eventuele problemen in de eigen situatie.

Via het Rebound Centre kunnen (deel)certificaten en startkwalificaties worden behaald op MBO AKA niveau 1 en op MBO niveau 2.

17. DYNAMO 3 X ONTKETEND

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s)/bronnen:

Gemeente Rotterdam. (2006). Dynamo 3x ontketend. In Infobank, opgroeien in Rotterdam. Bereikbaar op: <http://opgroeien.ph8.nl/index.php?pageID=1933&itemID=162627>. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

Dynamo 3 x Ontketend is een re-integratieproject voor jongeren zonder startkwalificatie van 16 tot 24 jaar, die nog niet in staat zijn direct deel te nemen aan het schoolsysteem of kunnen functioneren in een vaste baan.

Dynamo 3x Ontketend is onderverdeeld in 3 thema's, 'Sport & Lifestyle', 'Eigen Wijzig' en 'Toekomst en zo', die ieder 4 weken duren. Na afronding van een thema kunnen deelnemers in- en uitstromen. De uitstroom naar het Albeda College is het gehele jaar door gegarandeerd. Hierdoor is het mogelijk dat een jongere een tot drie maanden aan Dynamo deelneemt. Per thema kunnen 12 jongeren deelnemen. Aan het eind van elk thema worden certificaten uitgereikt.

Iedere deelnemer die voldoende aanwezig is geweest (minimaal 80%) en voldoende motivatie en inzet heeft getoond komt in aanmerking voor een certificaat. Tijdens het gehele programma wordt de deelnemer aan een mentor gekoppeld en wordt er aandacht besteed aan de invulling van vrije tijd, aan zelfstandigheid en hoe jongeren hun toekomst zien. Tijdens deze individuele begeleiding is er ruimte voor zaken die geregeld moeten worden door de deelnemer. Gedacht kan worden aan onderdak, schulden, verzekering, justitie e.d.

Alle jongeren tussen de 16 en 24 jaar kunnen zich aanmelden voor Dynamo 3x Ontketend, zowel zelf als via verwijzing. Na aanmelding volgt een intakegesprek, waarin gekeken wordt naar de mogelijkheden die het project voor iemand kan bieden. Jongeren die psychiatrische en/of verslavingsproblemen hebben worden niet toegelaten tot het project.

18. ZAP education/AKA

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Zadkine. (2010). ZAP education. In Studeren. Bereikbaar op: <http://www.zadkine.nl/StuderenBijZadkine/Opleidingen/Bijzondere%20opleidingen/ZAP%20education.aspx>. [Geraadpleegd op: 18 oktober 2010]

ZAP Education/AKA is een speciale variant binnen Zadkine voor jongeren die een niveau 1- of niveau 2-opleiding willen volgen en extra begeleiding nodig hebben. Jongeren kunnen bij ZAP/AKA starten zonder vmbo-diploma. ZAP Education/AKA is onderdeel van Zadkine Zuid. Voor toelating worden er eerst een aantal testen gedaan en gesprekken gevoerd. Door deze intake weet de persoonlijke begeleider op welke vlakken extra begeleiding nodig is en waar de scholier goed in is.

Er zijn verschillende locaties en opleidingsrichtingen. Zo is er ook een afdeling in het onderzoeksgebied de wijk Feijenoord. De educatieve voorziening is gelegen aan de Nassauhaven. Hier kan een opleiding gevolgd worden op MBO niveau 1 Arbeidsmarkt Gekwalificeerd Assistent met de keuze tussen: Economie en Handel of Zorg en Welzijn.

19. De Traverse Rotterdam

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Ministerie van OC&W. (2010). De Traverse Rotterdam. In Aanval op schooluitval. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/vervolg.php?h_id=10&s_id=57&v_id=42&d_id=138&titel=De_Traverse_Rotterdam. [Geraadpleegd op: 17 oktober 2010]

De Traverse. (2010). De Traverse Rotterdam, van passie naar praktijk. Bereikbaar op: <http://www.traverserotterdam.nl/site/home.html>. [Geraadpleegd op 17 oktober 2010]

De Traverse is een uniek werk/leerexperiment voor jongeren tussen de 17 en 27 jaar, zonder startkwalificatie. Speciaal ontwikkeld door en voor het bedrijfsleven in de binnenstad van Rotterdam, verenigd in ondernemersfederatie Rotterdam City.

De jongeren worden toegelaten op basis van hun dromen, passie en de bereidheid om keihard te werken aan het realiseren daarvan. De jongeren kunnen zicht op een startkwalificatie krijgen en een vaste baan bij het bedrijf waar zij twintig weken stage lopen. Naast 4 dagen werken, volgen jongeren één dag in de week op maandag colleges tijdens de Traverse-meetings. Een persoonlijke coach ondersteunt de jongere bij het nastreven van hun dromen en passie.

De Traverse werkt nauw samen met het Jongerenloket voor de aanlevering van zorg van de deelnemers. Daarnaast zijn er afspraken met DAAD gemaakt over de uitbetaling van een eventueel supplement.

20. Marok’Kans en Ban Sigui

Curatief

Onderstaande informatie is afkomstig van de volgende website(s):

Ministerie van OC&W. (2010). Ban Sigui van start op luchthaven Rotterdam Airport. In Aanval op schooluitval. Bereikbaar op: http://www.aanvalopschooluitval.nl/actueel_vervolg.php?id=9. [Geraadpleegd op: 18 oktober 2010]

Nicis Institute. (2007). Marok’Kans Rotterdam. Bereikbaar op: http://www.kiemnet.nl/kiem/dossiers/Werk/Toeleiding/6668_1029.html. [Geraadpleegd op: 18 oktober 2010]

Marok’kans en Ban Sigui zijn een vijf weken durende werkervaringsplaats op Rotterdam Airport voor Marokaanse en Antiliaanse jongeren. De doelstelling is de deelnemers te motiveren en te stimuleren om zich actief in te zetten voor de verdere ontwikkeling van hun maatschappelijke carrière.

Normaal gesproken zouden de jongeren wegens gebrek aan een opleiding geen kans maken op een arbeidsplaats op de luchthaven en meteen buiten de selectie vallen. Maar met het project Marok’Kans (voor Marokkanen) en Ban Sigui (voor Antillianen) kunnen ze bij hun sollicitatie relevante werkervaring aantonen.

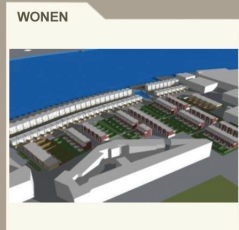
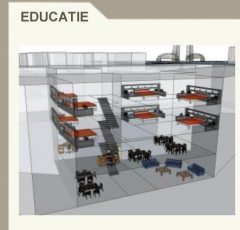
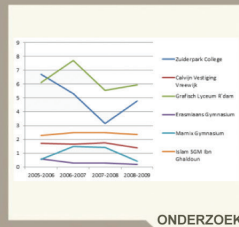
De deelnemers krijgen vijf weken werkervaring op vijf verschillende terreinen, van de havendienst tot catering en van de luchthavenbrandweer tot de technische dienst.

Bijlage E - Flyer

FEIJENOORD

DE LADDER OP!

Transitiestrategie voortijdig schoolverlaten wijk Feijenoord

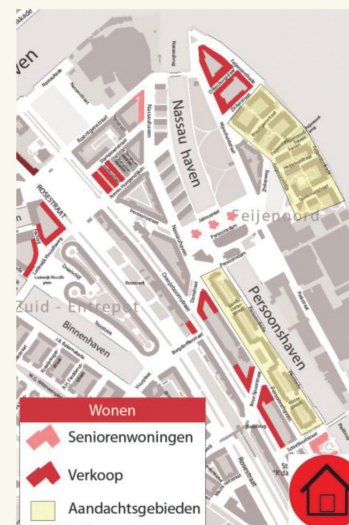

Het percentage voortijdig schoolverlaters is in Feijenoord het hoogst van heel Rotterdam, welke al het hoogste percentage van heel Nederland heeft. Om een strategie te ontwikkelen die dit probleem tackelt is de probleemstelling als volgt geformuleerd:

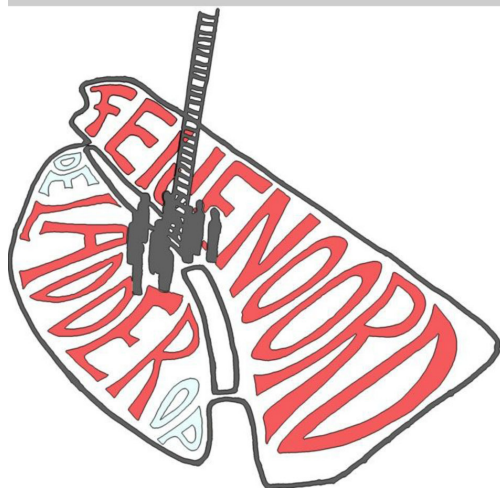
Wat kan er op wijkniveau in Feijenoord gedaan worden om voortijdig schoolverlaten terug te dringen?

TRANSITIESTRATEGIE VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN (VSV)

De strategie bestaat samengevat uit drie ingrepen: het toevoegen van een *educatief centrum*, het betrekken van *de bedrijvigheid bij de wijk* en een *variatie in de woningvoorraad* aanbrengen. Deze strategie heeft een tweeledig doel. Als eerste het voortijdig schoolverlaten terug dringen en hiermee het toekomstperspectief van jongeren in Feijenoord te verbeteren. Ten tweede moeten draagkrachtige bewoners in de wijk vastgehouden worden. De prioriteit van de ingrepen ligt bij het educatieve centrum. Deze moet draagkrachtige bewoners afleveren en dan zal het nodig zijn om de woningvoorraad aan te pakken.

FEIJENOORD DE LADDER OP!

TRANSITIESTRATEGIE
VOORTIJDIG
SCHOOLVERLATEN WIJK
FEIJENOORD

Technische Universiteit Delft

Veldacademie

MINOR 'SOCIAAL DUURZAME WIJKEN'

In september 2010 is aan de *Veldacademie Rotterdam* een nieuw minorprogramma van start gegaan. Interdisciplinaire teams bestaande uit studenten van de *TU Delft* en de *Erasmus Universiteit* hebben een half jaar lang samengewerkt aan concrete opgaven in de wijk Feijenoord.

Deze flyer is verstrekt ter gelegenheid van de eindpresentaties die plaatsvonden op vrijdag 21 januari 2011 in de raadszaal van de deelgemeente Feijenoord.

<http://www.veldacademie.nl/>

Muhammed Ulusoy

1513621

mulusoy@student.tudelft.nl

Daphne Bakker

1552155

d.h.bakker@student.tudelft.nl

Sarah Rach

1517015

s.j.m.rach@student.tudelft.nl

VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

De grote steden in Nederland hebben te maken met veel sociale problemen. Een van die problemen is een hoog percentage voortijdig schoolverlaters. Om dit probleem aan te pakken is er op Europees niveau een doelstelling geformuleerd: in de periode van 2000 tot 2010 moet het percentage schoolverlaters met 50% zijn verminderd. Deze doelstelling kreeg de naam 'Lissabonlijn'.

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren zonder startkwalificatie (een havo- of vwo-diploma of mbo niveau 2) die geen opleiding meer volgen. Jongeren met een laag opleidingsniveau hebben doorgaans een zwakke positie op de arbeidsmarkt. Om de achterstandswijken problematiek aan te pakken, zoals hoge werkloosheid en criminaliteit, is het van belang onderwijs als belangrijk thema op de agenda te zetten.

VOOR DE DEELGEMEENTE
FEIJENOORD LIGT HET
PERCENTAGE
SCHOOLVERLATERS OP 19,3%
TEGENOVER 15,2% VOOR HEEL
ROTTERDAM